DIARIENUMMER:
KS 2019/0261

Översiktsplan
för Danderyds kommun

ANTAGEN 2022-05-11

Stocksundsbron in till Danderyd - Fotograf Erik Somnäs 2020

DANDERYDS KOMMUN

Förord

Danderyd ska vara Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i. Den visionen utgör grunden för kommunens översiktsplan. Arbetet med översiktsplanen har pågått sedan 2019 och under denna tid har tre medborgardialoger genomförts där sammanlagt över 1 500 personer tyckt till. Att alla kommuninvånare getts möjlighet att utöva sitt inflytande och att lämna sin åsikt över hur kommunen kan utvecklas är avgörande för den lokala demokratin.

Översiktsplanen är inte bindande, men utgör kommunens långsiktiga viljeriktning. För att understryka betydelsen av planen tillsattes en politisk styrgrupp där samtliga partier i kommunfullmäktige varit representerade i arbetet med översiktsplanen.

I översiktsplanen finns mål, utvecklingsinriktningar, utredningsområden och strategier för hur vi ska nå de uppställda målen. Utvecklingsinriktningar berör främst större mellankommunala frågor som kollektivtrafik, infrastruktur och grönområden. Utredningsområden är förslag på framtida markanvändning inom kommunen. Karaktären på förslagen skiljer sig åt utifrån varje områdes unika förutsättningar. Samtliga utredningsområden innehåller exempel på hur de kan användas, utvecklas och bevaras i framtiden.

Danderyd har haft en förhållandevis låg men stabil befolkningstillväxt och byggtakt, med ett uttalat fokus på att bevara grönytor. Den grundsynen kommer till uttryck också i översiktsplanen. Danderyd präglas till stora delar av sin särart som trädgårds- och villastad. Denna unika karaktär med närheten till både grönområden och vatten är något vi vill bevara, samtidigt behöver vi varsamt utveckla kommunen så att människor både kan bo kvar och fler flytta hit. För den utvecklingen behöver kommunen ha en plan.

Styrgruppen vill särskilt tacka våra invånare för det stora engagemanget om hur kommunen ska utvecklas i framtiden. Era synpunkter har varit värdefulla i arbetet med översiktsplanen.

Hanna Bocander (M)

Kommunstyrelsens ordförande

Innehållsförteckning

1. Välkommen till Danderyds översiktsplan....6
1.1. Om översiktsplanering....6
1.2. Planprocessen....6
1.2.1. Hållbarhetskonsekvensbedömning....6
1.2.2. Samråd....7
1.2.3. Granskning....7
1.2.4. Antagande....7
1.2.5. Planeringsstrategi....7
1.2.6. Plan- och bygglagen....8
1.3. Framtagandet av översiktsplanen....9
2. Utgångspunkter....12
2.1. Kommunala mål och utgångspunkter....12
2.1.1. Kommunens vision....12
2.1.2. Kommunens mål....13
2.1.3. Resultatet av politiska workshops och medborgardialoger....13
2.1.4. Ekonomi....15
2.1.5. Befolkningsprognos....16
2.2. Kommunala styrdokument....17
2.3. Danderyd i världen....18
2.3.1. FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030....19
2.3.2 Barnkonventionen....19
2.4. Danderyd i Sverige....20
2.4.1. Nationella mål....21
2.4.2. Riksintressen....23
2.5. Danderyd i Stockholmsregionen....25
2.5.1. RUFS 2050....25
2.5.2. Eventuell avvikelse från regionplanen....27
2.6. Danderyd i nordöstra Storstockholm....27
2.6.1. Stockholm Nordosts vision....27
3. Nuläge....31
3.1. Befolkning....31
3.2. Bebyggelse....32
3.2.1. Bostäder....32
3.2.2. Samhällsservice....33
3.2.3. Näringsliv....37
3.3. Trafik och transporter....40
3.3.1 Riksintressen för kommunikation....40
3.3.2. Gång- och cykeltrafik....41
3.3.3. Kollektivtrafik....44
3.3.4. Bil- och godstrafik....45
3.3.5. Parkering....46

3.4. Teknisk infrastruktur 48
3.4.1. Informations- och kommunikationsteknik (IKT) 48
3.4.2. Energi 49
3.4.3. Vatten och avlopp 51
3.4.4. Avfallshantering 51
3.4.5. Upplagsområden 52
3.5. Natur 53
3.5.1. Natur och biologisk mångfald 53
3.5.2. Rekreation och friluftsliv 57
3.5.3. Areell näring 64
3.5.4. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) 66
3.5.5. Förekomst av vatten i kommunen 66
3.6. Miljö, hälsa och risk 74
3.6.1. Vatten och klimatförändringar 74
3.6.2 Klimatanpassning - effekter av ett förändrat klimat 76
3.6.3 Klimatrelaterade risker för den byggda miljön 79
3.6.4. Klimatpåverkande utsläpp 84
3.6.5. Luft 84
3.6.6. Buller 85
3.6.7. Radon 89
3.6.8. Elektromagnetiska fält 90
3.6.9. Ljusföroreningar 90
3.6.10. Förorenade områden 90
3.6.11. Tekniska olycksrisker och farligt gods 90
3.6.12. Räddningstjänst och beredskap 91
3.6.13. Trygghet och brottsförebyggande åtgärder 93
3.7. Kulturmiljö 93
3.7.1. Kulturmiljöer i Danderyd 93
3.7.2. Riksintresse för kulturmiljövården 94
3.7.3. Övriga kulturhistoriskt värdefulla områden 95
4. Översiktsplanens mål 99
4.1. Bygga och bevara för idag och imorgon 101
4.2. Grön och hälsosam livsmiljö för alla 102
4.3. Hållbara transporter och resor 103
4.4. Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser 104
5 Utvecklingsinriktning 107
5.1 Utvecklingsinriktning - Bygga och bevara för idag och imorgon 109
5.2 Utvecklingsinriktning - Grön och hälsosam livsmiljö för alla 110
5.3 Utvecklingsinriktning - Hållbara resor och transporter 111
5.3.1. Utredningen om centrala Danderyd 113

5.4. Utvecklingsinriktning - Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser 117
5.5. Konsekvenser av utvecklingsinriktningarna 118
6. Mark- och vattenanvändning 122
6.1 Mark- och vattenanvändningskarta för kommunens utveckling 122
6.1.1. Utredningsområden 124
6.1.2. Hänsyn i den efterföljande planeringen 134
6.2 Riktlinjer för planeringen av mark och vattenområden 135
6.2.1 Bebyggelse 135
6.2.2 Trafik och transporter 139
6.2.3 Teknisk infrastruktur 146
6.2.4 Natur 151
6.2.5 Miljö, hälsa och risk 154
6.2.6 Kulturmiljö 169
7. Genomförande och konsekvenser av planeringen 176
7.1. En kontinuerlig översiktsplanering 178
7.2. Hur kommunen ska arbeta med översiktsplanen 178
7.2.1. Sociala dimensionen 178
7.2.2. Ekonomiska dimensionen 178
7.2.3. Ekologiska dimensionen 178
7.3. Konsekvenser av planeringen - Hållbarhetsbedömning 179
7.3.1. Miljökonsekvenser 180
7.3.2. Sociala konsekvenser 182
7.3.3. Ekonomiska konsekvenser 184
7.3.4 Översiktsplanen och miljökvalitetsmålen 185

1. Välkommen till Danderyds översiktsplan

Bild ovan: Stocksundsbron in till Danderyd – Fotograf Erik Somnäs 2020.

1.1. Om översiktsplanering

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen ska omfatta hela kommunen när det kommer till mark- och vattenanvändning utifrån ett långsiktigt perspektiv. Den antas av kommunfullmäktige och ska visa den politiska ambitionen när det kommer till att använda, utveckla och bevara kommunen. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för kommande beslut i kommunen. Avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen sker vid beslut om detaljplaner, bygglov eller annan tillståndsprövning.

1.2. Planprocessen

Processen för att ta fram en översiktsplan styrs av plan- och bygglagens tredje kapitel. Därutöver har Boverket tagit fram en ÖP-modell som innebär ett förhållningssätt till hur geografisk planinformation ska struktureras. Denna översiktsplan utgår från Boverkets ÖP-modell 2.1.

1.2.1. Hållbarhetskonsekvensbedömning

En översiktsplan medför betydande miljöpåverkan vilket innebär att en strategisk miljöbedömning ska göras när en översiktsplan upprättas. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Detta ingår i hållbarhetskonsekvensbedömningen och utgår från de lagstadgade delarna i miljöbalkens sjätte kapitel. En konsekvensbedömning ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få.

1.2.2. Samråd

Under samrådet ska kommunen samråda med Länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet. Samrådet ska redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget.

Efter samrådet upprättas en samrådsredogörelse utefter inkomna synpunkter. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

1.2.3. Granskning

Kommunen ska hålla planförslaget inklusive miljökonsekvensbeskrivningen samt samrådsredogörelse och samrådsförslag tillgängliga för granskning i minst två månader.

1.2.4. Antagande

Efter granskningen sammanställs inkomna synpunkter i ett särskilt utlåtande. Översiktsplanen antas slutligen av kommunfullmäktige tillsammans med hållbarhetskonsekvensbedömningen.

1.2.5. Planeringsstrategi

Från och med riksdagsvalet år 2022 ersätts aktualitetsprövningen med krav om att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod. Strategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val. Senast den 11 september 2024 ska fullmäktige ha antagit kommunens första planeringsstrategi. Om inte detta genomförs upphör översiktsplanen att vara aktuell. Detta ska bidra till en mer aktiv och kontinuerlig översiktsplanering.

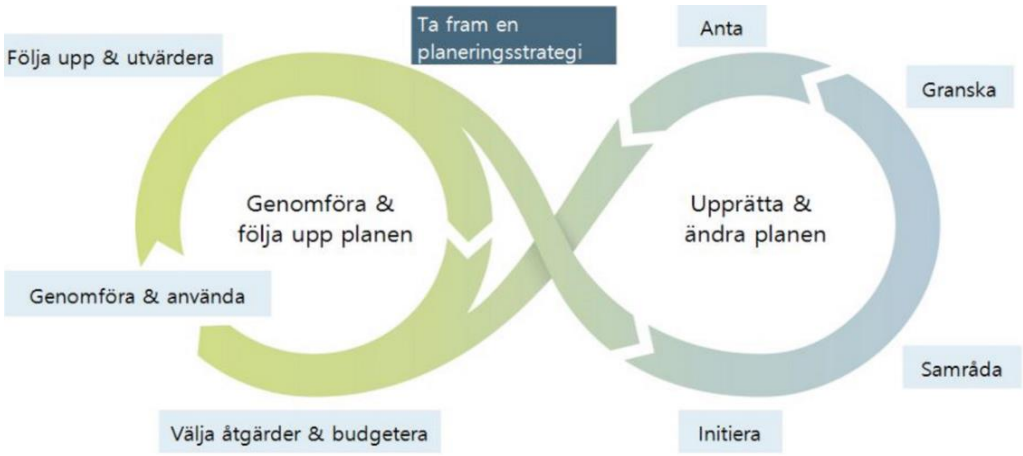

Bild ovan: Översiktsplanens planeringsprocess. Bild från Boverket.

1.2.6. Plan- och bygglagen

Översiktsplanen anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön, vilken ska spegla den politiska viljan i kommunen. I planen vägs och prioriteras olika allmänna intressen mot varandra. Den ska enligt bestämmelserna i plan- och bygglagen (PBL) ge vägledning och stöd för beslut i den efterföljande planeringen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och ger inga rättigheter eller skyldigheter till vare sig myndigheter eller enskilda. Översiktsplanen omsätts i detaljplaner och lov för mark och vatten vilka är juridiskt bindande.

Enligt Plan- och bygglagen ska följande framgå av översiktsplanen:

- Användning av mark- och vattenområden, nu och i framtiden.
- Hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.
- Hur riksintressen kommer tillgodoses.
- Hur gällande miljökvalitetsnormer (luft, buller, vattenkvalitet) kommer tillgodoses.
- Hur den fysiska planeringen samordnas med nationella och regionala mål, planer och program.
- Hur kommunen tillgodoser det långsiktiga behovet av bostäder och andra allmänna intressen.
- Kommunens syn på klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön orsakade av ras, skred och erosion.
- Områden och verksamheter som berör andra kommuner eller är av regional betydelse.
- Om översiktsplanen avviker från regionplanen och på vilket sätt i så fall.
- I vilka områden i strandnära lägen som dispens från strandskyddet bör kunna ges i Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS – områden.

Bild ovan: Olika planeringsnivåer.

1.3. Framtagandet av översiktsplanen

2018 tog kommunfullmäktige beslut om att påbörja arbetet med översiktsplanen.

2019 inleddes arbetet med en politisk workshop i två delar. Deltagarna var förtroendevalda från kommunstyrelsen med berörda nämndepresidier och tjänstepersoner från ledningsgruppen. Syftet med workshopen var att utifrån kommunens vision med tillhörande strategier ta fram inriktningen för översiktsplanen samt utgöra grunden för en inledande medborgardialog.

Under 2020 genomfördes en inledande medborgardialog genom en digital enkät om kommunens framtida utveckling.

Mellan 3 maj och 13 juni 2021 genomfördes samråd för översiktsplanen och mellan 6 december 2021 och 13 februari 2022 genomfördes granskning för översiktsplanen.

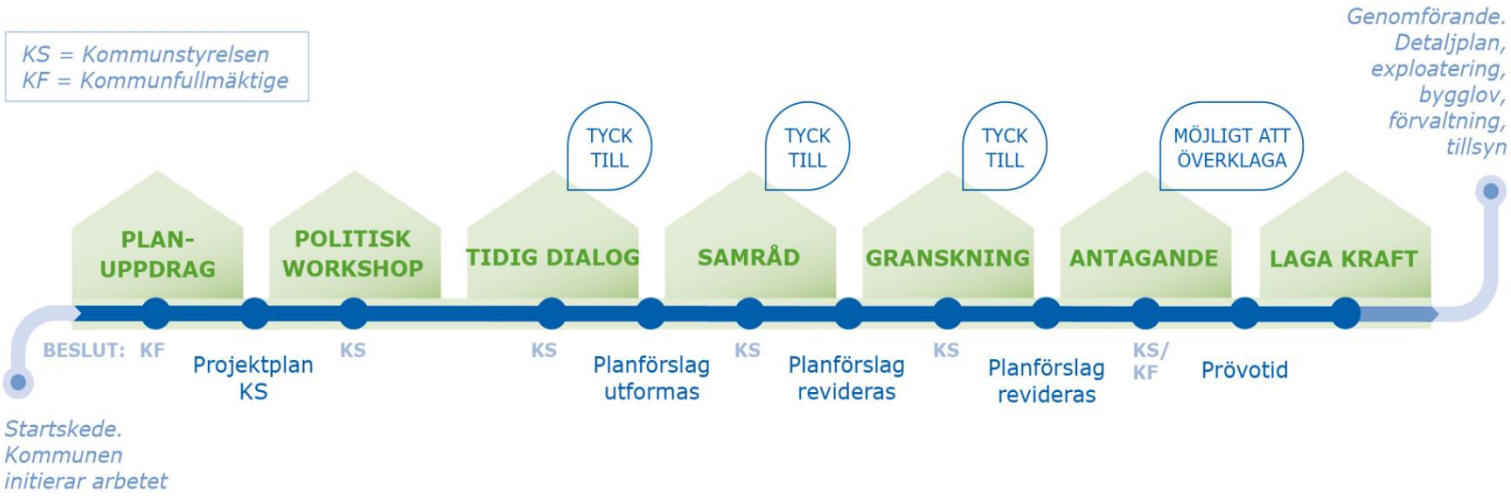

Bild ovan: Process för Danderyds översiktsplan.

Översiktsplan

för Danderyds kommun

Kapitel 2. Utgångspunkter

ANTAGEN 2022-05-11

Stocksund - Fotograf Helena Eriksson

Innehållsförteckning

2. Utgångspunkter 12
2.1. Kommunala mål och utgångspunkter 12
2.1.1. Kommunens vision 12
2.1.2. Kommunens mål 13
2.1.3. Resultatet av politiska workshops och medborgardialoger 13
2.1.4. Ekonomi 15
2.1.5. Befolkningsprognos 16
2.2. Kommunala styrdokument 17
2.3. Danderyd i världen 18
2.3.1. FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030 19
2.3.2 Barnkonventionen 19
2.4. Danderyd i Sverige 20
2.4.1. Nationella mål 21
2.4.2. Riksintressen 23
2.5. Danderyd i Stockholmsregionen 25
2.5.1. RUFS 2050 25
2.5.2. Eventuell avvikelse från regionplanen 27
2.6. Danderyd i nordöstra Storstockholm 27
2.6.1. Stockholm Nordosts vision 27

2. Utgångspunkter

2.1. Kommunala mål och utgångspunkter

Nedan presenteras kommunala mål och översiktsplanens utgångspunkter.

2.1.1. Kommunens vision

2019 antogs en vision för kommunen med tillhörande strategier. Danderyds vision är:

”Danderyd - Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i. Danderyd möter invånarnas behov genom hela livet. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Kommunens utveckling kännetecknas av engagemang och delaktighet.”

Till visionen finns fem strategiområden:

Hög tillgänglighet

Danderyds kommun erbjuder service och tjänster av hög kvalitet. Detta innebär att kommunens invånare och näringsliv erbjuds ett gott bemötande, hög tillgänglighet och delaktighet i kontakt med kommunens verksamheter. Kommunen strävar efter öppen dialog där kommunens invånare, föreningar och organisationer ges möjlighet till inflytande. Danderydsborna ska erbjudas en bra och attraktiv service. En positiv utveckling av de kommunala kärnområdena skola, barn- och äldreomsorg skall sättas i fokus.

Stor valfrihet

Danderyds kommun erbjuder stor valfrihet i kommunens service och tjänster. Detta innebär att kommunens invånare kan välja inom den kommunalt finansierade servicen utifrån individens önskemål och förutsättningar.

Hög effektivitet

Danderyds kommuns verksamheter samverkar och gör rätt prioriteringar för att nå effektivitet. God ekonomisk hushållning ska vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet. Danderyds kommun ska ha en låg kommunalskatt.

Hög attraktivitet

Danderyds kommun är en attraktiv kommun att bo, leva och verka i. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Kommunen är trygg och säker och erbjuder goda möjligheter för hälsa och välbefinnande. Kommunen ger goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter. Danderyds kommun är en attraktiv arbetsgivare som ger möjlighet för medarbetare och chefer att utvecklas.

Stark utveckling

Danderyds kommun utvecklar och förbättrar ständigt den service och de tjänster som kommunen erbjuder. Företag erbjuds goda förutsättningar att etablera sig och verka i kommunen. Danderyd präglas av en god och hälsosam miljö och kommunens verksamheter arbetar för en långsiktigt hållbar utveckling. Omvärldsanalys, utvärdering och digitalisering är grunden för innovativ utveckling i kommunens arbete.

Bild ovan: Danderyds vision.

2.1.2. Kommunens mål

Kommunen tillämpar en målmodell som bygger på att varje nämnd fastställer mål för sina respektive verksamheter. Varje nämndmål är direkt kopplat till ett av kommunens fem övergripande strategiområden. Nämndmål och nyckeltal syftar till att uppfylla visionen och dess tillhörande strategier. Dessa mål ingår i en levande process där årliga verksamhetsplaner tas fram för att konkretisera målarbetet och dessa följs sedan upp i respektive nämnd och redovisas till kommunfullmäktige i samband med delårsrapport och årsredovisning.

2.1.3. Resultatet av politiska workshops och medborgardialoger

Resultaten från den politiska workshopen och medborgardialoger kan inte ses som fullt representativa varken för den politiska viljan i Danderyd eller för kommunens invånare. Dessa är ändå att betrakta som viktiga underlag till översiktsplanen. Det mest framträdande från dessa aktiviteter är:

Politisk workshop

Under den politiska workshopen framkom önskan om att knyta samman kommunen med bättre förbindelser mellan kommundelarna. Flera områden pekas ut som unika i kommunen och värda att bevara. Dessa områden är

oftast i anslutning till grönområden och vattenkontakt. När kommunen planerar ska hänsyn tas till områdets karaktär. Exempelvis kan det exploateras mer omfattande längs E18-stråket med kluster vid Danderyds sjukhus, Mörby centrum och Enebyängens handels- och industriområde. Överlag finns det en önskan om att utveckla gång- och cykelstråken i kommunen och göra kommunen mer tillgänglig samt behovet av bullerdämpning utmed Roslagsbanan och E18.

En sammanställning av resultatet från politiska workshops finns på kommunens webbplats eller här.

Bild ovan: Ordmoln från den politiska workshopen 2019.

Tidig medborgardialog, samråd och granskning

De inkomna synpunkterna visar på att det finns stora skillnader för synen på Danderyds framtid i allmänhet och för de olika kommundelarna i synnerhet. Exempelvis finns det de som anser att kommunen är färdigbyggd samtidigt som det finns de som är positiva till viss exploatering. Om exploatering sker är skalan viktig där tätare bebyggelse kan ske längs E18 och mer försiktig exploatering i övriga delar i kommunen. Något som överlag uppskattas är närheten till naturområden och vattenkontakten. Kommunikationer, möjligheten till rekreation och tryggheten uppfattas som god av de flesta.

Sammanställningarna för medborgardialogerna finns på kommunens webbplats eller här för den tidiga medborgardialogen, här för samrådet, här för granskningen och här för Länsstyrelsens granskningsyttrande.

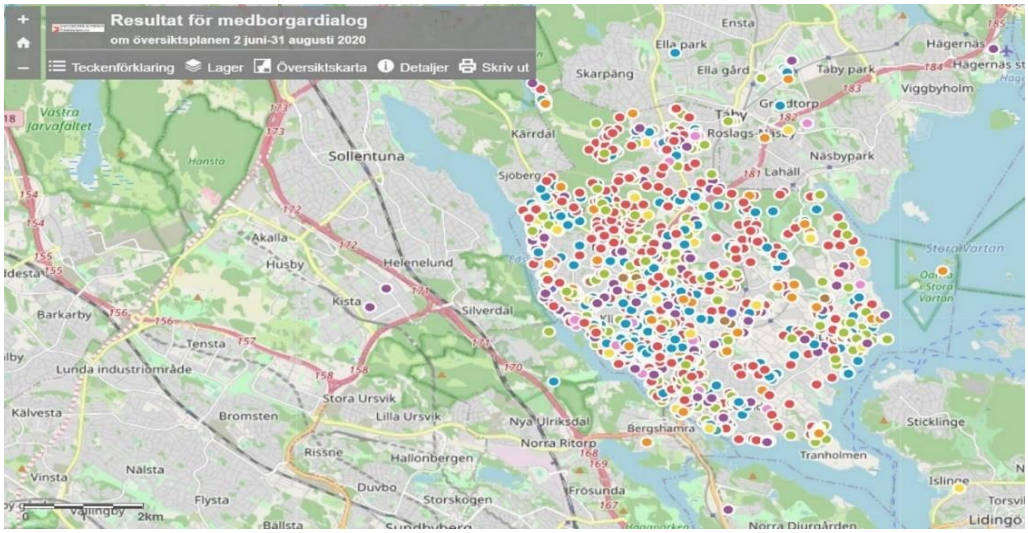

Bild ovan: Resultat för medborgardialog från 2020.

2.1.4. Ekonomi

Kommunens ekonomi är inriktad på välfärdens kärna där större delen av kommunens budget går till verksamheter för unga och äldre, det vill säga utbildning och äldreomsorg.

2021 års höga resultat tillsammans med att kommunen har budgeterat med höga resultat för åren 2022–2024 med högt ställda finansiella mål leder till en stabil ekonomi som står väl rustad för ekonomiska utmaningar, vilket kommunens höga soliditet visar.

Kommunen ska ge förutsättningar för ett gott och hälsosamt liv för invånarna samt goda förutsättningar för offentliga, privata och ideella verksamheter. För att det ska vara möjligt över tid behövs ett stabilt skatteunderlag samt planering för bevarande och utveckling av den fysiska miljön med såväl den naturliga som den byggda och anlagda miljön.

Översiktsplanen är ett av flera instrument som är vägledande för kommande beslut om hur marken i kommunen ska användas för att bidra till en långsiktig sund ekonomi och därmed leverera primär service till kommuninvånarna. En förutsättning för god ekonomisk stabilitet är att skatteunderlaget utvecklas i takt med förväntad leverans av exempelvis vård, omsorg och skola.

Danderyd har över tid haft en tillväxt av skattekraften som överstiger ökningen av antalet invånare. Idag finns relativt många äldre och ett relativt underskott av barnfamiljer i kommunen vilket kan förväntas ha inverkan på kommande beslut om utveckling av den byggda miljön. Utöver detta påverkas kommunens ekonomi av den övergripande ekonomiska utvecklingen i Sverige och världen samt andra faktorer som exempelvis flyktingströmmar, demografi, klimatförändringar, ändrad lagstiftning, och inte minst det kommunala utjämningssystemet där Danderyd är störst nettobetalare av samtliga kommuner i landet.

2.1.5. Befolkningsprognos

Befolkningsprognosen är en av översiktsplanens viktigaste underlag. Enligt Danderyds befolkningsprognos från år 2022, som baseras på framtida exploateringar och befolkningsförändringar gällande inflyttning, utflyttning, födsel och död, kan befolkningen i kommunen uppgå till 35 161 personer år 2037. Utan byggnation beräknas befolkningen uppgå till 32 748 personer år 2037.

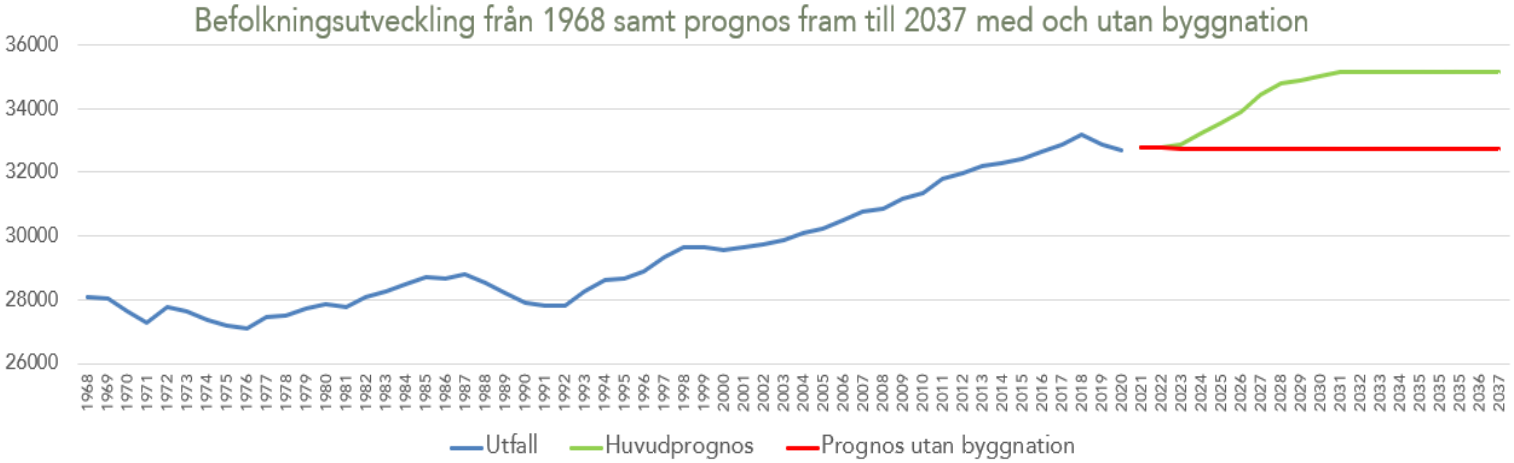

Bild ovan: Befolkningsutveckling från 1968 samt prognos fram till 2037 med och utan byggnation. Från Danderyds befolkningsprognos 2022 – 2037.

Befolkningsprognosen visar även på att Danderyd har en hög andel äldre invånare och under befolkningsprognosens tidshorisont förväntas denna grupp att öka ytterligare.

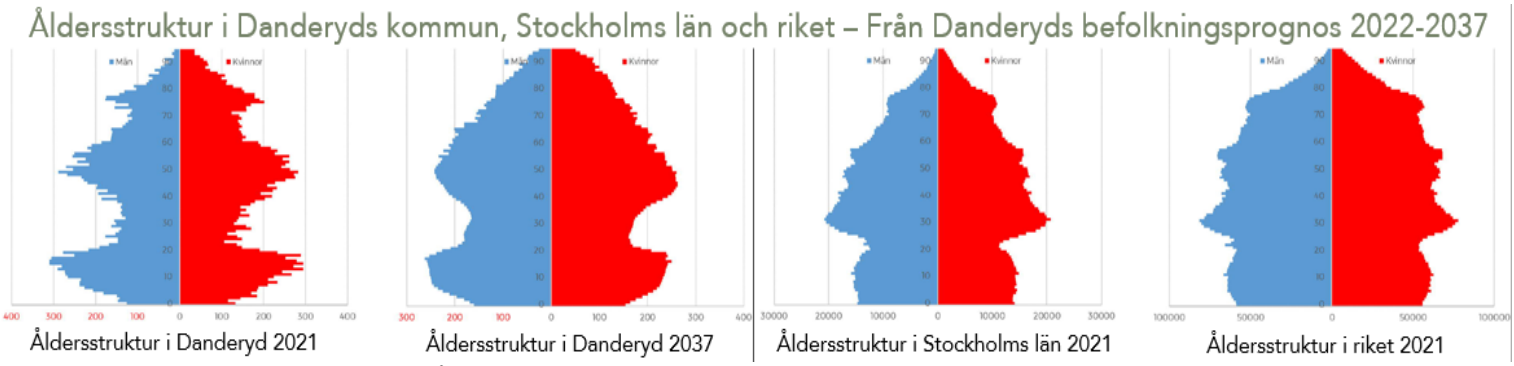

Bild ovan: Åldersstrukturen i Danderyds kommun, Stockholms län och riket. Från Danderyds befolkningsprognos 2022 – 2037.

Det resulterar i en utmanade fördelning mellan arbetsföra och icke arbetsföra kommuninvånare. Detta kan beskrivas som försörjningskvot vilket är ett mått på hur många personer varje förvärvsarbetare måste försörja utöver sig själv. Detta beräknas genom att dividera antalet personer i arbetsför ålder (20–64 år) med antal personer i övriga åldrar. Denna modell tar inte hänsyn till hur sysselsättning och välfärdsproduktion sker då exempelvis personer i åldern 20–64 kan stå utanför arbetsmarknaden och personer under 20 år och över 64 år kan ingå i arbetskraften. Försörjningskvoten ger en indikation om hur de

kommande behoven kommer att utvecklas men säger inget om hur välfärden kommer att kunna finansieras.

Danderyd har en hög försörjningskvot i förhållande till andra kommuner i länet. Enligt befolkningsprognosen uppgår försörjningskvoten idag till 0,92 och 2037 kan försörjningskvoten minska till 0,87 om byggnation sker såsom befolkningsprognosen bedömer fram till 2037. Befolkningsprognosen finns på kommunens webbplats eller här.

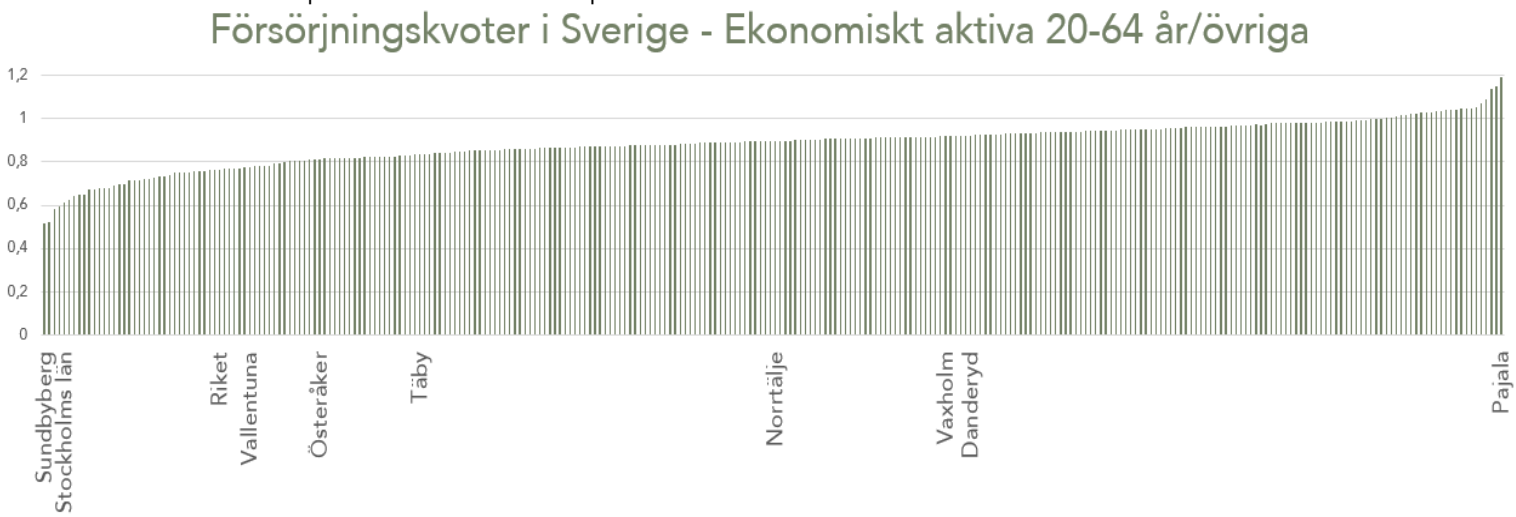

Bild ovan: Försörjningskvoter i Sverige. Källa: SCB/Statistikdatabas.

2.2. Kommunala styrdokument

En kommun har många olika ansvarsområden. Kommunallagen ger ramarna för kommunens befogenheter och utgångspunkten för styrningen är lagar, författningar och den politiska viljan. Kommunens förtroendevalda har genom styrdokument möjligheten att beskriva hur den politiska viljan ska realiseras.

I Danderyd finns två nivåer av styrdokument. Ena nivån är författningssamlingar som beslutas av kommunfullmäktige. De innehåller föreskrifter och kommunala avgifter som har beslutats med stöd av lag. Föreskrifterna är bindande för myndigheter, företag och enskilda.

Den andra nivån är övriga styrdokument där kommunfullmäktiges arbetsordning finns samt de reglementen som styr Danderyd kommuns styrelser och nämnder.

Styrdokumenten visar på hur kommunen ska arbeta inom ett visst område och innehåller vanligtvis mål och handlingsplaner. Styrdokument kan förändras, revideras, läggas till eller tas bort över tid. För tillfället pågår arbete med flera olika styrdokument i kommunen och det är viktigt att det finns en röd tråd genom alla styrdokument samt att de förhåller sig till kommunens övergripande vision och strategier. Exempel på pågående arbeten som är betydande för översiktsplanen är klimatanpassningsplan, kulturmiljöprogram samt riktlinjer för bostadsförsörjning.

Översiktsplanen utgår från globala, nationella och regionala mål och planer samt kommunala styrdokument.

Bild ovan: Exempel på beslutade och kommande styrdokument med relevans för översiktsplanen.

2.3. Danderyd i världen

Danderyd är en del av omvärlden, kommunen både påverkas av men påverkar också sin omgivning. Den globalisering vi ser idag leder till att världen blir mer tillgänglig. Länder och städer är mer beroende av varandra, socialt, ekonomiskt och miljömässigt, ny teknik leder till att information sprids, företag verkar på en global marknad, ett ökat kunskapsutbyte ger mer global medvetenhet bland annat om klimatförändringar och den biologiska mångfalden som minskar i allt snabbare takt världen över. Globalisering gör oss också mer sårbara, för exempelvis terrorism, pandemier, klimatförändringar och finansiella kriser. Europas, Sveriges och Stockholmsregionens framtida konkurrenskraft och utveckling är avgörande för den ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen även i Danderyds kommun.

I en föränderlig värld är det viktigt att förstå trender för att kunna anpassa sin verksamhet efter förändrade förutsättningar. Förändringar i omvärlden påverkar och skapar långsiktiga konsekvenser på global, europeisk, nationell, regional och lokal nivå. De globala megatrender som kan påverka Danderyds utveckling i framtiden är exempelvis ett förändrat klimat, en globaliserad värld, en urbaniserad värld och en digitaliserad värld.

2.3.1. FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030

FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling (Agenda 2030) antogs 2015. Agendan utgår från definitionen av hållbar utveckling med ”utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov”. Agenda 2030 innefattar alla tre hållbarhetsdimensionerna och syftar till att främja social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet i världen.

I agendan formuleras 17 mål och 169 delmål för en hållbar utveckling. Alla målen är lika viktiga för att uppnå en hållbar utveckling på både global och lokal nivå. Målen är integrerade och odelbara, vilket innebär att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat. Danderyds kommun ska främja en långsiktigt hållbar utveckling med fokus på att behoven hos människor som lever idag tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras (se vidare under generationsmålet).

Bild ovan: FN:s globala hållbarhetsmål - Agenda 2030. Illustratör: Jakob Trollbäck.

2.3.2 Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnens rättigheter (barnkonventionen) svensk lag (2018:1197). Syftet med att införa konventionen som lag var för att tydliggöra barn som egna rättighetsbärare i samhället. I planeringen innebär det att barns behov och åsikter ska beaktas. Genom nationell lagstiftning, som exempelvis skollagen och hälso- och sjukvårdslagen, har lagstiftaren valt hur Sverige tolkar barnkonventionens krav när det gäller till exempel rätten till utbildning och hälsovård.

Alla artiklar i barnkonventionen är relevanta och ska tillämpas som en helhet men det finns några som är särskilt relevanta för översiktsplaneringens genomförande. Det är artikel 4 (genomföra ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter), 23 (barn med funktionsnedsättning och deras rätt till aktivt deltagande i samhället), 27 (rätt till levnadsstandard som krävs för utvecklingen) och 31 (rätt till vila, fritid, lek och rekreation). Danderyds kommun har barnkonventionen och särskilt dessa artiklar som utgångspunkt när mark- och vattenanvändning och planeringsinriktningar tas fram.

2.4. Danderyd i Sverige

Även nationellt och regionalt finns det övergripande mål och strategier för hållbart samhällsbyggande och planering. I översiktsplanen ska det framgå hur kommunen tänker ta hänsyn och samordna planen med nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

För att bidra till en hållbar utveckling tar kommunen stöd av globala, nationella och regionala mål. Med stöd av Agenda 2030, ska kommunens och översiktsplanens mål vara vägledande i arbetet med att uppnå bland annat Sveriges klimat- och miljömål, folkhälsomål och regionala utvecklingsmål. Kommunens mål ska vägleda såväl kommunens verksamheter som invånare och aktörer verksamma i Danderyd att bidra till att uppfylla nationella och regionala mål.

Boverket har tagit fram en Vision för Sverige 2025. Denna visar var Sverige ska vara år 2025 för att nå målen om ett hållbart samhälle till år 2050. I visionen beskrivs fyra megatrender som bedöms ha stor inverkan på vår samhällsutveckling. Till megatrenderna finns tolv Sverigebilder som visar på vilka rumsliga effekter som krävs för att nå visionen.

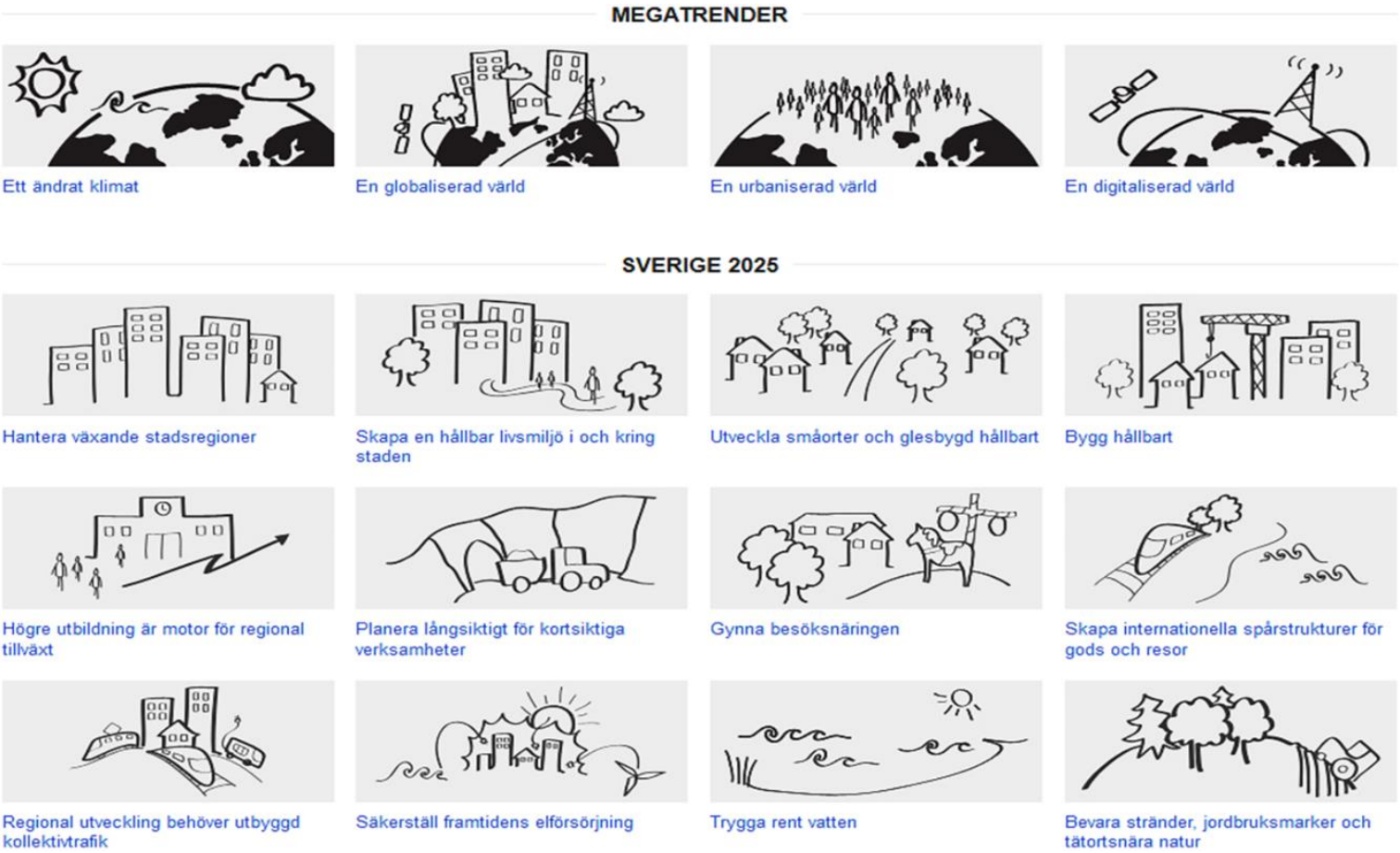

Bild ovan: Boverkets megatrender och Sverigebilder. Källa: Boverket.

2.4.1. Nationella mål

Det finns ett flertal nationella mål som är relevanta för översiktsplaneringen och av vikt för Danderyds kommun att beakta i efterföljande beslut som stödjer sig på översiktsplanens inriktning. Danderyds översiktsplan redovisar de nationella mål som bedöms ha störst relevans för kommunens planering.

2.4.1.1 Miljömålen

Sveriges miljömål omhändertar nationellt den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål och 16 miljökvalitetsmål. Generationsmålet innebär att behoven hos människor som lever idag tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras. Det anger inriktningen för vad som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen. Målet är därför vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

I Danderyd ska översiktsplanen och utvecklingen sträva mot att nå de nationella miljökvalitetsmålen och klimatmålen. Det ska ske genom att ta stöd av kommunens nyligen antagna miljö- och klimatprogram. Syftet med programmet för Danderyds kommun är att styra mot en god och hälsosam miljö och en långsiktigt hållbar utveckling. Det visar vad vi ska göra på lokal nivå för att bidra till att nå de nationella miljö och klimatmålen. Danderyds kommuns miljö- och klimatprogram ska vara styrande för alla verksamheter som finansieras av kommunen och underlätta miljöarbetet för de som lever, bor och verkar i kommunen.

Mer information om Danderyds kommuns miljö- och klimatprogram 2030 finns på kommunens webbplats eller här.

Bild ovan: Generationsmålet och Sveriges miljökvalitetsmål.

2.4.1.2. Folkhälsomål

Det övergripande nationella folkhälsomålet har ett tydligt fokus på jämlik hälsa där syftet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på

lika villkor för hela befolkningen. Eftersom folkhälsoarbetet är brett har åtta olika målområden formulerats för att ge vägledning. Inriktningen för nummer fem: Boende och närmiljö är det som närmast ger vägledning för att genom översiktsplanering skapa sunda, trygga och trivsamma boendemiljöer för alla.

2.4.1.3 Friluftslivsmål

Sveriges friluftslivspolitik har, med allemansrätten som grund, som mål att stödja människors möjlighet att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv. Det finns ett antal mål som är fastställda som har särskild relevans för den fysiska planeringen. Det är: tillgänglig natur för alla, tillgång till natur för friluftsliv, attraktiv tätortsnära natur, hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling, skyddade områden som resurs för friluftslivet, friluftsliv för god folkhälsa.

I Danderyd ska översiktsplanen sträva mot att nå de uppsatta friluftslivsmålen och skapa möjligheter för alla invånare att utöva friluftsliv. Av översiktsplanens fyra målområden är två särskilt relevanta här: En grön och hälsosam livsmiljö för alla samt Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser.

2.4.1.4. Energi- och klimatmål

Sveriges klimatpolitiska ramverk består av tre delar: klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen började gälla den 1 januari 2018. Det nationella klimatmålet är att växthusgasutsläppen från verksamheter som inte ingår i systemet för handel med utsläppsrätter ska vara noll (netto) år 2045. Detta innebär att kompensationsåtgärder är tillåtna och att de direkta utsläppen utanför EU:s utsläppshandelssystem ska minska med minst 63 procent till 2030, med 75 procent till 2040 och med 85 procent 2050, i jämförelse med 1990. Ett specifikt mål är att utsläppen från inrikes transporter (förutom inrikesflyg) ska ha minskat med 70 procent senast till år 2030, i jämförelse med 2010 års nivå. Utöver det ska Sveriges elproduktion vara helt fossilfri år 2040. Danderyds åtgärder för att bidra till att de nationella energi- och klimatmålen uppnås hanteras i kommunens miljö- och klimatprogram. Då den fysiska planeringen främst kan påverka energianvändning och klimatpåverkan inom transport- och bebyggelsesektorerna fokuserar översiktsplanen på dessa områden.

2.4.1.5 Gestaltad livsmiljö

Ett nytt mål för arkitektur, form och design infördes 2018. Detta har specificerats i propositionen Politik för gestaltad livsmiljö. Det övergripande målet är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Målet ska ses som vägledande för kommunernas arbete med fysisk planering.

Danderyd ska med översiktsplanens hjälp sträva mot att bidra till måluppfyllelse för detta mål. Av översiktsplanens fyra mål är framförallt två

relevanta här: Bygga och bevara för idag och imorgon samt trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser.

2.4.1.6 Kulturmiljömål

2014 togs beslut om fyra nationella kulturmiljömål som alla är relevanta för fysisk planering. Målen *Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas* samt *En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen* är särskilt relevanta för Danderyds översiktsplan.

2.4.2. Riksintressen

Riksintressen ska redovisas i översiktsplanen. Detta är geografiska områden som har pekats ut av statliga myndigheter med stöd av 3 och 4 kap. miljöbalken, eftersom de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Av planen ska det också framgå hur kommunen anser att de redovisade riksintressena ska tillgodoses. Kommunen anser att ett riksintresse är tillgodosett så länge det inte finns anspråk på förändringar i eller i närheten av området. Skyddet för riksintressena blir aktualiserat vid ett anspråk på förändrad markanvändning genom till exempel prövning enligt plan- och bygglagen, miljöbalken eller övrig speciallagstiftning.

I Danderyds kommun finns Riksintresse för kulturmiljövård i Djursholm och Stocksund, Riksintresse för väg, dvs E18 samt Riksintresse för järnväg, dvs Roslagsbanan. I kommunens nordvästra del finns ett mindre område som ingår i Riksintresset för friluftslivet för Rösjön-Vallentunasjön-Rönninge by. Kommunens sydvästra delar ligger kant i kant med influensområdet för riksintresset för Bromma flygplats. Hela kommunen ingår också som samrådsområde för MSA-ytor för Bromma och Arlanda flygplats. En MSA-yta innebär det område där hinder kan påverka flygprocedurer till och från en flygplats.

Bild ovan: Riksintresse för väg och järnväg - Fotograf Erik Somnäs

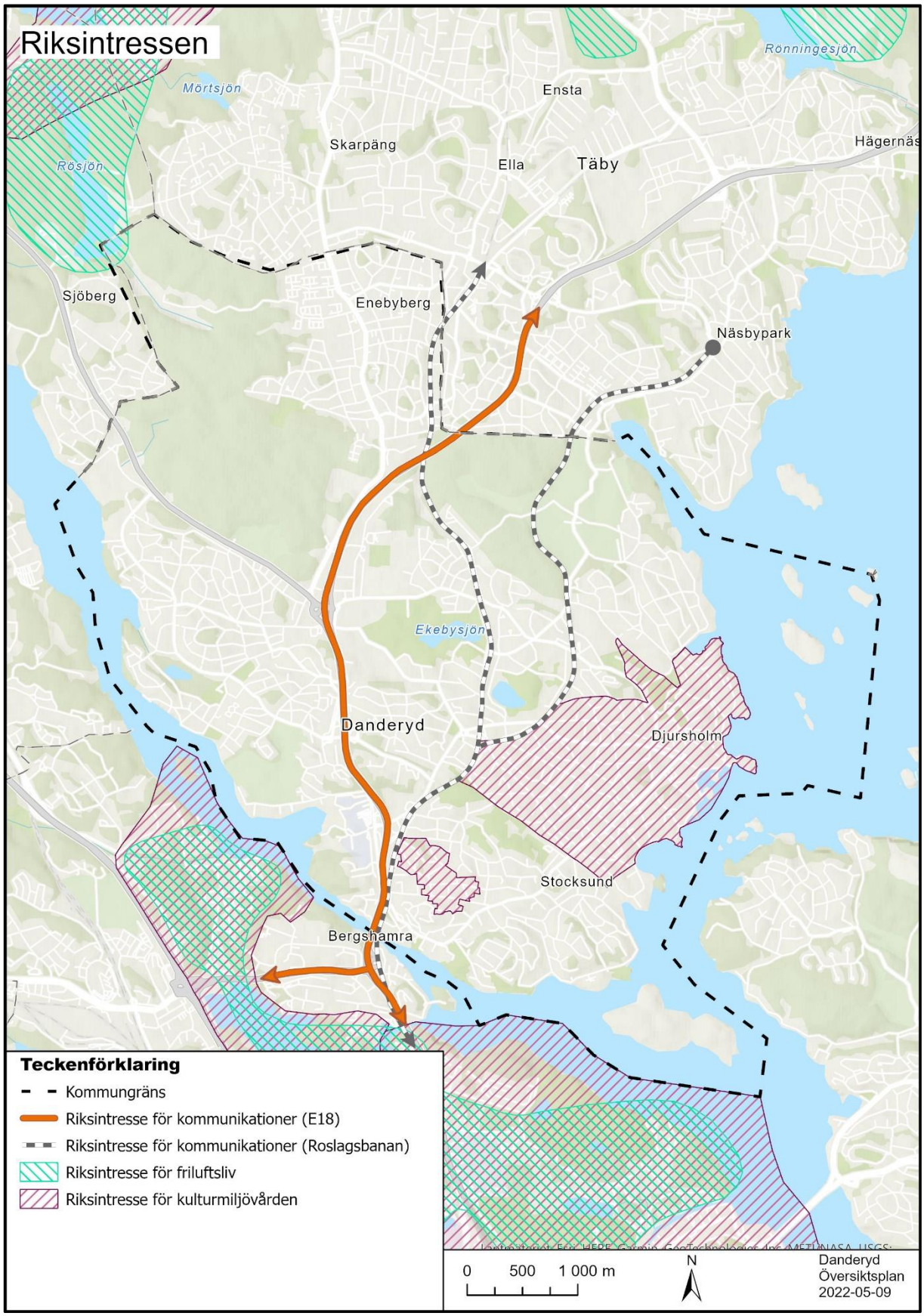

Bild ovan: Karta som visar riksintressena i Danderyds kommun.

2.5. Danderyd i Stockholmsregionen

Danderyd är en av 26 kommuner i Stockholms län, som alla har så kallade mellankommunala frågor att hantera gemensamt. Det som sker i en kommun påverkar på många sätt angränsande och närliggande kommuner. Tydliga exempel på detta är befolknings- och bebyggelseutvecklingen i Stockholmsregionen som i hög grad påverkar resandemönster, inklusive trafiken på E18 och Roslagsbanan genom Danderyds kommun med följande trängsel-, miljö- och hälsoutmaningar. Tekniska försörjningssystem samt grön- och blåstruktur är exempel på viktiga resurser som Danderyd delar med andra kommuner.

Danderyds goda kommunikationsläge ger upphov till stora pendlingsströmmar både in i och ut från kommunen. Idag pendlar många över kommungränserna. Av Danderydsborna arbetar ungefär 12 000 personer utanför kommunen, varav merparten pendlar till Stockholm stad. Cirka 3 500 arbetar inom kommunen och nästan 16 000 personer pendlar dagligen in till Danderyd för att arbeta. Tillgången till en stor arbetsmarknad inom rimliga avstånd ökar möjligheterna både för individer och arbetsgivare som får bättre tillgång till rätt kompetens.

För att vägleda kommunerna i dessa mellankommunala och andra frågor har Region Stockholm uppdraget som regionplaneorgan att ta fram en regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS). Där finns regionala mål formulerade, vilka översiktsplanen behöver förhålla sig och bidra till.

2.5.1. RUFS 2050

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholm, RUFS 2050, ger vägledning och långsiktig riktning för översiktsplaneringen och andra regionala utvecklingsfrågor. Här finns mål, delmål och regionala prioriteringar. Den rumsliga inriktningen som formuleras i följande punkter är ett stöd för kommunernas utvecklingsplanering:

- Stadsutveckling i de bästa kollektivtrafiklägena
- Sammanlänkade regionala stadskärnor
- Resurseffektiva system för människor och gods
- Sammanhängande grönstruktur och robust vattenmiljö
- Starka kopplingar mellan stad och land
- Tillgängliga innovations-, företags- och beslutsfattarmiljöer

I plankartan pekas prioriterade områden för bebyggelseutveckling ut. Dessa befinner sig i strategiska lägen för gemensam resursanvändning och kollektivtrafikförsörjning. I Danderyds kommun finns dessa främst i de strategiska stadsutvecklingslägena runt E18-stråket och i de primära bebyggelselägena i norra Djursholm.

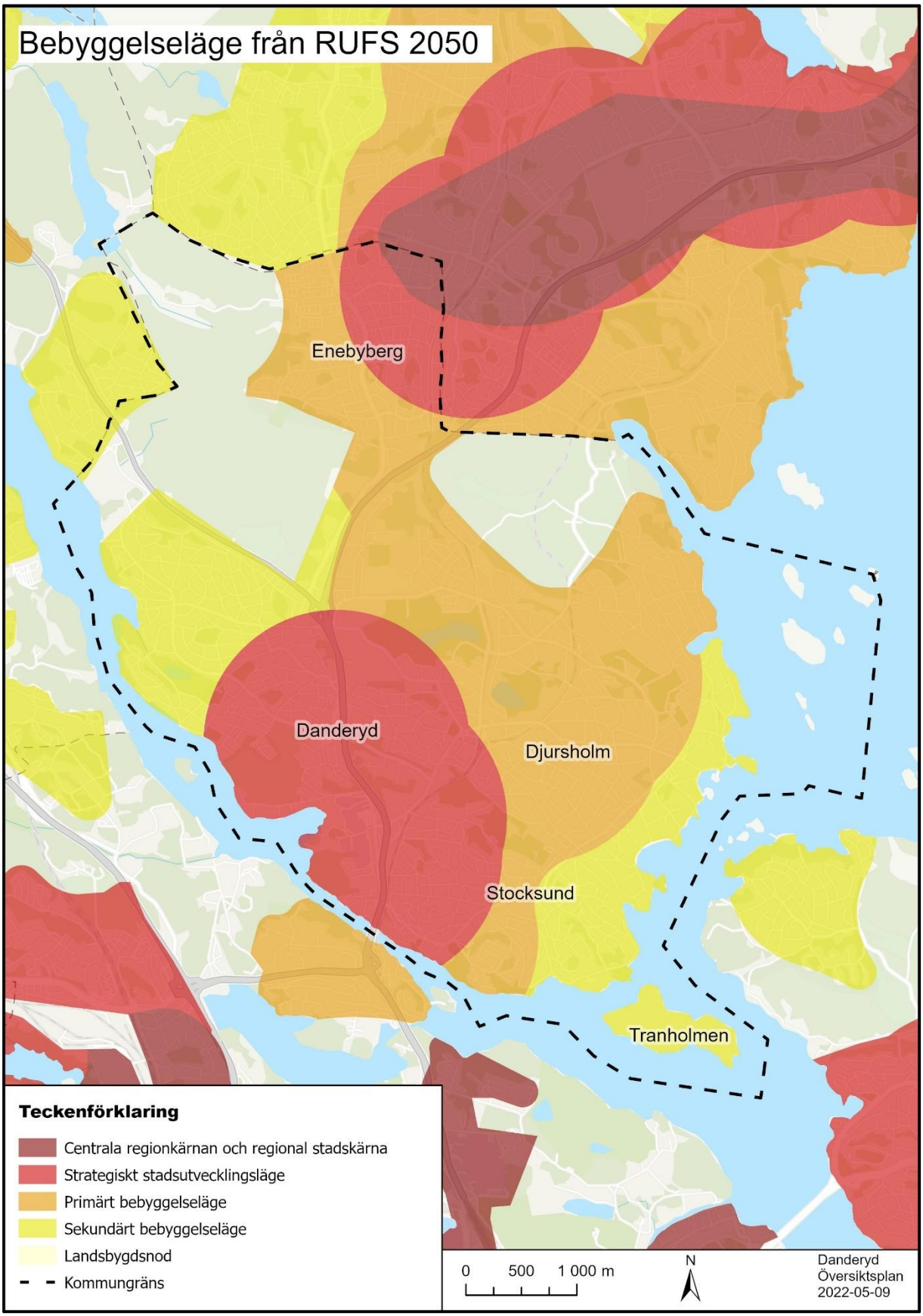

Bild ovan: Karta som visar bebyggelseläge från RUFS 2050 – plankarta.

2.5.2. Eventuell avvikelse från regionplanen

Enligt plan- och bygglagen ska översiktsplanen redovisa om den avviker från regionplanen och varför den gör det.

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholm (RUFS 2050) innehåller ett årligt mål om ett bostadstillskott mellan 170 till 350 bostäder för Danderyd (beroende på alternativen låg, bas och högt behov) fram till 2050.

Danderyd är till ytan en av Sveriges minsta kommuner samtidigt som det är en av de mest exploaterade kommunerna i landet i förhållande till ytan. I dagsläget finns cirka 13 000 bostäder i kommunen. Delar av kommunen består av naturreservat samt till ytan omfattande villabebyggelse i lägre skala. Kommunens bedömning är att regionplanens mål riskerar att ej nås med nuvarande planeringsförutsättningar där förhållandevis få detaljplaner för bostadsändamål bedöms ge ett varierande utfall och sammantaget ej nå upp till regionens bostadsmål för Danderyd.

2.6. Danderyd i nordöstra Storstockholm

Danderyd ingår i Stockholmsregionen och i regionen finns flera mellankommunala samverkansforum. Exempelvis samordnar både Region Stockholm och Länsstyrelsen flertalet mellankommunala nätverk. Vidare sker samarbete med olika myndigheter och andra kommuner som exempelvis StoNo-samarbetet.

2.6.1. Stockholm Nordosts vision

Stockholm Nordost (StoNo) är ett samarbete mellan kommunerna Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker. Syftet med samarbetet är att stärka regiondelens position som en del i Stockholmsregionen genom att skapa och ta tillvara förutsättningar för utvecklingen i alla sex kommunerna och ge nytta för invånare, verksamma och näringsliv.

Kommunerna arbetar, gemensamt och var för sig, för att utveckla regiondelen med stöd av en gemensam vision som behandlar områdena stadsstruktur, transportsystem, näringslivsutveckling och regional stadskärna.

Visionen syftar till att verka för 100 000 nya invånare fram till 2030. Därför ska 40 000 nya bostäder byggas och 50 000 arbetsplatser skapas i företag som etablerar sig eller redan finns i regionen. För att detta ska uppnås är effektiva färdmedel och ny infrastruktur en förutsättning. Visionen är inte nedbruten på vad varje enskild kommun ska göra för att visionen ska nås.

Till visionen finns gemensamma frågor som kommunerna prioriterar. Exempel på dessa är:

- Roslagsbanan förlängning till Arlanda.
- Roslagsbanans förlängning till city.
- Tvärförbindelser med kollektivtrafik västerut från Täbys regionala stadskärna och Knutpunkt Danderyd.
- Framkomlighet på E18, Norrortsleden och Arningevägen inklusive Arninge station.
- Centrala Danderyd; E18 och kollektivtrafikknutpunkt.

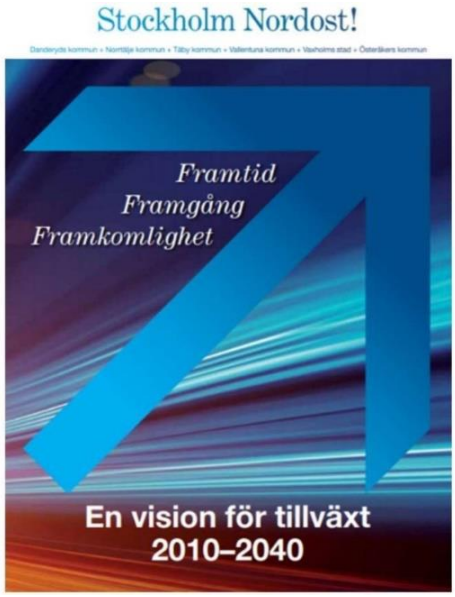

Bild ovan: Vision för StoNo - En vision för tillväxt 2010–2040.

Översiktsplan

för Danderyds kommun

Kapitel 3. Nuläge

ANTAGEN 2022-05-11

Samsöviken - Fotograf Erik Somnäs 2020

Innehållsförteckning

3. Nuläge....31
3.1. Befolkning....31
3.2. Bebyggelse....32
3.2.1. Bostäder....32
3.2.2. Samhällsservice....33
3.2.3. Näringsliv....37
3.3. Trafik och transporter....40
3.3.1 Riksintressen för kommunikation....40
3.3.2. Gång- och cykeltrafik....41
3.3.3. Kollektivtrafik....44
3.3.4. Bil- och godstrafik....45
3.3.5. Parkering....46
3.4. Teknisk infrastruktur....48
3.4.1. Informations- och kommunikationsteknik (IKT)....48
3.4.2. Energi....49
3.4.3. Vatten och avlopp....51
3.4.4. Avfallshantering....51
3.4.5. Upplagsområden....52
3.5. Natur....53
3.5.1. Natur och biologisk mångfald....53
3.5.2. Rekreation och friluftsliv....57
3.5.3. Areell näring....64
3.5.4. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)....66
3.5.5. Förekomst av vatten i kommunen....66
3.6. Miljö, hälsa och risk....74
3.6.1. Vatten och klimatförändringar....74
3.6.2 Klimatanpassning - effekter av ett förändrat klimat....76
3.6.3 Klimatrelaterade risker för den byggda miljön....79
3.6.4. Klimatpåverkande utsläpp....84
3.6.5. Luft....84
3.6.6. Buller....85
3.6.7. Radon....89
3.6.8. Elektromagnetiska fält....90
3.6.9. Ljusföroreningar....90
3.6.10. Förorenade områden....90
3.6.11. Tekniska olycksrisker och farligt gods....90
3.6.12. Räddningstjänst och beredskap....91
3.6.13. Trygghet och brottsförebyggande åtgärder....93
3.7. Kulturmiljö....93
3.7.1. Kulturmiljöer i Danderyd....93
3.7.2. Riksintresse för kulturmiljövården....94
3.7.3. Övriga kulturhistoriskt värdefulla områden....95

3. Nuläge

Det här kapitlet beskriver nuläget i Danderyds kommun. Här redogörs det för förutsättningar som finns och påverkar planeringen.

3.1. Befolkning

Den 31 december 2021 bodde 32 803 invånare i Danderyd. Av dessa var 16 729 kvinnor och 16 074 män. Dessa var fördelade på 13 527 bostäder vilket innebär att det bor cirka 2,5 personer per hushåll. Av kommunens boende är 52 procent sammanboende, 40 procent ensamstående och 8 procent hör till övriga hushåll. Motsvarande siffror för riket är 46 procent sammanboende, 48 procent ensamstående och 6 procent övriga hushåll.

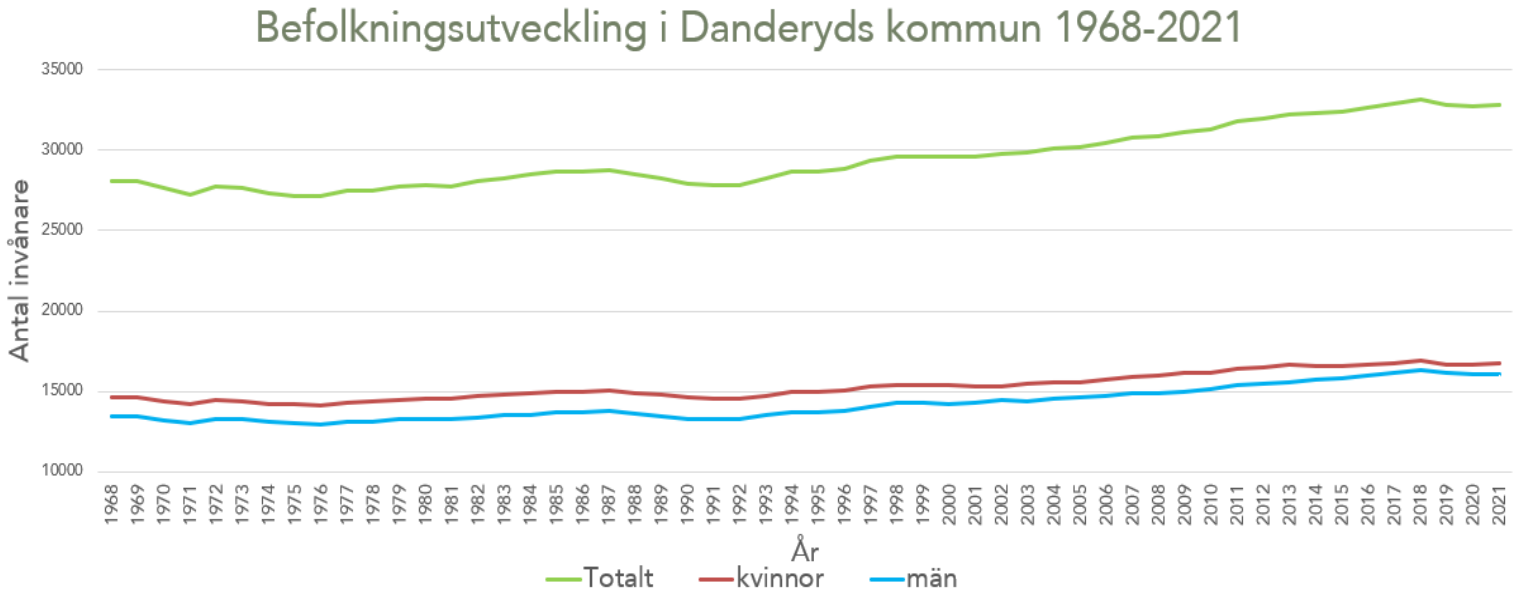

Bild ovan: Befolkningsutveckling i Danderyds kommun1968–2021. Källa: SCB/Statistikdatabas.

Enligt statistik från SCB 2019 är medelåldern i Danderyds kommun 41 år vilket är samma som för riket. Medelåldern i Danderyd för kvinnor är 43 år och 40 år för män. Av Danderyds invånare är 83 procent födda i Sverige och 17 procent födda utomlands. Motsvarande siffror för riket är 80 procent födda i Sverige och 20 procent födda utomlands.

Befolkningen i Danderyd har en hög utbildningsnivå. 47 procent har minst tre års eftergymnasial utbildning (kvinnor 47 procent och män 48 procent). Motsvarande siffror för riket är 22 procent (kvinnor 26 procent och män 19 procent).

Danderydsbornas genomsnittliga inkomst är 581 500 kronor per person och år (432 800 kronor per år för kvinnor och 742 800 kronor per år för män). Motsvarande siffror för riket är 318 000 kronor per person och år (277 000 kronor per kvinna och år samt 366 000 kronor per man och år).

Arbetslösheten i kommunen är totalt 6,1 procent (kvinnor 5,9 procent och män 6,2 procent). I riket är motsvarande siffror 6,8 procent (kvinnor 6,9 procent och män 6,7 procent).

Bild ovan: Brudpar på slottsgården - Fotograf Talita Rocha.

3.2. Bebyggelse

Danderyds kommun består av fyra kommundelar: Enebyberg, Danderyd, Djursholm och Stocksund. Bebyggelsen i kommunen utgörs dels av ett centralt stråk längs med tunnelbanan och E18 med huvudsakligen högre bebyggelse med flerbostadshus, arbetsplatser och service, dels av en varierad småhusbebyggelse av trädgårdskaraktär med inslag av flerfamiljshus och lokala servicecentra. Den täta bebyggelsen inom det centrala stråket bidrar till att Danderyd är förhållandevis högt exploaterat. 2021 var befolkningstätheten i kommunen 1 244 invånare per kvadratkilometer. Samma år var befolkningstätheten i Stockholms län 371 invånare per kvadratkilometer och 26 invånare per kvadratkilometer i Sverige.

3.2.1. Bostäder

Den 31 december 2021 fanns totalt 13 527 bostäder i Danderyd. Av dessa var 6 481 äganderätter/småhus och 7 046 lägenheter i flerbostadshus. Detta innebär att bostadsbeståndet består av 48 procent småhus och 52 procent flerbostadshus. Av flerbostadshusen var 1 985 hyresrätter och 5 061 bostadsrätter. Dessa bostäder är fördelade på 5 889 småhus, 678 kedjehus, 345 radhus, 368 flerfamiljshus samt 88 småhus med lägenheter.

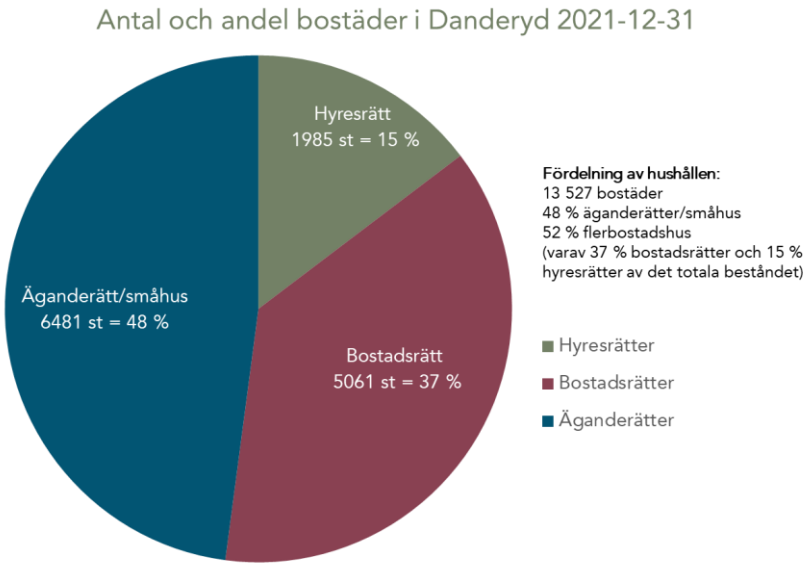

Bild ovan: Antal och andel bostäder I Danderyds kommun 2021-12-31.

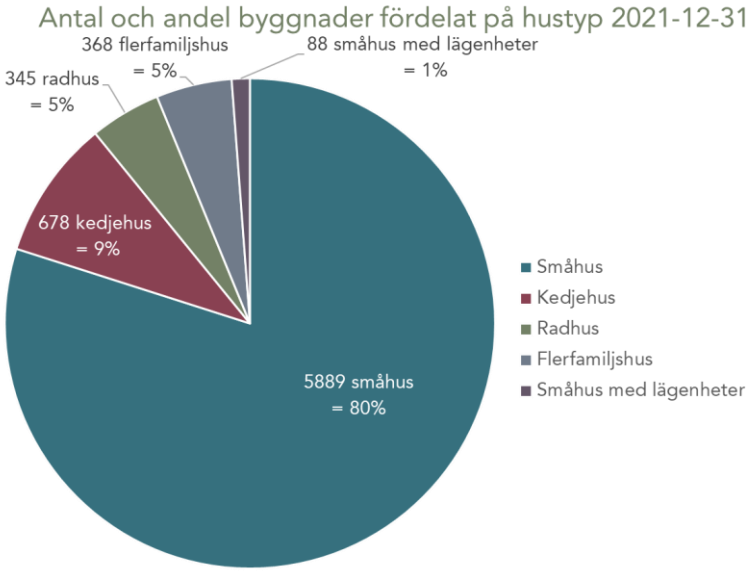

Bild ovan: Antal och andel byggnader fördelat på hustyp i Danderyds kommun 2021-12-31.

3.2.2. Samhällsservice

Danderyds befolkningsprognos från 2022 visar på befolkningsförändringar mellan 2021 och 2037 som exempelvis:

- Antalet barn i åldrarna 0–6 år ökar med 391 barn
- Antalet elever i åldrarna 7–15 år minskar med 286 barn.
- Antalet äldre 75+ ökar med 189 personer.

Merparten av den kommunala servicen riktar sig antingen till barn/elever eller äldre inom äldreomsorgen. Befolkningssammansättningen i dessa åldersgrupper är därmed central för en stor del av kommunens investeringsbehov i nya verksamhetslokaler.

Förskolor och skolor

För att möta medborgarnas efterfrågan på småskalighet och närhet drivs Danderyds förskolor och skolor i förhållandevis små enheter. I dagsläget finns 12 kommunala och 20 fristående förskolor samt två verksamheter som bedriver pedagogisk omsorg. Dessa har en sammanlagd kapacitet om cirka 1 900 platser. Kommunen driver även en verksamhet för föräldralediga med yngre barn. Elever pendlar både in till kommunen och ut från kommunen. Detta gäller främst elever i gymnasieåldern.

I Danderyd finns två kommunala skolor och en fristående skola för årskurs F-3. Det finns sex kommunala och tre fristående skolor för årskurs F-6, samt två kommunala och en fristående skola med årskurser 7–9. Den sammanlagda kapaciteten för elever från förskoleklass till årskurs 6 är cirka 3 600 platser och för årskurs 7–9 cirka 1 700 platser.

En internationell skola för elever i ålder 3–18 år finns i kommunen. Skolan har tillstånd av Skolverket för att bedriva utbildning med annan läroplan än den svenska. De har idag cirka 400 elever som uppfyller kriterierna för att gå i en internationell skola varav merparten av eleverna kommer från Danderyd.

Idag finns en viss överkapacitet av förskoleplatser i kommunen, vilket kan ses i kommunens lokalförsörjningsplan från 2021. Det finns också ett överskott av platser för elever upp till årskurs 6. Inom en snar framtid kommer även skolor för årskurs 7–9 att ha ett platsöverskott om inte nya bostäder byggs eller fler elever tillkommer från andra kommuner.

Det finns tre gymnasieskolor i Danderyds kommun. Danderyds gymnasium är kommunalt medan Viktor Rydbergs gymnasium och Marina läroverket är fristående skolor. Sammanlagt finns cirka 2 200 gymnasieelever varav cirka 1 250 elever går på Danderyds gymnasium.

Bild ovan: Ekebyskolan.

Särskilda boendeformer

Befolkningsprognosen är ett viktigt underlag vid bedömningen av framtida behov av plats på vård- och omsorgsboenden, främst gäller det åldersgruppen 75 år och äldre. Kommunens befolkningsprognos från 2022 visar att antalet personer som är 65 år och äldre kommer att öka med 776 personer under perioden 2021–2037, samt att åldersgruppen 75+ beräknas öka med 189 personer mellan 2021 och 2037.

I kommunen finns fem olika seniorboenden med seniorbostäder avsedda för personer över 75 år. Seniorbostäderna, som finns både i flerbostadshus och radhus, ligger vid Eneby torg, Kevinge, Stocksunds torg, Fafnersvägen och Gripvägen.

Kommunen har sju vård- och omsorgsboenden varav tre drivs av privat utförare och fyra i egen regi. Det finns åtta LSS-boenden där fem drivs med privat utförare och tre i egen regi, samt två socialpsykiatriboenden som drivs med privat utförare. Utöver detta finns vård- och omsorgsboenden för personer med somatiska omvårdnadsbehov och personer med demenssjukdom.

I dagsläget finns det behov av två nya vård- och omsorgsboende i kommunen. Kommunen planerar ett korttidsboende på 27 platser. Intill detta bygger en privat aktör ett vård- och omsorgsboende med 60 platser. Utöver detta finns ytterligare planer på ett vård- och omsorgsboende med 60 platser i Västra Danderyd.

Bild ovan: Vård- och omsorgsboende - Svalnäs gästhem - Fotograf Kristina Fischer 2020.

Vårdinrättningar

Danderyds sjukhus är ett av Sveriges största akutsjukhus. Sjukhuset ägs av Danderyds Sjukhus AB som är helägt av Region Stockholm. På sjukhuset bedrivs universitetssjukvård, utbildning och forskning kring våra vanligaste folksjukdomar. I Danderyd finns även vårdcentraler som drivs av region Stockholm eller i privat regi.

Bild ovan: Danderyds sjukhus - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Kulturinrättningar

Danderyd har en lång tradition av kultur och kulturhistoria och det finns ett rikt och varierat kulturutbud för alla åldrar. I kommunen finns flera kulturhistoriskt intressanta miljöer. I Danderyd finns ett bibliotek i varje kommundel. Dessa är centralt lokaliserade. Här arrangeras exempelvis föreställningar, utställningar och barnteaterföreställningar.

Danderydsgården är kommunens kulturhus. Här arrangeras bland annat konserter, disco, konst- och fotoutställningar, med fokus på kulturaktiviteter riktade till barn.

Träffpunkt Enebyberg vid Eneby torg är en mötesplats för olika åldrar och intressen. Här finns café, bibliotek, kyrka, samt Seniorträffen och Fritidsträffen.

Danderyds kulturskola erbjuder kurser i musik, dans, teater och drama samt bild och form för barn och ungdomar upp till 20 år. Det finns också flera fristående kultur- och musikskolor som bedriver undervisning i Danderyd.

I Danderyd finns även kulturföreningar för alla åldrar. Det finns exempelvis församlingar, hembygdsföreningar, studieförbund och professionella utövare som dagligen arrangerar olika evenemang.

Bild ovan: Danderydsgården.

3.2.3. Näringsliv

Danderyds kommun vill uppmuntra och möjliggöra entreprenörskap och innovation samt skapa bästa möjliga företagsklimat. Det ska finnas goda förutsättningar för nya företag att växa fram och lyckas. Ett välmående näringsliv är en garant för tillväxt och välfärd för invånarna. Det är därför av betydelse att Danderyd fortsätter vara en attraktiv, trivsam och trygg plats att bo, leva och verka på för att locka till sig kompetens från hela Stockholmsregionen. En god relation och samverkan mellan kommun och näringsliv bidrar till att både utveckla det befintliga näringslivet och attrahera nyetableringar och nyföretagande.

I Danderyd finns cirka 6 000 företag och 18 000 arbetstillfällen varav hälften är inom offentlig sektor. De flesta företag är småföretag med upp till fyra anställda. Sammanlagt finns det cirka 2 500 företag som omsätter över 100 000 kronor per år och varje år startas cirka 250 – 300 företag i kommunen. Detta innebär att Danderyd är bland de kommuner där flest företag startas årligen, samtidigt som andelen kvinnliga företagare i kommunen är högre än många andra kommuner i landet.

I Danderyd är Danderyds sjukhus och kommunen de största arbetsgivarna. De privata företagen finns främst inom tjänstesektorn inom branscher som till exempel juridik, ekonomi, vetenskap, handels- och fastighetsverksamhet. Många av de befintliga lokalerna för arbetsplatser ligger i anslutning till större vägar och kommunikationer.

I Mörby centrum finns ett brett och omfattande handels- och serviceutbud. Detaljhandel och visst serviceutbud finns även i respektive

kommundelscentrum samt vid etableringar längs E18 vid exempelvis Enebyängen och Trafikplats Danderyds kyrka.

Att näringslivet trivs och utvecklas i Danderyds kommun är viktigt för kommunens framtida utveckling och välfärd. De sex nordostkommunerna (StoNo) har en gemensam vision som bland annat syftar till att gemensamt skapa 50 000 nya arbetstillfällen inom dessa kommuner. Då Danderyds näringsliv präglas av många småföretagare finns ett behov av mötesplatser och arbetsplatser. Danderyds geografiska läge möjliggör nya mötesplatser för coworking-ytor, nätverk och ömsesidigt utbyte för företag i hela Stockholm Nordost.

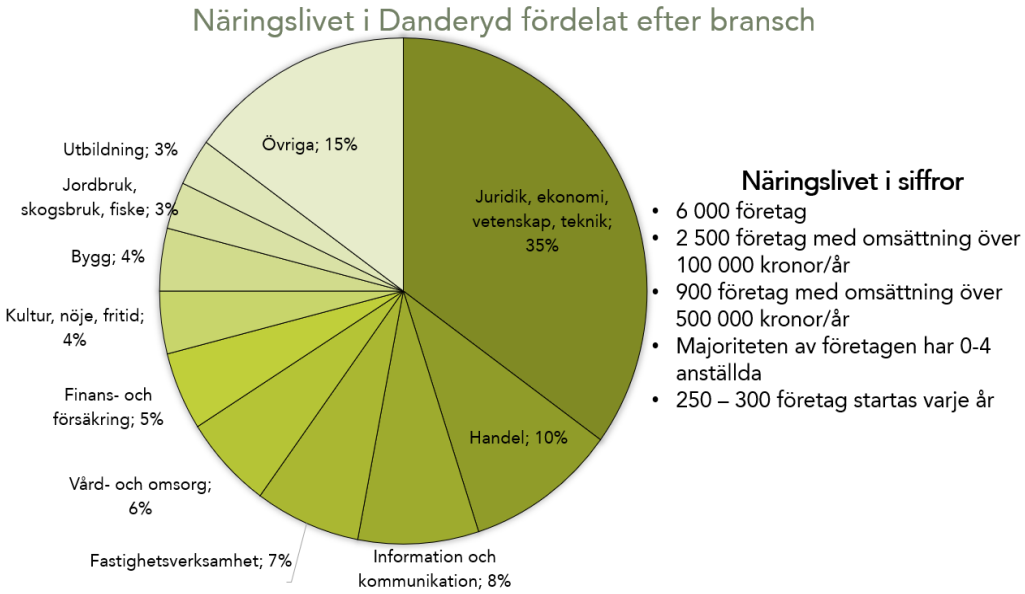

Bild ovan: Näringslivet i Danderyds kommun fördelat efter bransch.

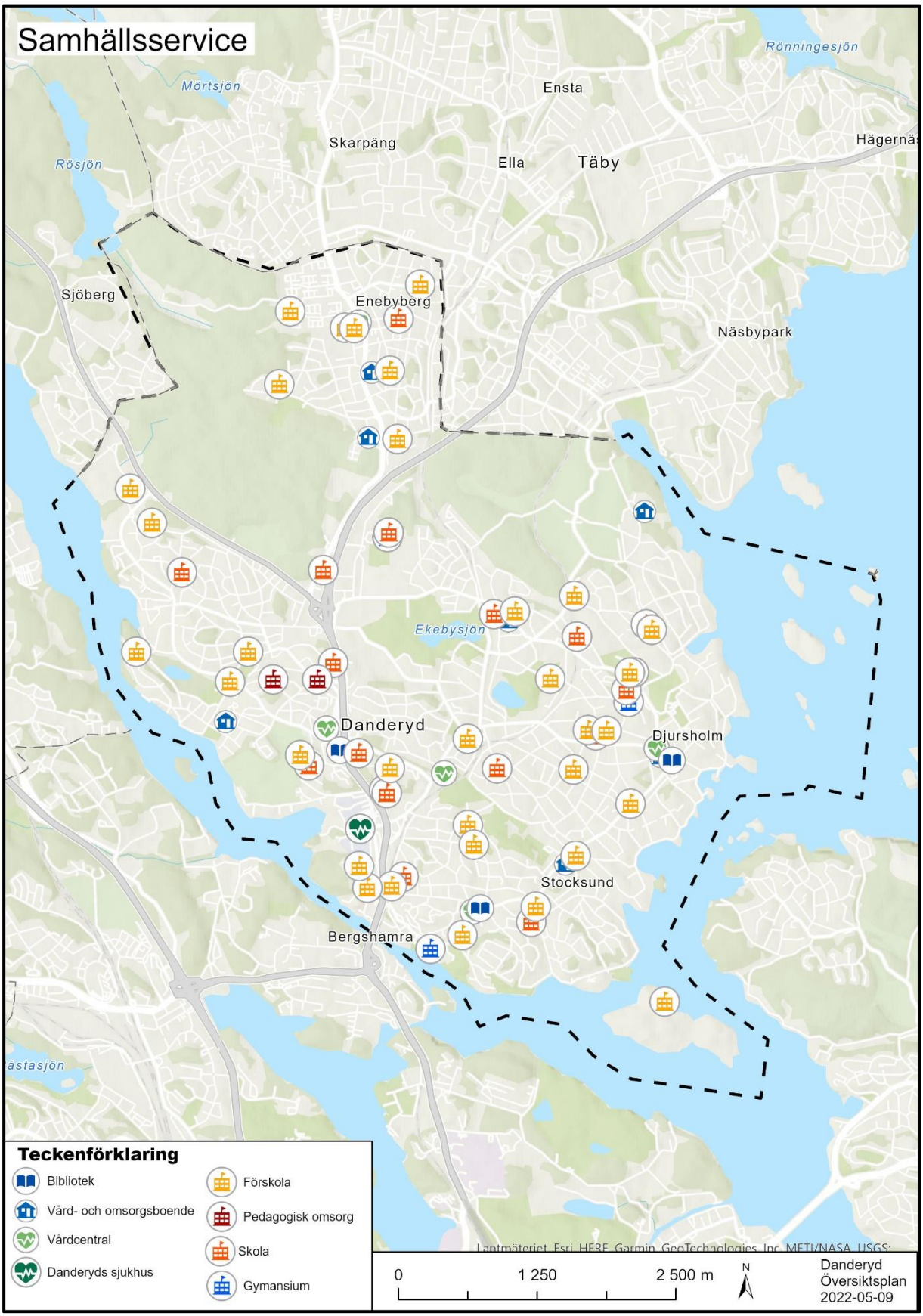

Bild ovan: Kartan visar samhällsservice i Danderyds kommun.

3.3. Trafik och transporter

I Danderyd är trafikförutsättningarna goda med snabba kommunikationer både till centrala Stockholm och övriga regionen. Det finns ett bra kollektivtrafikutbud samtidigt som E18 går genom kommunen och erbjuder snabba transporter. E18, Roslagsbanan och tunnelbanan orsakar bullerstörningar i kommunen och miljökvalitetsnormerna för partikelhalter överskrids. Detta gäller främst vintertid vid barmark då dubbdäck fortfarande används. Enligt Nationella emissionsdatabasen stod transporterna (exklusive flygresor) för 70 procent av de totala utsläppen av växthusgaser i Danderyd under 2018.

3.3.1 Riksintressen för kommunikation

Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för kommunikation ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen, i enlighet med miljöbalkens kap 3.

Danderyds kommun är berört av riksintresset för E18 och för Roslagsbanan samt tangerar influensområdet för riksintresset för Bromma flygplats. Kommunen ligger även inom det som kallas för MSA-ytor för både Arlanda och Bromma flygplats. Bromma och Arlandas MSA-ytor överlappas även av MSA-ytor från Västerås, Uppsala och Eskilstuna där även Västerås flygplats är riksintresse. En MSA-yta innebär det område där hinder kan påverka flygprocedurer till och från en flygplats.

Funktion för E18

Väg E18 ingår i det av EU utpekade TEN-T nätverket (Transeuropeiska transportnätet). Vägarna som ingår i TEN-T är av särskild internationell betydelse. I Stockholm utgör E18 en viktig väg som infart till den centrala regionkärnan från nordväst och nordost. Vägen är viktig både för arbetsresor och för näringsliv och är även primär transportväg för transporter av farligt gods. Eftersom det på E18 går stora transportströmmar med resenärer både i bil och buss är det av stor vikt att upprätthålla godtagbar tillgänglighet i den centrala delen av storstadsregionen genom att värna kapacitet och minimera störningskänslighet. E18 knyter även samman de i RUFS utpekade regionala kärnorna Barkarby - Jakobsberg och Täby centrum – Arninge.

Funktion och influensområde för Roslagsbanan

En av Roslagsbanans funktioner är att knyta ihop de kommuner som ingår i nordostsektorn med övriga delar av Stockholmsregionen. Banan utgör en central del av stomtrafiken i nordostsektorn. Roslagsbanan fungerar även som avlastning för riksintresset väg E18, då huvuddelen av trafiken på det statliga vägnätet i Stockholmsregionen utgörs av inomregional trafik. Banans framtida kapacitet är viktig för att möta upp nordostkommunernas framtida

befolkningstillväxt. Roslagsbanan som en del av kollektivtrafiksystemet i Stockholm i stort är också av stor betydelse för att nå de nationella miljömålen om minskad klimatpåverkan.

Roslagsbanans markanspråk utgörs av den mark som idag används för spår, stationer, depåer och teknikbyggnader. I markanspråket ingår även de områden som behövs för att kunna förstärka banans kapacitet, dvs. plats för ev. dubbelspår, ny depå, bullerskydd och planskilda korsningar. Roslagsbanans influensområde är idag järnvägens bullerutbredning. Detta är en dimensionerande faktor för var påverkan på byggnaders placering eller funktion kan ske. Andra faktorer som också kan påverka bebyggelse i närheten av banan är vibrationer, trafiksäkerhet, elsäkerhet och risk. Roslagsbanan har ett generellt säkerhetsavstånd på 25 meter från spår. Trafikverket har gjort en översyn av riksintressekriterierna för kommunikation. Detta kan innebära att riksintresset för Roslagsbanan kan komma att förändras. Det är Trafikverket som fattar beslut om detta.

MSA-ytor för flygplatser

En MSA-yta innebär det område där hinder kan påverka flygprocedurer till och från en flygplats. Flygtrafiken rör sig med fastställda marginaler över MSA-påverkande ytor, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan. Nya hinder kan därför ha en negativ inverkan på flygtrafiken. Lokalisering av höga byggnadsverk inom influensområdet behöver samrådas med respektive flygplats, Luftfartsverket och Försvarsmakten.

3.3.2. Gång- och cykeltrafik

Av det totala resandet i Danderyds kommun år 2018 var andelen cykelresor 11 procent. Enligt kommunens cykelplan från år 2014 är målet att öka andelen cykelresor till 15 procent av det totala resandet år 2024. God kvalitet på drift och underhåll av gång- och cykelvägar året om är en förutsättning för att skapa en säker miljö för oskyddade trafikanter och därigenom öka andelen som går eller cyklar. Kommunens regionala cykelstråk har sopsaltats sedan vintern 2014–2015 och detta har varit positivt för cyklandet i kommunen under vintertid.

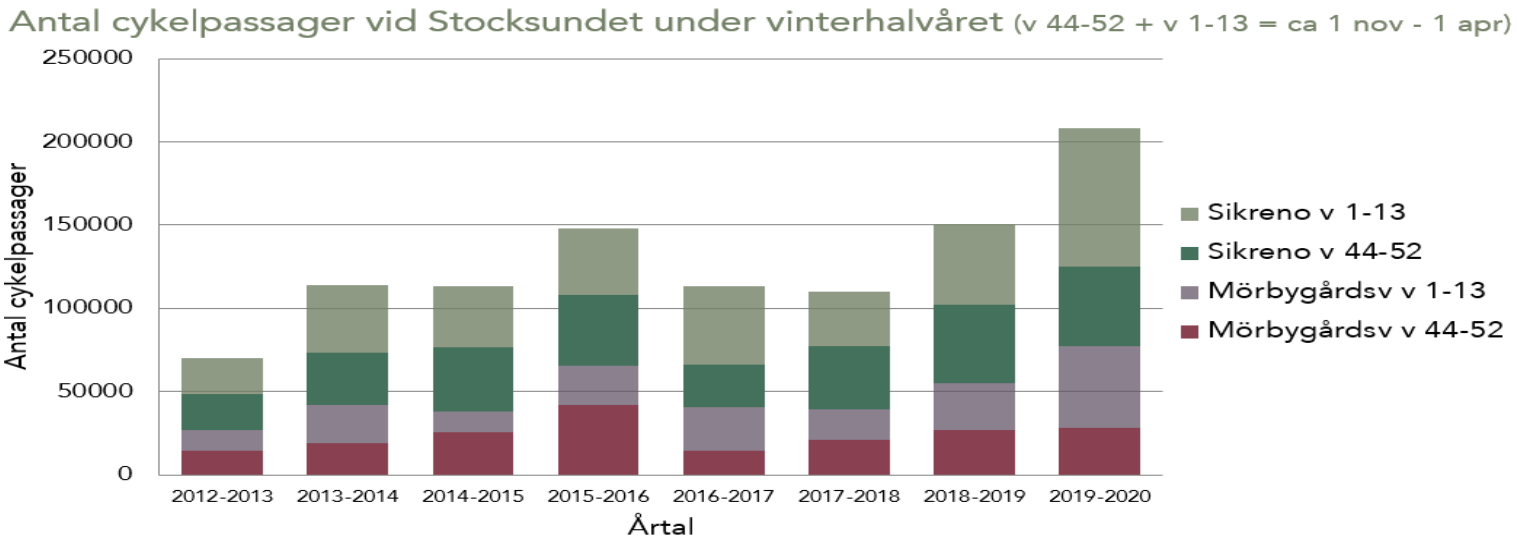

Bild ovan: Antal cykelpassager vid Stocksundet under vinterhalvåret. Källa: Cykelmätningar i Danderyds kommun 2021.

I Danderyds kommun finns cykelparkering vid samtliga stationer utmed Roslagsbanan och tunnelbanan samt vid vissa busshållplatser. Danderyds kommun bedriver arbete där tillgången till attraktiva cykelparkeringar i kommunen kontinuerligt ses över.

Under de senaste åren har olika typer av fordon blivit vanligare på gång och cykelbanor, exempelvis elassisterade fordon, lånecyklar, sparkcyklar och elsparkcyklar, elmopeder och lastcyklar. Dessa innebär nya utmaningar vad gäller konflikt kring utrymme i trafiken, på allmänna platser och parkeringsmöjligheter. Dessa utmaningar behöver hanteras vidare i kommande arbete med revidering av cykelplan.

I dagsläget prioriteras arbetet med säkra skolvägar, men kommunen har ingen gångplan som visar på vilka åtgärder som behöver genomföras, motsvarande kommunens cykelplan.

Bild ovan: Cykelparkering - Mörby Centrum.

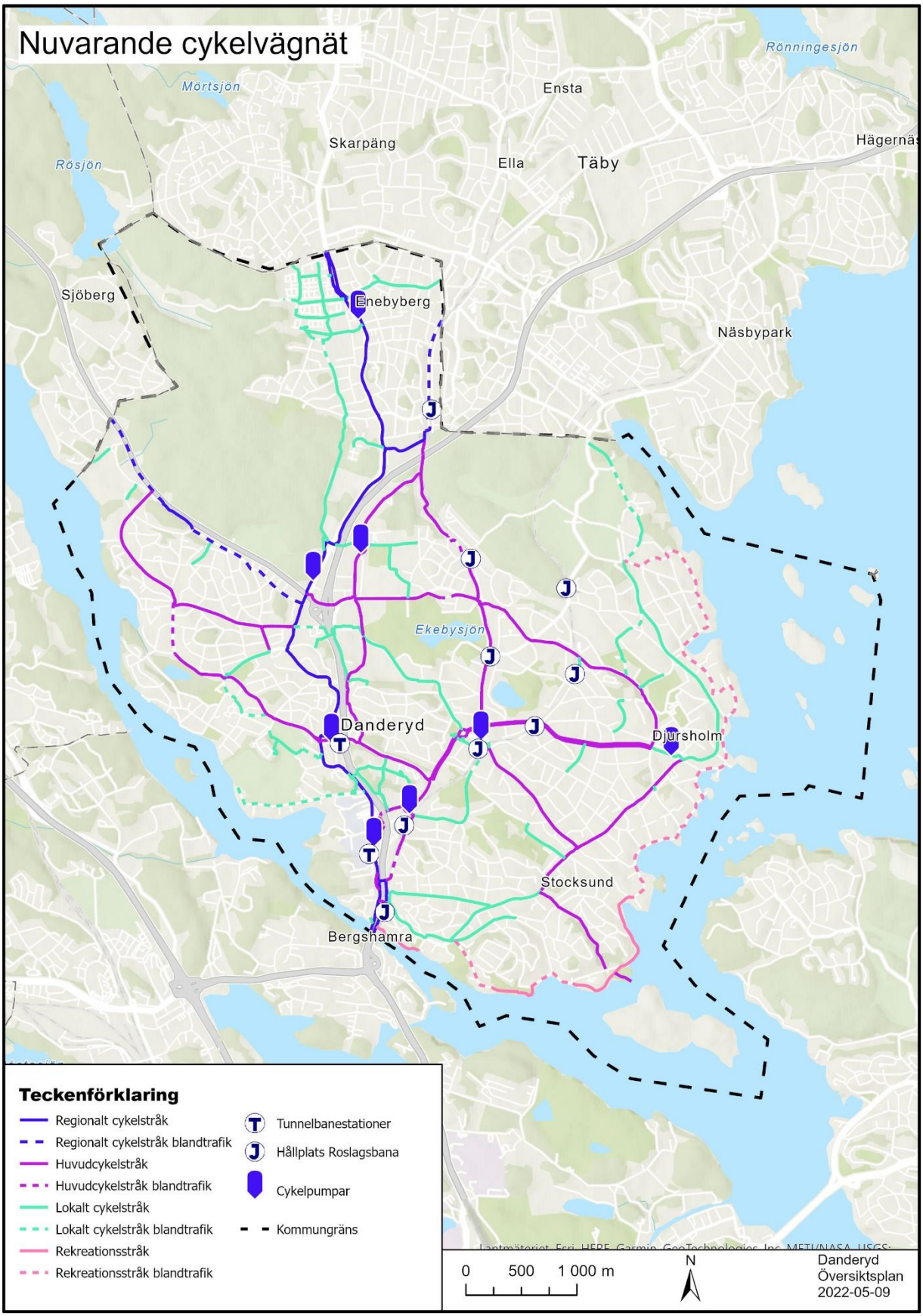

Bild ovan: Kartan visar nuvarande cykelvägnät i Danderyds kommun.

3.3.3. Kollektivtrafik

Danderyd har tillgång till tunnelbana, Roslagsbanan, buss och pendelbåt. Tunnelbanans röda linje har god turtäthet och sin slutstation vid Mörby centrum samt en hållplats vid Danderyds sjukhus. Roslagsbanan passerar kommunen med två grenar. Stationerna Mörby, Djursholms Ösby, Bråvallavägen, Djursholms Ekeby och Enebyberg finns på ena linjen och Stocksund, Vendevägen, Östberga och Altorp på den andra. Det finns även ett trettiotal busslinjer i Danderyds kommun, de största noderna är Danderyds sjukhus och Mörby centrum, av dessa är tre busslinjer lokala. Pendelbåtlinjen 80 går mellan Nybroplan, Ropsten och Storholmen. Linjen trafikerar vid Ekuddens brygga och Tranholmens brygga i Danderyd.

Bild ovan: Kollektivtrafik - Båttrafik vid Tranholmen - Fotograf Maria Djurskog.

Kollektivtrafiken är effektiv för resor till och från kommunen även om brister finns i busstrafikens framkomlighet och det är kapacitetsbrist i bussterminalen vid Danderyds sjukhus. I dagsläget är kopplingen till Solna och Kista bristfällig för spårtrafiken. Kollektivtrafik används sällan vid resor inom kommunen då busstrafiken har lägre turtäthet och restiderna upplevs som långa.

Kommunen arbetar med att säkerställa att busstrafiken får god framkomlighet på det kommunala vägnätet och genomför kampanjer samt informerar invånare för att öka det kollektiva resandet.

Bild ovan: Kollektivtrafik – Roslagsbanan.

3.3.4. Bil- och godstrafik

Genom kommunen går E18 som är en motorväg av riksintresse. Huvudvägnätet i kommunen består av Edsbergsvägen, Danderydsvägen, Stockholmsvägen, Vendevägen, Enebybergsvägen, Mörbyleden och Mörbygårdsvägen.

Bild ovan: E18 - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

E18 innebär idag en barriär som delar kommunen i två delar där det dagligen passerar nästan 80 000 fordon per dygn varav nästan 10 procent består av tung trafik. Detta medför bland annat höga bullernivåer längs med E18. Edsbergsvägen är en viktig förbindelselänk mellan E4 och E18. Vägen är högt belastad vilket innebär långa köbildningar, speciellt i rusningstrafik i korsningen med Enebybergsvägen.

Enligt resvaneundersökningen från 2018 är det mest förekommande färdmedlet i Danderyds kommun bil. Bilresor utgör cirka hälften av de resor som sker i kommunen. Färdmedelsfördelningen varierar beroende på var i Danderyds kommun respondentens bostad är lokaliserad. I kommundelen

Danderyd är det betydligt lägre andel av resorna som görs med bil och i Djursholm betydligt högre andel som görs med bil jämfört med genomsnittet i kommunen.

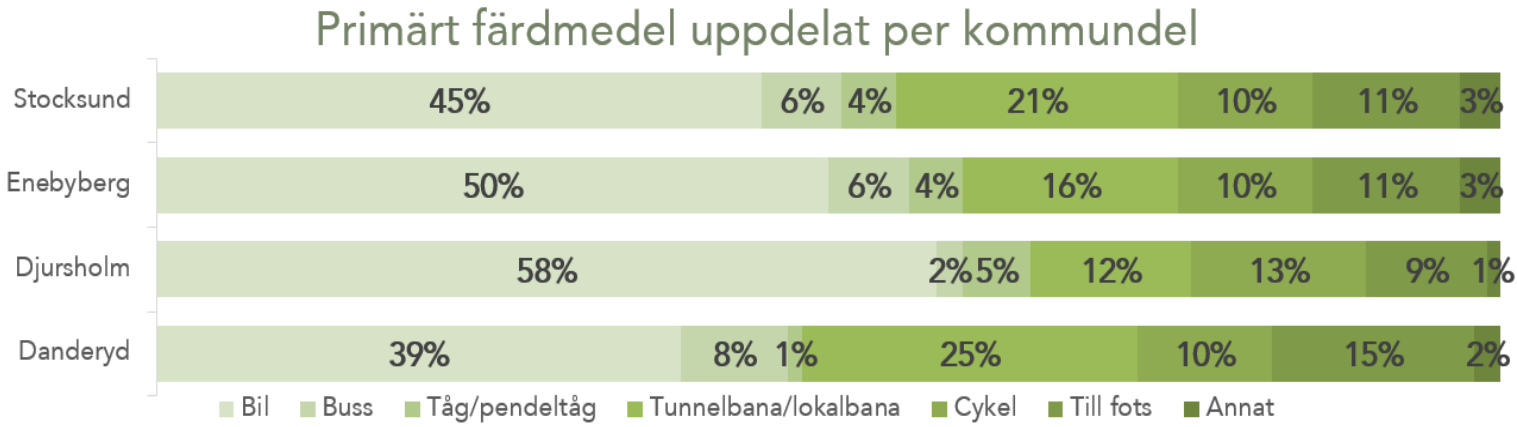

Bild ovan: Primärt färdmedel uppdelat per kommundel. Källa: Resvanor i Danderyds kommun 2018.

3.3.5. Parkering

I Danderyd regleras bilparkeringen i dagsläget genom en kombination av tidsreglering och avgiftsreglering exempelvis för boendeparkering. Oftast är det möjligt att parkera 24 timmar om dygnet om inget annat anges. På många gator ska p-skiva användas och det är möjligt att ansöka om boendeparkering. För att nyttja någon av kommunens fyra infartsparkeringar behövs särskilt tillstånd.

Kommunens gällande parkeringstal ska omarbetas. Idag saknar dessa flexibilitet vilket gör dem osmidiga att använda vid exempelvis bygglovshantering. Det finns gott om bilparkering i Danderyd på både kvartersmark och gatumark men brist på säker cykelparkering vid många målpunkter i kommunen.

Bild ovan: Bilparkering - Fotograf Erik Somnäs.

Bild ovan: Kartan visar väg- och spårinfrastruktur i Danderyds kommun.

3.4. Teknisk infrastruktur

3.4.1. Informations- och kommunikationsteknik (IKT)

Varje år genomför Post- och telestyrelsen (PTS) en bredbandskartläggning. I 2022 års mätning hade 99 procent av Danderyds hushåll och arbetsställen tillgång till 100 Mbit/s eller mer. Samtidigt har 100 procent av Danderyds hushåll och arbetsställen tillgång till 30 Mbit/s eller mer. Vid samma mätning var andelen med 100 Mbit/s 88 procent för riket och 95 procent för Stockholms län.

När det kommer till utbyggnaden av 5G-nät är det svårt att förutse hur utbyggnadstakten kommer att ske. Staten ställer inga krav på detta och kommunen kan inte heller ställa krav på att nätägare bygger 5G-nät.

Även om en hög andel av hushållen och arbetsställen i kommunen har tillgång till och kompetens inom digital teknik, behöver hänsyn tas i planeringen till att inte alla kan nyttja denna tekniska infrastruktur och att alternativa strukturer kan komma att behöva finnas för att tillgodose behov såsom funktionshinder, språkliga brister, otillräcklig digital kompetens, samt inte minst utifrån beredskapsskäl inför möjliga krissituationer i samhället.

Bredbandskartläggning i Danderyds kommun

Danderyd Totalt Hushåll 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021

Tillgång till fast bredband och telefoni	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fast bredband, alla accesstekniker [2]	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Fast bredband via trådbunden access	100.00%	99.95%	99.92%	99.92%	99.98%	99.97%	99.91%
I absolut närhet till fiberansluten [11]			96.78%	97.70%	93.12%	99.84%	99.33%
Fibernät [3]	78.67%	81.22%	89.78%	92.52%	88.33%	91.34%	90.25%
xDSL [5]	100.00%	98.94%	98.31%	97.82%	97.95%	98.30%	96.64%
vDSL [13]	11.45%	10.65%	10.79%	10.70%	10.65%	10.67%	10.86%
Kabel-TV [4] [9]	17.09%	17.32%	17.20%	17.14%	17.10%	17.13%	16.40%
Kabel-tv (DOCSIS 3) [12]	12.88%	13.19%	13.14%	13.10%	13.02%	13.02%	12.37%
Fast bredband via trådlösa accesstekniker	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Fast bredband via HSPA [6]	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Fast bredband via LTE [8]	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Fast bredband via NR (5G)						0.01%	0.66%
Fast bredband via fast radio		0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.61%
Fast telefoni via mobilnätet (GSM, HSPA och LTE)		100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Tillgång till fast bredband, med hastigheten:							
1 Mbit/s	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
3 Mbit/s	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
10 Mbit/s	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
30 Mbit/s	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
100 Mbit/s [16]	84.23%	87.23%	92.49%	94.84%	90.64%	91.34%	90.43%
Tillgång till, eller absolut närhet, till bredband med hastigheten [17]:							
30 Mbit/s [18]			100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
100 Mbit/s [19]			97.95%	98.87%	94.28%	99.84%	99.34%
1 Gbit/s [20]			97.95%	98.87%	94.28%	99.84%	99.33%
Bakgrundsinformation:							
Antal [10]	12 838	13 088	13 195	13 256	13 337	13 342	12 851

Bild ovan: Bredbandskartläggning i Danderyds kommun. Källa: Post och telestyrelsen.

3.4.2. Energi

El

Eon ansvarar för det lokala elnätet i kommunen. Vattenfall har inom och i närområdet till Danderyds kommun regionnätsledningar som matar lokalnätsbolaget. Svenska kraftnäts stamnätsledning går genom kommunen i nord-sydlig riktning. Den förser hela Storstockholm med el. Den tidigare luftburna stamnätsledningen har nu förstärkts och förlagts under mark som en del av projektet Stockholms ström. En ny transformatorstation har anlagts i Anneberg. En utmaning för Stockholmsregionen är att få tillräcklig effekt och därför pågår ett omfattande projekt för att stärka elförsörjningen i regionen. En ny kraftledningstunnel för 400 kV ledning drivs från Anneberg i Danderyd till Skanstull. Tunneln går djupt under befintliga tunnelanläggningar. Arbetet med att driva tunneln påbörjades i februari 2020 och förväntas slutföras 2030.

Bild ovan: Kraftledningstunnel.

Värme och kyla

Fjärrvärmen i Danderyd produceras av Norrenergi som ägs av Solna stad och Sundbybergs stad. Den största delen av värmen produceras i Solnaverket. Andelen förnybart bränsle i fjärrvärmen uppgår till mer än 99 procent under ett normalår. Fjärrvärmenätet i Danderyd sträcker sig från Stocksund i söder till Enebyängens handelsplats i norr med flest anslutningar längs E18-stråket. Norrenergi levererar ungefär 80 GWh fjärrvärme per år i Danderyd till cirka 120 anläggningar, däribland Danderyds sjukhus, Mörby Centrum och Danderyds gymnasium.

Locum levererar kyla till Mörby centrum och kontorsfastigheterna vid Vendevägen via ett mindre nät för fjärrkyla. Produktionsanläggningen ligger vid Danderyds sjukhus och består av kylmaskiner och värmepump för produktion av kyla och värme. Danderyds sjukhus har en egen luftkyld anläggning för produktion av kyla.

Många småhus och flera kommunala förskolor värms med direktverkande el. Kommunala byggnader konverteras successivt till annat uppvärmningssystem. I Danderyd finns cirka 4 200 bergvärmepumpar (geoenergi) installerade. Nästan 60 procent av hushållen i småhus värms med geoenergi.

I Danderyds kommun har det under de senaste åren installerats fyra solvärmeanläggningar i tre skolor och i ett vård- och omsorgsboende. Dessa anläggningar producerar årligen cirka 450 MWh energi till tappvarmvatten och värmesystemet. Kommunen har också installerat solceller på åtta fastigheter på sammanlagt cirka 320 kW installerad effekt, två vård- och omsorgsboenden, tre skolor, en gymnasieskola, en förskola och en sporthall.

Bild ovan: Skogsgläntan - Förskola med solceller.

Laddinfrastruktur för elbilar

Danderyd är en av de elbilstätaste kommunerna i landet och har en relativt väl utbyggd laddinfrastruktur. I mars 2022 fanns det 128 publika laddpunkter på elva ställen, varav en snabbladdare, i kommunen. Danderyds kommun har sedan 2016 installerat publika laddstationer på åtta platser, kommunens fyra idrottsplatser, infartsparkeringen vid Danderyds sjukhus, Djursholms slott, Danderyds gymnasium och Svanholmsparkeringen. Utvecklingen går mot en kraftig ökning av elbilar och laddinfrastrukturen behöver därför ytterligare byggas ut för att möta behovet.

Förnybara bränslen

Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram en Regional plan för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel under 2020. Där föreslås det att det ska installeras 3 200 snabbladdare i Stockholms län fram till 2030, varav 140 i Danderyds kommun. Kommunen har inte för avsikt att installera fler publika laddstationer (både normalladdning och snabbladdning) utan överlåter det till marknaden. Strategi för laddinfrastruktur i Danderyds kommun anger att kommunen ska upplåta plats- och kvartersmark till externa aktörer för installation av laddstationer. Detta gäller även andra förnybara bränslen exempelvis vätgas.

3.4.3. Vatten och avlopp

Alla exploaterade områden i Danderyd med några få undantag ingår i kommunens verksamhetsområden. Vatten- och avloppsnätet är fullt utbyggt frånsett några enstaka undantag gällande dagvatten. Danderyds kommun är medlem i två kommunalförbund, Norrvatten som förser kommunen med renvatten samt Käppalaförbundet dit kommunen avleder spillvatten för omhändertagande. Själva distributionsnätet med nödvändiga pumpanordningar äger kommunen själv.

Kommunen avvattnas via ledningsnät för dagvattenhantering och dikessystem samt diffust via ytlig markavrinning. Nederbörd från cirka 75 procent av Danderyds kommuns yta avleds via dagvattenledningsnätet i Danderyd samt i Täby som hanterar Enebybergs dagvatten. Resterande avleds via dikessystem eller via diffus markavrinning. I Danderyds kommun finns inget kombinerat ledningsnät.

Ön Tranholmen har en gemensamhetsanläggning för vatten och avlopp. Förbindelsepunkter för vatten och avlopp är belägna på fastlandet. Kommunen har endast ett knappt 20-tal enskilda avloppsanläggningar. På dessa ställs krav för att inte förorena vattnet i recipienten eller bidra till övergödning.

3.4.4. Avfallshantering

På strategisk nivå utgår avfallsarbetet från avfallsplanen 2021–2032. Kommunen ansvarar för att samla in samt behandla kommunalt avfall från hushåll och verksamheter, som i dagsläget hämtas av en upphandlad entreprenör. Efter insamling skickas avfallet för behandling till det kommungemensamt ägda avfallsbolaget SÖRAB som tar hand om avfallet för återbruk, materialåtervinning, energiutvinning eller deponering.

Dessutom finns återvinningscentraler som är bemannade anläggningar där privatpersoner kan lämna allt avfall förutom mat- och restavfall, mediciner och kanylburkar. Det finns ingen återvinningscentral i kommunen utan de närmsta

i SÖRAB:s regi finns vid Hagby i Täby kommun och Stockby Returpark på Lidingö.

Därutöver finns den mobila återvinningscentralen som besöker ett flertal platser i kommunen utifrån ett rullande schema. Den består av ett antal containrar som ställs upp tillfälligt. För återvinning av kläder och textilier samarbetar kommunen med Human Bridge som har insamlingsbehållare utplacerade på flera platser i kommunen.

I kommunen finns även 10 ordinarie förpackningsåtervinningsstationer samt en ministation. Dessa ansvarar FTI AB (Förpacknings- och tidningsinsamlingen) för. Inom en snar framtid kan dock insamling av förpackningsavfall samt returpapper förändras i och med lagförändringar på nationell nivå.

Bild ovan: Återbruk - Fotograf Helena Eriksson.

3.4.5. Upplagsområden

Den tekniska driften och skötseln av kommunen kräver såväl lokaler för personal, drift- och servicedepåer som ytor för bland annat avfallshantering och upplag av schaktmassor och snö för att fungera tillfredsställande.

Kommunens upplagsområde ligger i anslutning till Enebybergsvägen söder om Anneberg. För tillfället finns inget ytterligare behov av upplagsområden i kommunen. Framtida upplagsområden kan vara värdefullt vid kommunal drift samt vid byggande och exploatering. Vid behov bör lokaliseringsstudier utföras avseende var det är lämpligast beroende på vilken typ av upplag det rör sig om samt omfattning.

3.5. Natur

3.5.1. Natur och biologisk mångfald

Naturmiljöer

Danderyd har ett rikt utbud av olika naturmiljöer. Stora delar av kommunen utgörs av traditionell naturmark såsom skog, sjö, våtmark, betesmark och jordbruksmark. Den sammanhängande skogen utgörs mestadels av blandskog med rika inslag av ädellövsmiljöer. De två största sammanhängande skogarna är Rinkebyskogen och Altorpskogen, vilka är kopplade till Rösjökilen. Ekebysjön, Nora träsk, Ösbysjön och Edsviken samt dess intilliggande våtmarker hyser ett rikt fågelliv och utgör biologiskt rika miljöer.

I kommunens centrala delar finns ytor som är hårt betade av häst, men även ytor där nötkreatur betar i traditionell hagmarksmiljö med glest spridda träd och buskar. I flera av betesmarkerna trivs växter som annars är ovanliga. Jordbruksmarken utgörs mestadels av gräsvall, där framför allt tillhörande skogsbryn och åkerholmar utgör värdefulla naturmiljöer för växter och djur.

Danderyds branta klippor mot främst Edsviken utgör en speciell naturmiljö med tunna jordar och många äldre träd. Stora delar av villabebyggelsen utgörs av varierande trädgårdar, ofta med gles skog med gamla träd som sträcker sig oavbrutet genom kommunens bebyggda områden. Ekarna är av speciell betydelse eftersom Danderyd tillsammans med kungliga Djurgården har ett av Europas få kvarvarande bestånd av fullvuxna äldre ekar. Danderyds parker, grönytor, vägkanter och trafikplatser utgör också viktiga naturmiljöer där många växter och djur har sin uppehållsort i urbant landskap.

Bild ovan: Ängsslåtter på Altorps gärde - Fotograf Helena Eriksson.

Skyddade områden och objekt

Vissa områden och objekt med naturvärden och biologisk mångfald skyddas idag genom lag mot exploatering. Bland annat finns tre naturreservat enligt 7 kap. 4 § MB. Dessa är Ekebysjön, Öarna i Stora Värtan och Rinkebyskogen. Samtliga naturreservat skyddas av föreskrifter och skötselplaner.

Därtill finns fyra ekar som är klassade som naturminnen, det vill säga ett särpräglat naturföremål som är skyddade enligt 7 kap. 11 § MB.

Områden med särskilda naturvärden

Enligt 3 kap. 3 § MB ska mark- och vattenområden som är särskilt känsliga ur ekologiska aspekter skyddas så långt som möjligt mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Förutom naturreservaten är vattenområdena Nora träsk, Ösbysjön och Edsviken ekologiskt känsliga områden. Dessa kan vara känsliga för en alltför riklig näringstillförsel, vilket kan påverka naturmiljön och förändra växt- och djurlivet. Andra områden som klassas som ekologiskt känsliga områden är Svalnäs och Djursholms golfbana (äldre ekar), Altorpskogen (äldre barrblandskog med nyckelbiotoper) och Sätra ängar (äldre ekar) samt området kring Ösbysjön (flerhundraårig tallskog).

Naturkuststräckan längs Danderyds kust innehåller ekokänsliga områden framförallt de brant sluttande klipporna ned mot vattnet med biologiskt rika naturmiljöer. En historisk trädgårdsanläggning med en unik trädsamling finns vid Cedergrenska parken som anlades på 1890-talet.

Naturvärden utanför skyddade eller speciellt utsedda områden

Nationalstadsparken i Stockholms stad gränsar till Danderyds kommun och är riksintresse enligt 4 kap. 7 § MB. Funktionellt är Danderyds ekbestånd en del av samma glesa ekskog som skyddas i Nationalstadsparken, och hur de äldre ekarna hanteras i Danderyd får konsekvenser för den långsiktiga överlevanden av arter även i Nationalstadsparken. Det är viktigt att beståndet av äldre träd inte minskar. De äldre trädens höga naturvärde beror på att många djur kräver utvuxna träd som sin livsmiljö. Ekeby gård är kommunens enda kvarvarande levande jordbruk med hagar som sommartid betas av nötboskap, får och häst. Vallfoder slås på vissa ytor. Gällande detaljplan möjliggör ett fortsatt brukande av jorden.

Kommunens bebyggda delar blandas med flertalet park- och grönytor varav många har en dokumenterad hög biologisk mångfald gällande både floran och faunan. Genom att variera skötseln av grönytor bibehålls en hög mångfald. Gräsmattor, ängsmark och betesmarker är exempel på olika biotoper som möjliggjorts genom olika skötsel, och tillsammans ger de upphov till en bred biologisk mångfald inom kommunen.

Vägkanter och trafikplatser är ofta mycket artrika miljöer som betraktas som en del av grönytesystemet. Exempelvis har trafikplatsen och området kring Danderyds kyrkas stora ytor värdefull öppen gräsmarksmiljö med en hög artrikedom däribland flera rödlistade arter.

Ett nätverk av våtmarker skapas genom att dagvattnet leds via öppna diken genom kommunen. Kommunens vattenåtgärder för att minska översvämningsriskerna och att fördröja vattnet ökar den biologiska mångfalden hos våtmarkssystemet i kommunen. Våtmarker som återställs efter utdikningar bidrar även till att klimatpåverkan minskas. Golfbanornas vattendammar bidrar även de positivt till mångfalden. Sammantaget utgör de en större samling små dammar varav många fungerar som uppehållsort för både djur och växter.

Bild ovan: Svalnäs gravfält - Fotograf Helena Eriksson.

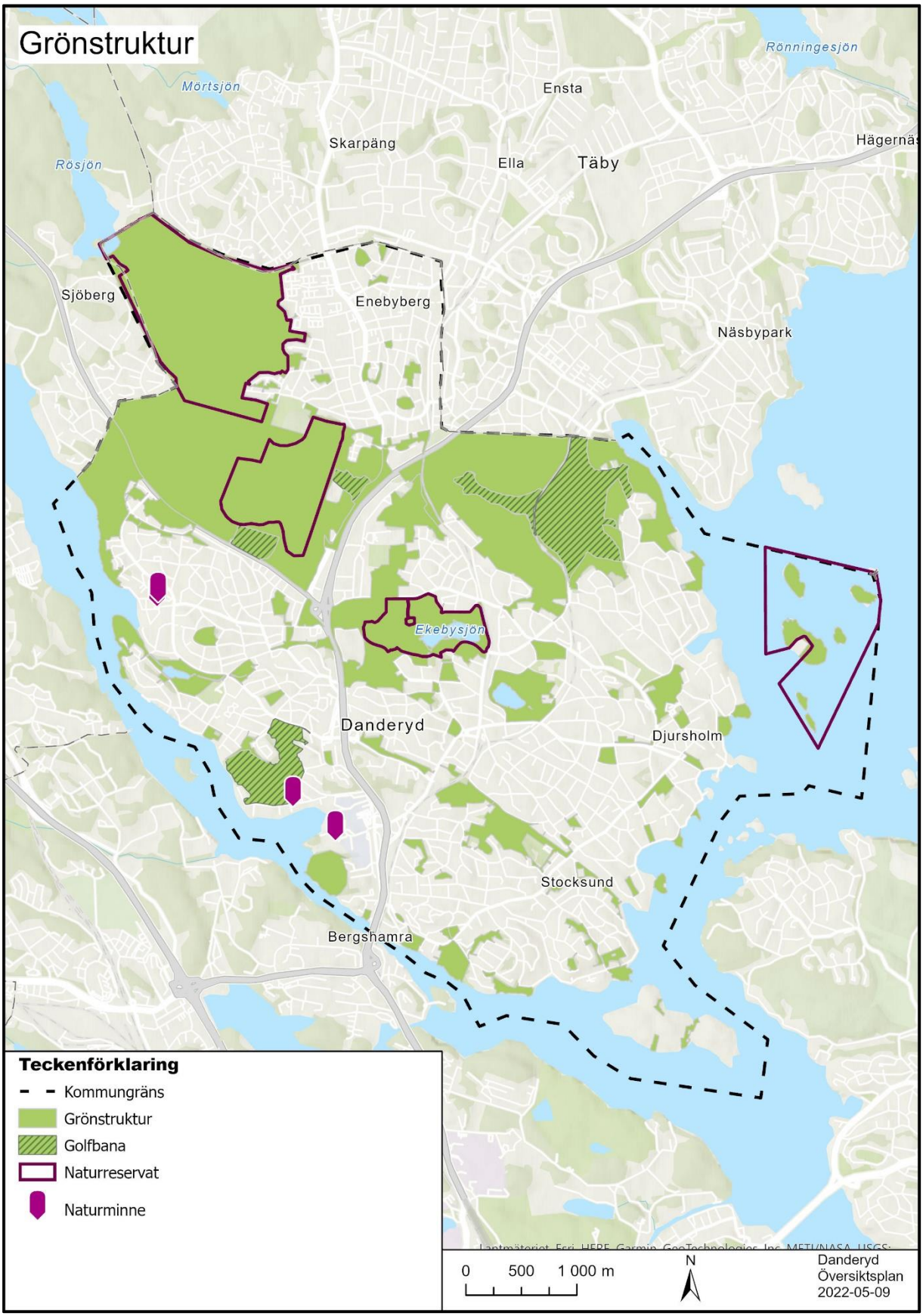

Bild ovan: Kartan visar grönstruktur i Danderyds kommun.

3.5.2. Rekreation och friluftsliv

Nära och lättillgängliga grön- och naturområden tillsammans med vattenkontakten ger möjlighet till spontan fysisk aktivitet och motion, och har särskilt stor betydelse för barn och äldre som inte har möjlighet att förflytta sig längre sträckor för dessa aktiviteter. Detta, såväl som tillgängligheten till olika motionsanläggningar bidrar till att uppnå folkhälsomålet om fysisk aktivitet.

Riksintresse för friluftslivet

I nordvästra delen av Danderyd finns ett mindre område som ingår i Riksintresset för friluftsliv för Rösjön-Vallentunasjön-Rönninge by. Området ligger inom Rinkebyskogens naturreservat och bedöms inte påverkas av planförslaget.

Större grönområden

Stora sammanhängande grönområden är viktiga för människans välbefinnande och behov av naturupplevelser och rekreation.

Den regionala grönstrukturen består bland annat av tio gröna kilar som är definierade så att de följer bebyggelsestrukturen och har identifierats utifrån sina värden för natur-, rekreation- eller kulturmiljö. Kilarna innehåller kilområden, gröna värdekärnor, där flera höga värden inom grönstrukturen sammanfaller samt gröna svaga samband. Kilarna behöver stärkas och utvecklas i takt med att fler ska dela på resurserna. En av dessa kilar är Rösjökilen, ett sammanhängande natur- och kulturlandskap som sträcker sig från Sigtuna i norr till Danderyd i söder. Rinkebyskogen utgör en så kallad värdekärna i Rösjökilen. RUFS 2050 pekar därtill ut gröna svaga samband mellan Rinkebyskogen-Rösjöskogen, Rinkebyskogen-Altorpsskogen samt Rinkebyskogen och över Edsviken mot Silverdal.

Rinkebyskogen och Sätra ängar utgör kommunens största grönområde. Området som helhet är viktigt för det rörliga friluftslivet och har många olika upplevelsevärden, inklusive golf och bågskytte. På grund av närheten till E18 och Edsbergsvägen är vissa delar av området bullerstört.

I de nordöstra områdena av kommunen finns Altorpsskogen och Svalnäs som har stora friluftsvärden, med både skogsområden och öppna marker. I de centrala delarna av kommunen finns Ekebysjön och det öppna landskapet runt Ekeby gård.

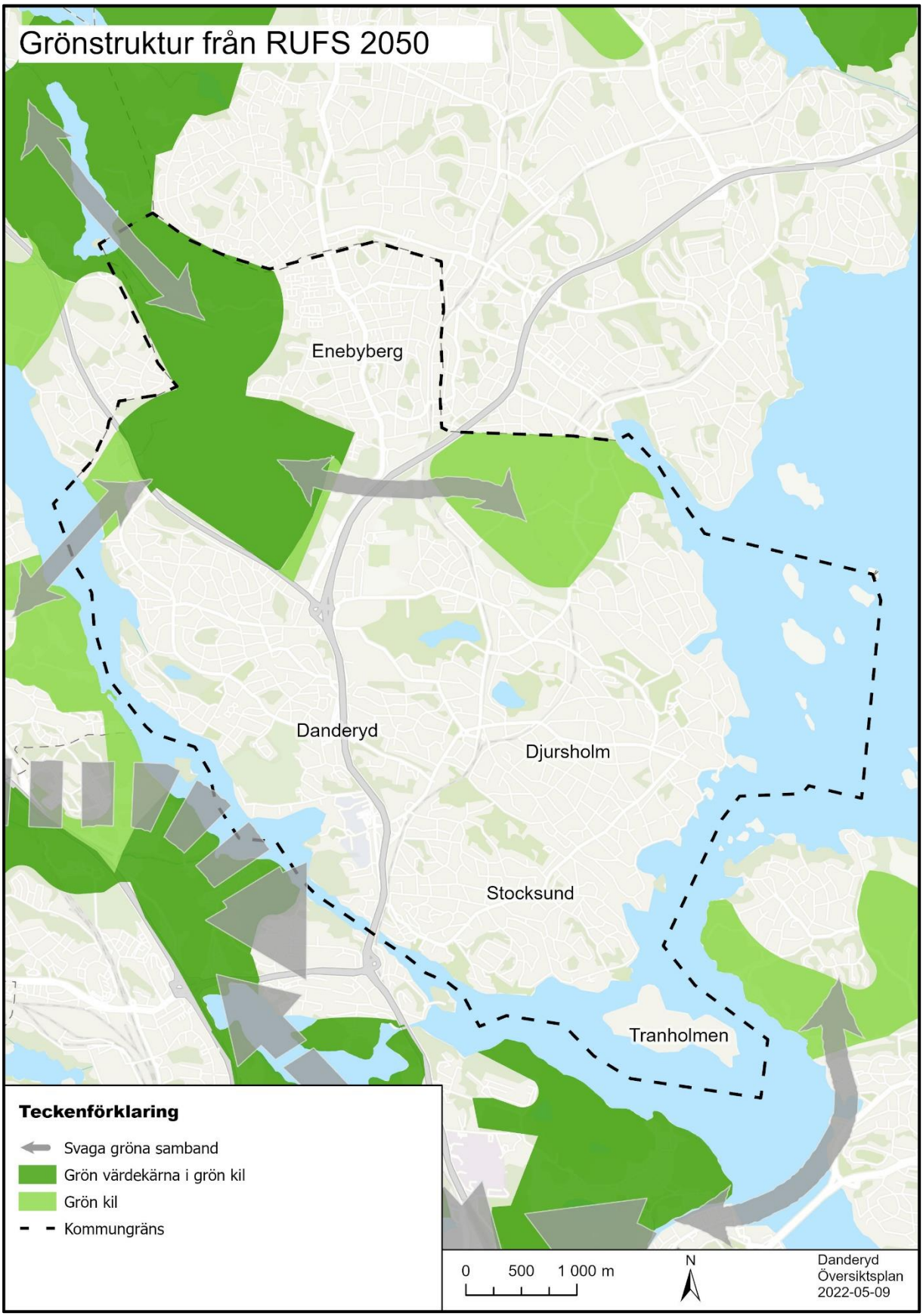

Bild ovan: Kartan visar grönstrukturkartan från RUFS 2050.

Parker och lekparker

I Danderyd finns många sammanhängande park- och naturområden. I varje kommundel finns ett antal parkområden inom villabebyggelsen. Utöver detta finns över 30 lekplatser av olika storlek i kommunen.

Bild ovan: Biologisk mångfald i Anna Whitlocks park – Fotograf Helena Eriksson.

Motionsspår

I Rinkebyskogen och Altorpsskogen finns två utbyggda och preparerade spårsystem, med både elljusspår och naturspår. Även i anslutning till Stockhagen i Stocksund finns ett motionsspår. Roslagsleden startar i Rinkebyskogen och slutar i Grisslehamn. Under vintern iordningställs de flesta motionsspåren, Djursholms Golfbana och gamla banvallen i Djursholm för skidåkning. På Edsviken plogas en isbana för långfärdsskridskor vintertid.

Bild ovan: Skridskoåkning på vintern vid Ekebysjön - Fotograf Maria Djurskog.

Idrottsanläggningar

I kommunen finns idrottsanläggningar vid Enebybergs IP, Danderyds gymnasium, Danderydsvallen, Djursholms IP och Stockhagen. Vid Enebybergs IP och Stockhagen finns ishallar. En idrottsanläggning i respektive kommundel ger kommuninvånarna värdefull närhet till idrottsplatserna. Sporthallar finns i Norrängsgården, Danderyds gymnasium, Fribergaskolan samt vid Mörbyskolan. Förutom de större sporthallarna nyttjar föreningslivet under kvällar och helger i stort sett samtliga gymnastiksalar som finns i anslutning till skolorna.

Danderyds Tennisklubb, Djursholms Tennisklubb och Enebybergs IF driver tennisanläggningar. Vid Danderyds gymnasium finns förutom Danderyds Tennisklubbs anläggning även en curlinganläggning, som drivs av Stocksunds och Djursholms curlingklubbar. I norra Rinkeby finns även en anläggning med tennis- och padelbanor.

Bild ovan: Stockhagens IP - Fotograf Erik Somnäs.

Bad

Mörby- och Vasabadet är kommunens två inomhusbad. Mörbybadet är en simhall som erbjuder många olika aktiviteter. Vasabadet är ett mindre skolbad som används för simskole- och föreningsverksamhet. I Kvarnparken i västra Danderyd finns ett utomhusbad som drivs av Föreningen Kvarnparksbadets vänner.

Det finns goda möjligheter till friluftsbad i kommunen med exempelvis kuststräckorna mot Edsviken och Värtan samt badsjöarna Rösjön och Ösbysjön. Enklare badplatser finns vid Sätra Ängar i västra Danderyd, Svanholmen i Stocksund och Germaniaviken samt Aludden i Djursholm.

Bild ovan: Rösjön – Badplats.

Båtliv

Båtlivet engagerar alla åldrar och är en av de största fritidsaktiviteterna i kommunen. För fritid och rekreation finns 14 båtklubbar i kommunen. Dessa klubbar är utspridda på flera platser med kajer och bryggor om en sammanlagd kapacitet på cirka 1 500 båtplatser. Efterfrågan på båtplatser är stor i kommunen och väntas öka i takt med befolkningen.

Bild ovan: Båtliv vid Värtan

Ridanläggningar

Djursholms Ridhus är kommunens största ridanläggning och hemvist för Djursholms Ridklubb som bedriver en omfattande ridskoleverksamhet. Även vid Ekeby Gård bedrivs ridverksamhet. I anslutning till Djursholms Ridhus finns ett antal anlagda ridspår som kommunen ansvarar för. Spåren är förlagda till den gamla banvallen i Djursholm samt inom Altorpskogen.

Bild ovan: Djursholms ridhus.

Golfbanor

Det finns tre golfbanor och en separat driving range inom kommunen. Djursholms golfklubb har två banor med nio respektive 18 hål, och Stockholms Golfklubb samt Danderyds Golfklubb har varsin bana med 18 respektive nio hål.

Bild ovan: Stockholms golfklubb - Fotograf Erik Somnäs.

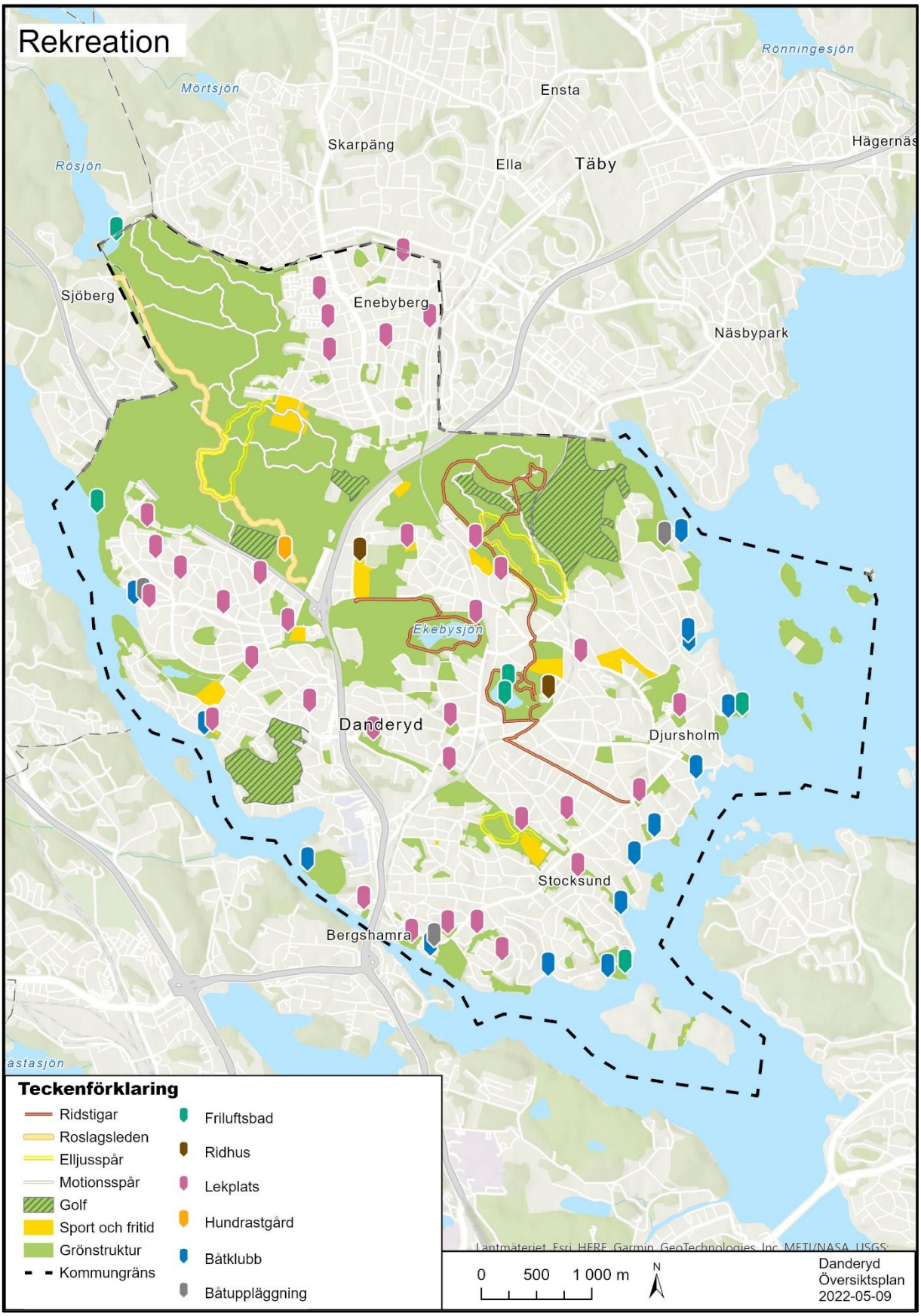

Bild ovan: Kartan visar rekreation i Danderyds kommun.

3.5.3. Areell näring

Det finns en jordbruksverksamhet i kommunen. Danderyds kommun arrenderar ut marken som nyttjas som åker, betesmark samt för naturarbeten. Med Ekeby Gård omfattar detta cirka 60 hektar. Det finns även två större stall/hästgårdar. Den ena är Djursholms ridskola och den andra Ekeby gård. Anläggningar med djurhållning påverkar dagvattenkvalitet främst från stallgödsel som hamnar på marken och kan orsaka utlakning och ytavrinning av näringsämnena fosfor och kväve.

Bild ovan: Ymervägen i Djursholm - Fotograf Kristina Fischer - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

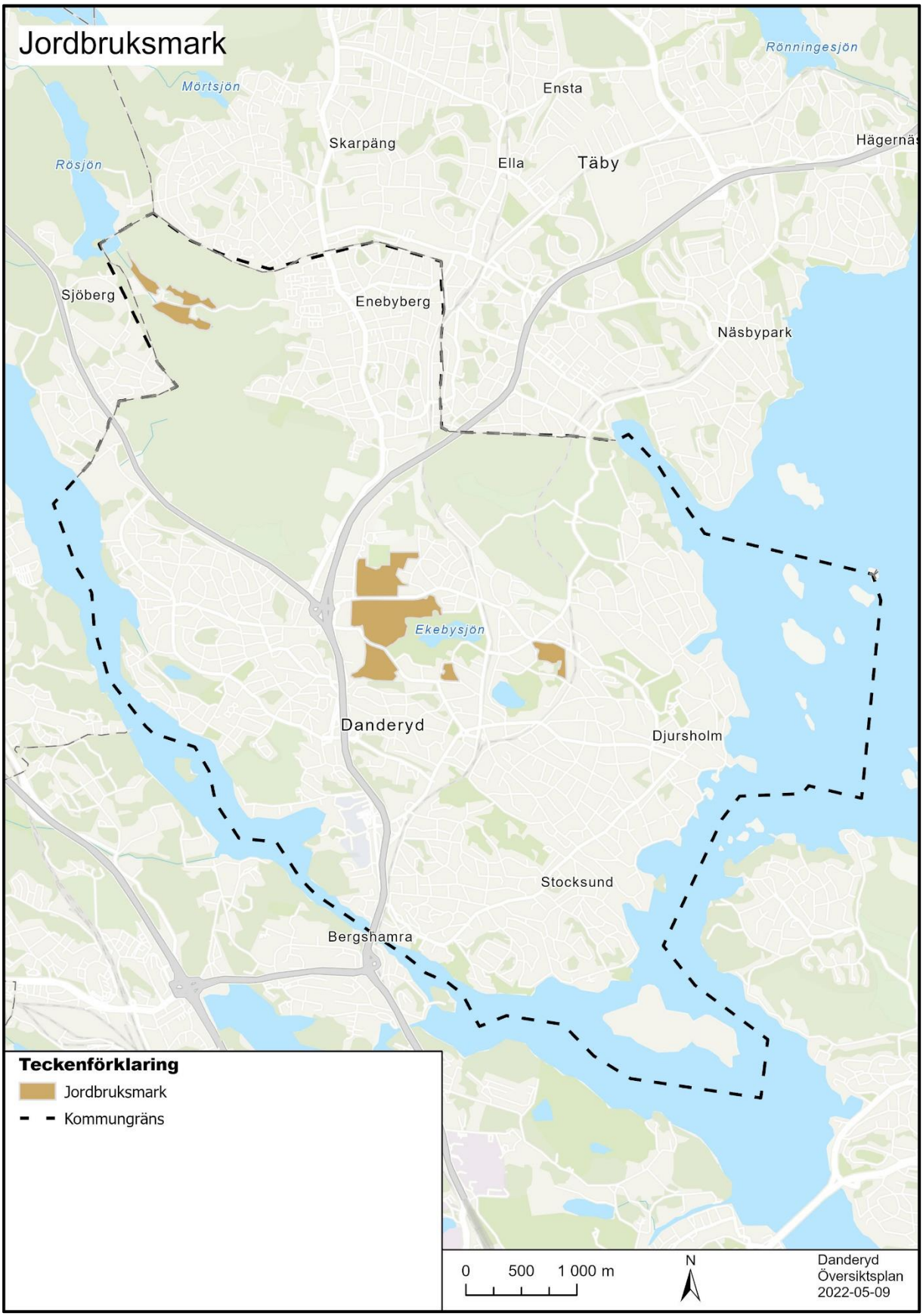

Bild ovan: Kartan visar jordbruksmark i Danderyds kommun.

3.5.4. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

I översiktsplanen ges möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Inom dessa områden kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när dispenser prövar och upphäver strandskyddet. Danderyds bedömning är att det inte finns några områden som uppfyller denna möjlighet idag i kommunen.

3.5.5. Förekomst av vatten i kommunen

Norra Östersjöns vattendistrikt

Danderyds kommun tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt, som innefattar området mellan Dalälven, Bråviken, Kilsbergen och Stockholms skärgård och omfattar cirka 2,9 miljoner invånare.

Vattenmyndigheten ansvarar för att ta fram åtgärdsprogram som kommunerna ska följa. Åtgärdsprogram gäller för cykler om sex år och innefattar exempelvis åtgärder att kommuner ska upprätta vatten- och avloppsplaner samt dagvattenplaner. En åtgärd riktas specifikt till planering där ”kommunerna ska genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas”.

Strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och till att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet vid hav, sjöar och vattendrag. Det generella strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. I vissa fall är strandskyddsområdet utökat till 300 meter. Inom Danderyd gäller utökat strandskydd vid Sätra ängar, Cedergrenska parken och Rösjön.

Där strandskyddet gäller får inte nya byggnader uppföras samt åtgärder utföras om det inskränker det rörliga friluftslivet eller väsentligen förändrar livsvillkoren för växt- och djurlivet. Strandskyddet kan i enskilda fall ges dispens från eller upphävas helt eller delvis i samband med detaljplaneläggning om det finns särskilda skäl och om åtgärden inte motverkar strandskyddets syften.

Till stor del är Danderyds strandområden ianspråktagna av bebyggelse. Det generella strandskyddet infördes 1975 och de strandområden som vid denna tid redan ingick i fastställd stadsplan omfattas inte av strandskydd, enligt miljöbalken. I samband med att en detaljplan upphävs eller ersätts av en ny inträder alternativt återinträder dock strandskyddet.

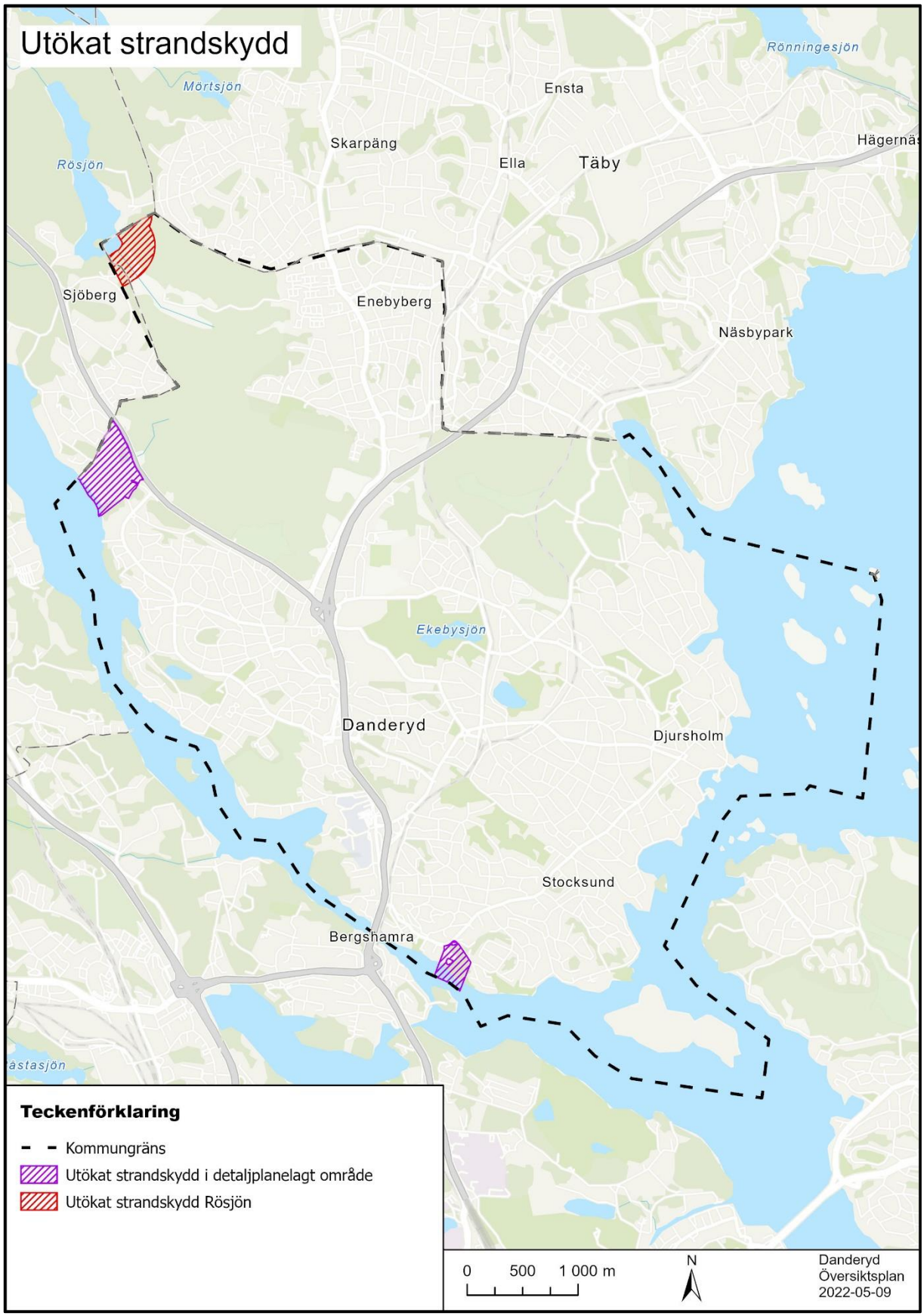

Bild ovan: Kartan visar utökat strandskydd i Danderyds kommun.

Recipienter och vattenförekomster

Dagvattnet i Danderyds kommun leds till fyra olika vattenförekomster: Rösjön, Edsviken, Stora Värtan och Lilla Värtan. Vatten i Ekebysjön och Nora träsk rinner slutligen ut i Edsviken. I östra Danderyd är den slutliga recipienten (mottagande vattentäkten) Stora- respektive Lilla Värtan. En liten del av kommunens dagvatten rinner ut i Rösjön vars vatten leder till Norrviken samt ut till Stora Värtan i Täby kommun.

I kommunens norra del finns ett registrerat grundvattenmagasin med benämningen Täby-Danderyd vilket är en urbergsförekomst av typen sprickakvifär. Danderyd angränsar i sydväst till grundvattenförekomsten Stockholmsåsen-Solna. Båda förekomsterna har god kvantitativ och kemisk status för grundvatten.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt beslutade i december 2021 om kvalitetskrav för vattenförekomster. Miljökvalitetsnormerna anger vilken status som ska uppnås vid en viss tidpunkt. Detta innebär att det för sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten har fastställts kvalitetskrav för vattenmiljöerna samt att myndigheter och kommuner ska genomföra nödvändiga åtgärder för att uppnå kvalitetskraven. Målet i vattenförvaltningen är att vattnet ska uppnå god status och inte försämras.

Danderyds kommun har sju ytvattenförekomster, varav tre är kustvatten. Inget av kommunens kustvatten klarar miljökvalitetsnormerna för vatten. Edsviken och Lilla Värtan har otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Stora Värtan har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Rösjön har god ekologisk status men uppnår ej god kemisk status.

Övriga sjöar är mindre och berörs därför inte av miljökvalitetsnormer för ytvatten. Vattenprover som togs 2014 visade övergödningsproblematik vid Ösbysjön och Ekebysjön medan Nora träsk hade kraftig övergödningsproblematik med höga fosfor- och klorofyllvärden.

Recipienter i Danderyds kommun

Statusklassning samt miljökvalitetsnormer redovisas för de recipienter som klassas som vattenförekomster

Recipient	Statusklassning		Miljökvalitetsnorm	
	Ekologisk status	Kemisk status	Ekologisk status	Kemisk status
	Senaste bedömningen		Senaste bedömningen	
Sjöar				
Ekebysjön	Ej vattenförekomst		Ej vattenförekomst	
Nora träsk	Ej vattenförekomst		Ej vattenförekomst	
Ösbysjön	Ej vattenförekomst		Ej vattenförekomst	
Rösjön	God	Uppnår ej god	God	God
Kust				
Edsviken	Otillfredsställande	Uppnår ej god	God (2039)	God
Lilla Värtan	Otillfredsställande	Uppnår ej god	Måttlig (2039)	God
Stora Värtan	Måttlig	Uppnår ej god	God (2039)	God

Bild ovan: Recipienter samt statusklassning och miljökvalitetsnormer för vattenförekomster i Danderyd. Källa VISS (Vatteninformationssystem Sverige).

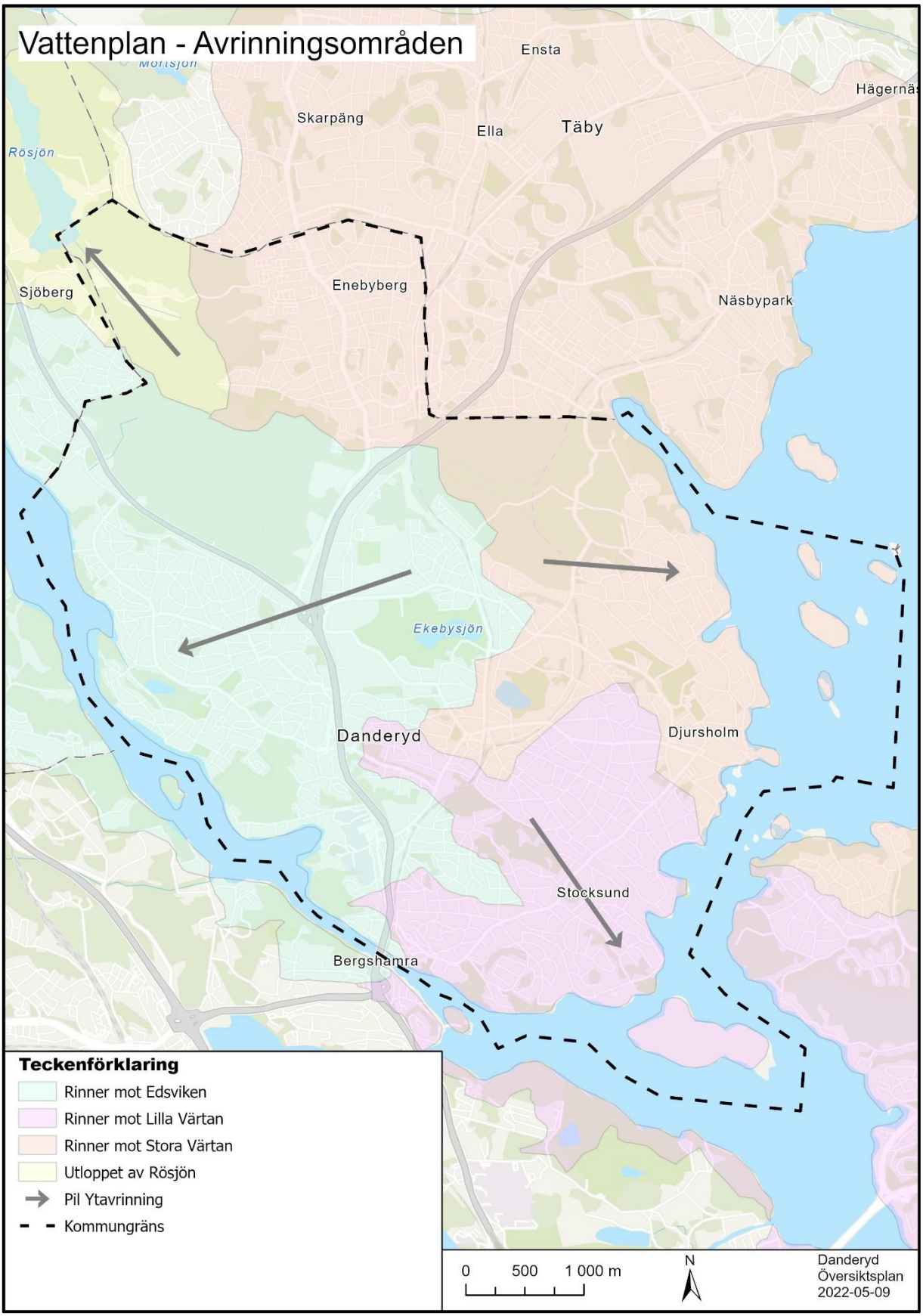

Bild ovan: Kartan visar avrinningsområden i Danderyds kommun.

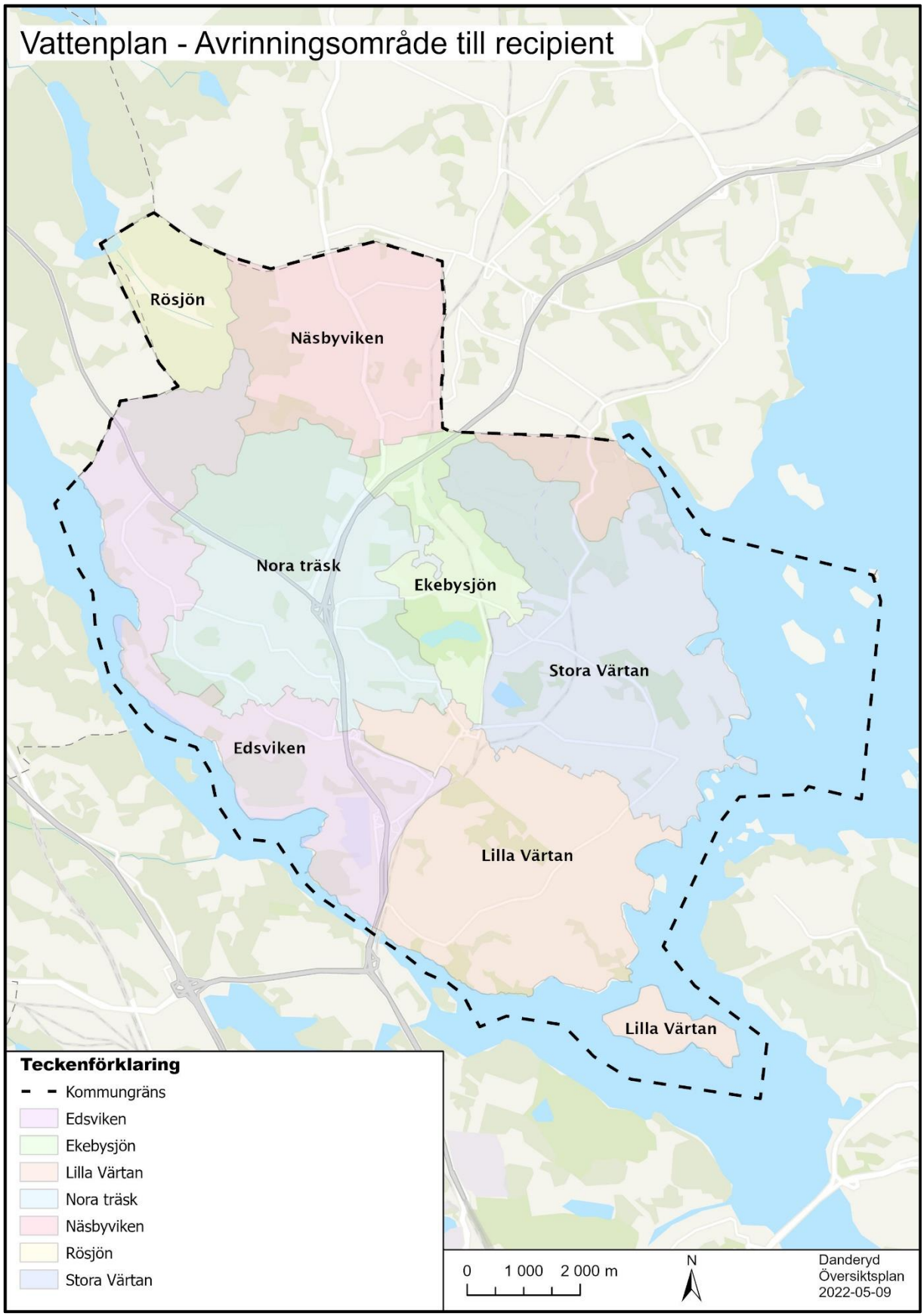

Bild ovan: Kartan visar avrinningsområde till recipient/mottagare i Danderyds kommun.

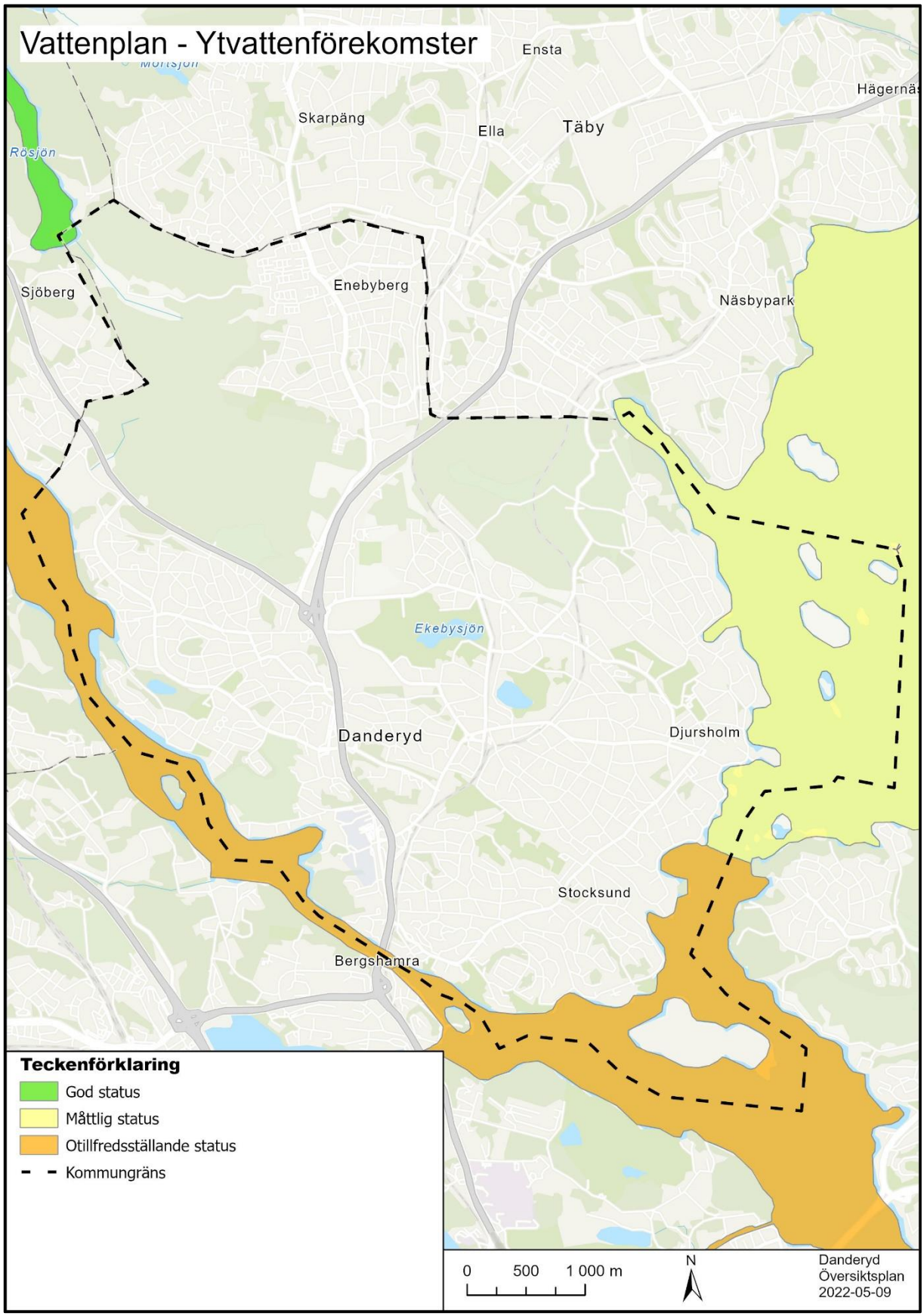

Bild ovan: Kartan visar ekologisk status i Danderyds ytvattenförekomster.

Dagvatten

Dagvatten är tillfälligt förekommande avrinnande vatten på markytan, såsom regnvatten men det kan även vara smältvatten och tillfälligt framträngande grundvatten. Dagvattnets påverkan på människan och miljön beror på varifrån dagvattnet kommer, och vilka föroreningar det innehåller. Föroreningarna kan komma från exempelvis trafikytor, koppartak och ridanläggningar.

Då stora delar av kommunen består av bebyggd mark utgörs i princip all avrinning efter regn som sker från denna mark per definition av dagvatten. Dagvattnet i kommunen leds främst till Edsviken, via Ekebysjön och Nora träsk, samt till Stora – respektive Lilla Värtan från östra Danderyd. En liten del av kommunens dagvatten rinner ut i Rösjön och sedan vidare till Norrviken.

Grundvatten och dricksvatten

Inom kommunen finns ingen grundvattentäkt. Kommunen köper dricksvatten av Norrvatten.

Kommunen har en dricksvattenplan för hantering av störningar i dricksvattenleveransen, vilken uppdateras kontinuerligt. I norra kommundelen och in över Täbys södra delar finns grundvattenmagasinet Täby-Danderyd. Uttagsmöjligheten är inte bedömd och grundvattenförekomsten är inte regionalt prioriterad som dricksvattentäkt.

Bild ovan: Regnvatten i dagvattenbrunn.

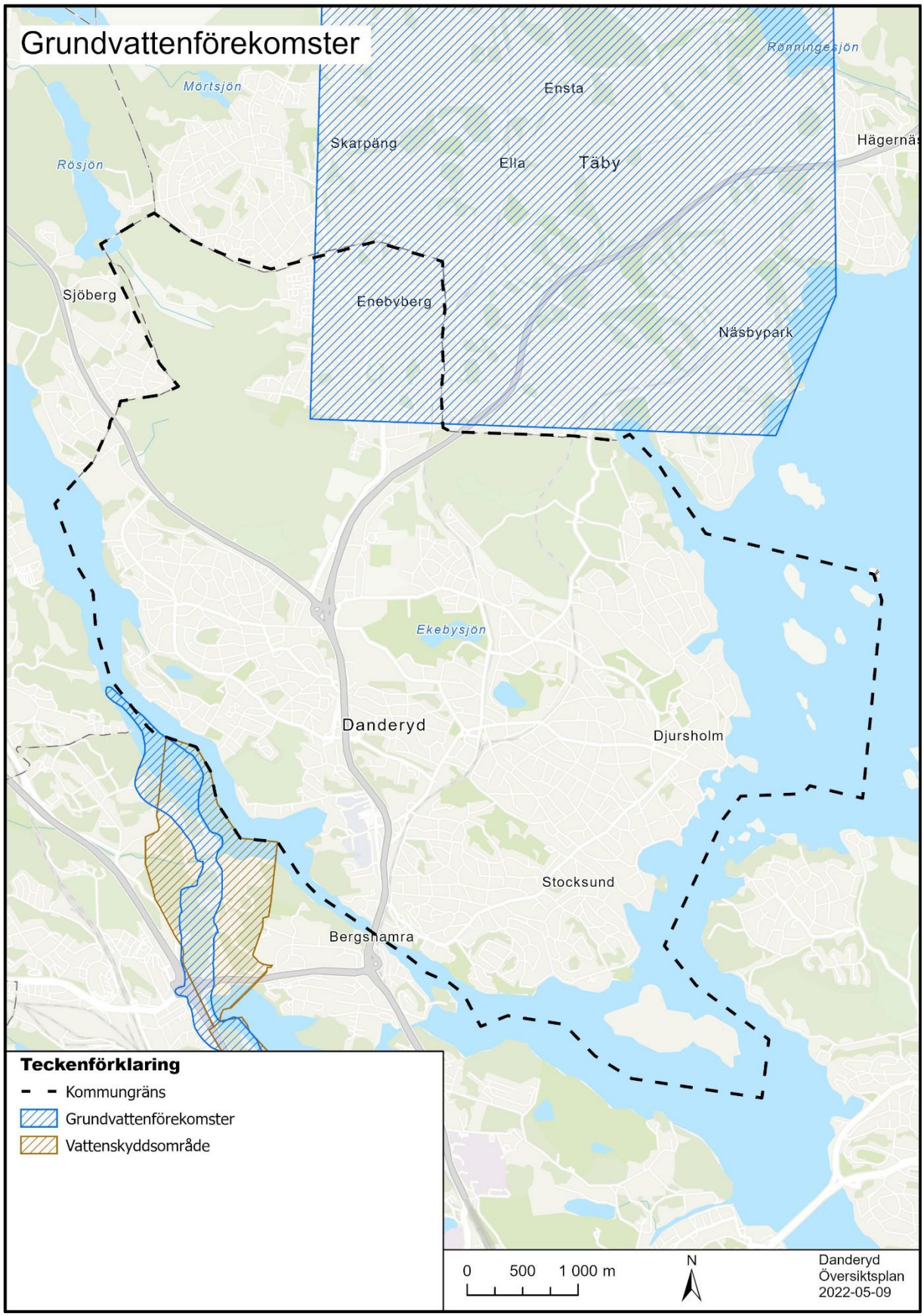

Bild ovan: Kartan visar grundvattenförekomster i Danderyds kommun.

3.6. Miljö, hälsa och risk

Det är viktigt att hantera risker tidigt i planeringen. Det är ofta svårt, kostsamt och ibland omöjligt att göra nödvändiga säkerhetshöjande åtgärder sent i processen eller i efterhand. Därför är det viktigt att identifiera och minimera risker tidigt i den fysiska planeringen. I första hand bör kommunen avstå från exploatering på riskutsatt mark genom god lokalisering och placering av byggnationer.

Om dessa platser inte går att undvika eller om risker uppstår ändå, bör utredningar göras för att identifiera riskerna. Genom att använda olika typer av skyddsavstånd och minimera riskerna genom fysiska åtgärder är det möjligt för kommunen att ta höjd för eventuella risker. I vissa fall bör även skyddsavstånd tillämpas.

3.6.1. Vatten och klimatförändringar

Ökade vattenflöden

De globala klimatförändringarna förväntas medföra högre temperaturer, ökad nederbörd och ändrade vattenflöden i Stockholmsregionen. Temperaturökningen väntas vara störst under vinterperioden men framträder under alla årstider. Förutom högre medeltemperatur kommer värmeböljor bli vanligare. Årsmedelnederbörden förväntas öka med 20–40 procent mot slutet av seklet, med störst ökning under vinter och vår.

I och med att temperaturen ökar kommer nederbörden under vintern i högre grad att vara regn i stället för snö. Antalet snödagar och det maximala snödjupet kommer att minska. När nederbörden under vintern faller som regn istället för snö blir vattenflödena högre. Mot slutet av seklet förväntas vårfloden vara tidigarelagd och med lägre vattennivåer än i dagens klimat. Även vattenflödena sommartid väntas bli lägre.

Havet förväntas stiga men till en början kompenseras den ökade havsnivån av landhöjningen. I slutet av seklet beräknas medelvattennivån ha ökat med cirka 40 centimeter i Danderyd vid en global höjning av havets nivå på en meter. Lufttryck, nederbörd och vindar kan emellertid tillfälligt ge mycket höga vattenstånd.

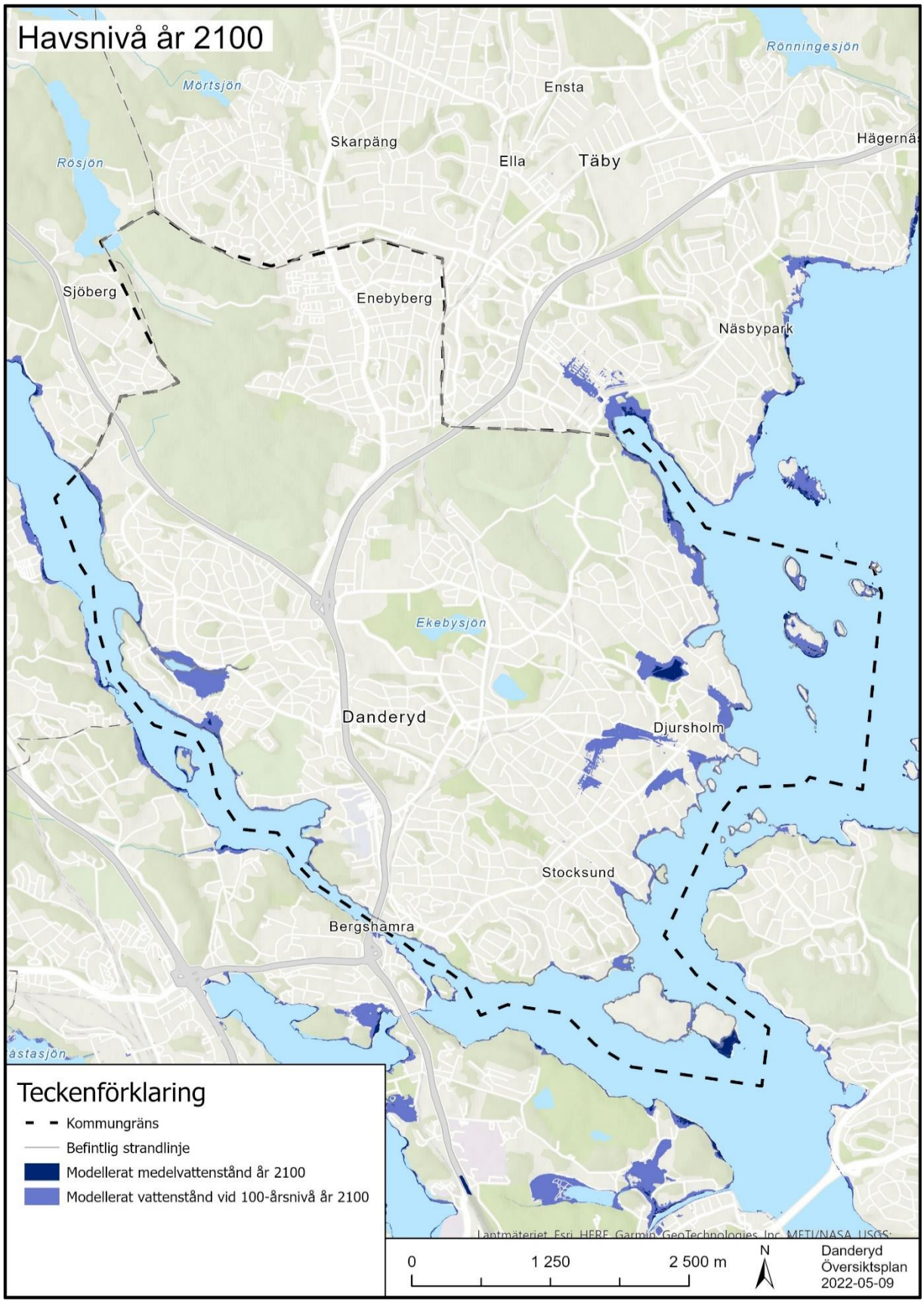

Bild ovan: *Kartan visar havsnivå år 2100 med modellerat medelvattenstånd och modellerat vattenstånd vid 100-årsnivå år 2100.*

3.6.2 Klimatanpassning - effekter av ett förändrat klimat

Klimatförändringar märks redan idag och kommer att påverka samhället framöver på många olika sätt och inom många olika sektorer såväl positivt som negativt. Det framtida klimatet kommer att bli varmare och blötare.

3.6.2.1. Skyfall och översvämningar

Klimatförändringarna medför ökade vattenflöden. Vid extrema skyfall bildas stora mängder dagvatten som inte alltid kan tas om hand i befintliga system för dagvattenhantering. Vattenmassorna kan laka ur både föroreningar och näringsämnen ur marken och föra dessa vidare till andra områden. Dessa risker kan bli större i framtiden på grund av klimatförändringarna när exempelvis ökade regnmängder utmanar befintliga vattensystem som är dimensionerade för andra flödesstorlekar. Ökade vattenflöden och översvämningar av markerna påverkar även risken för ras och skred samt innebär större risk för översvämning och bortspolning av vägar. I Danderyd finns flera områden som riskerar att översvämmas vid skyfall, exempelvis området runt Nora torg.

Den stigande havsnivån märks redan nu. Den genomsnittliga årliga ökningen för havsnivåhöjningen var 3,6 mm/år för perioden 2006–2015. Hastigheten har ökat de senaste decennierna, på grund av ökande bidrag från inlandsisarna på Grönland och Antarktis. I Danderyd är den årliga landhöjningen drygt 5 mm, vilket innebär att den relativa havsnivån fortfarande sjunker hos oss. Enligt tidigare bedömningar av SMHI kan det dröja till ca år 2050 innan vi får en nettoökning av havsnivån i Stockholm. Nora strand har varit svårt drabbat av översvämningar då kustlinjen ligger lågt och vid vissa väderförhållanden har översvämningar skett. 2010 byggdes ett översvämningsskydd vid strandområdet. När kajerna vid Framnäsviken, Fyrstigen och Samsöviken renoverades under 2015–2019 försågs dessa med översvämningsskydd. Genom dagvattenledningar och ledningsgravar tränger högvatten även längre in i kommunens låglänta delar. När stora mängder dagvatten läcker in i spillvattensystemet riskerar ledningarna att breddas, varpå föroreningar släpps ut och utgör risker för människors hälsa såväl som bidrar till övergödningen.

Bild ovan: Översvämning vid Framnäsparken.

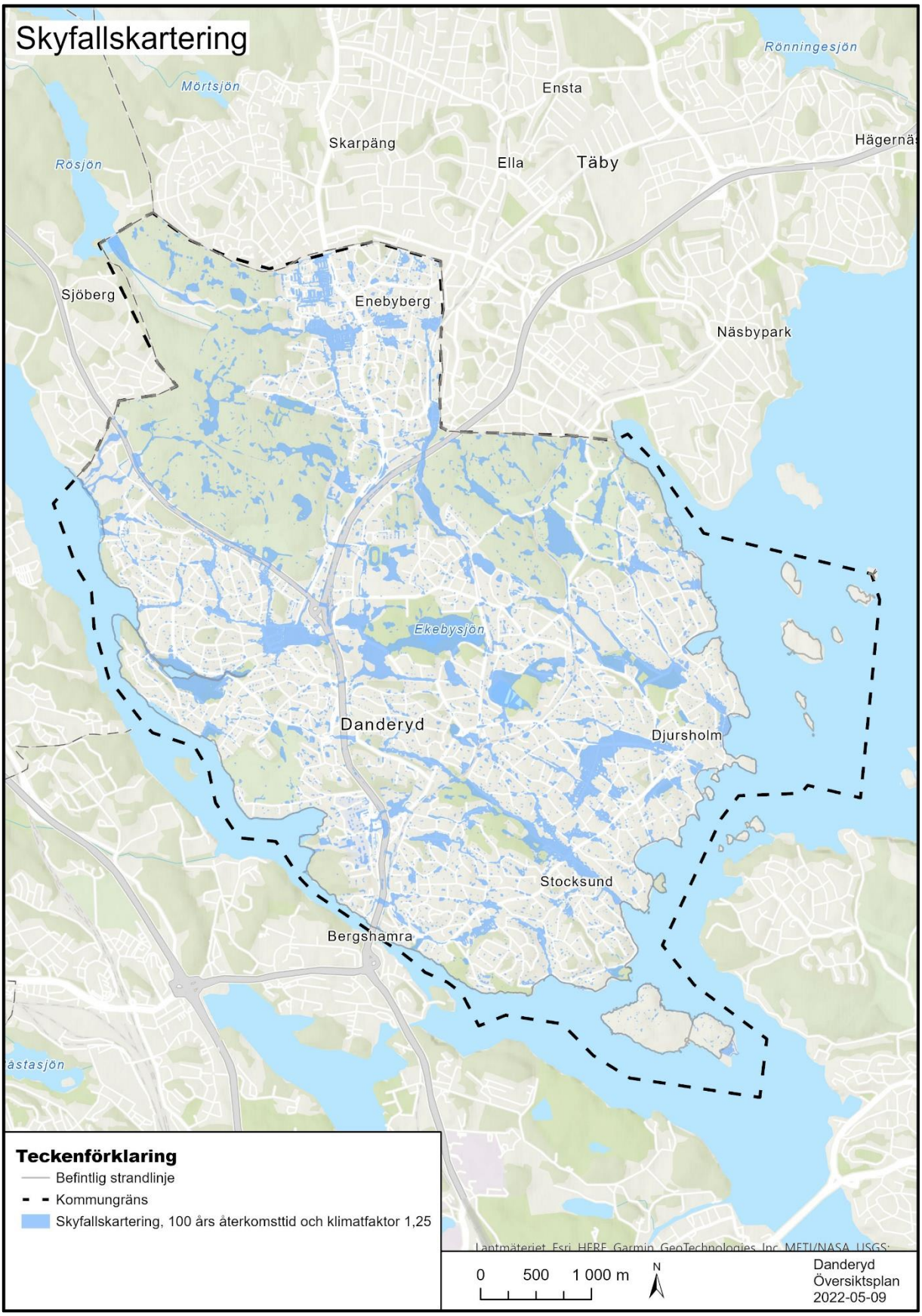

Bild ovan: Kartan visar skyfallskartering i Danderyds kommun.

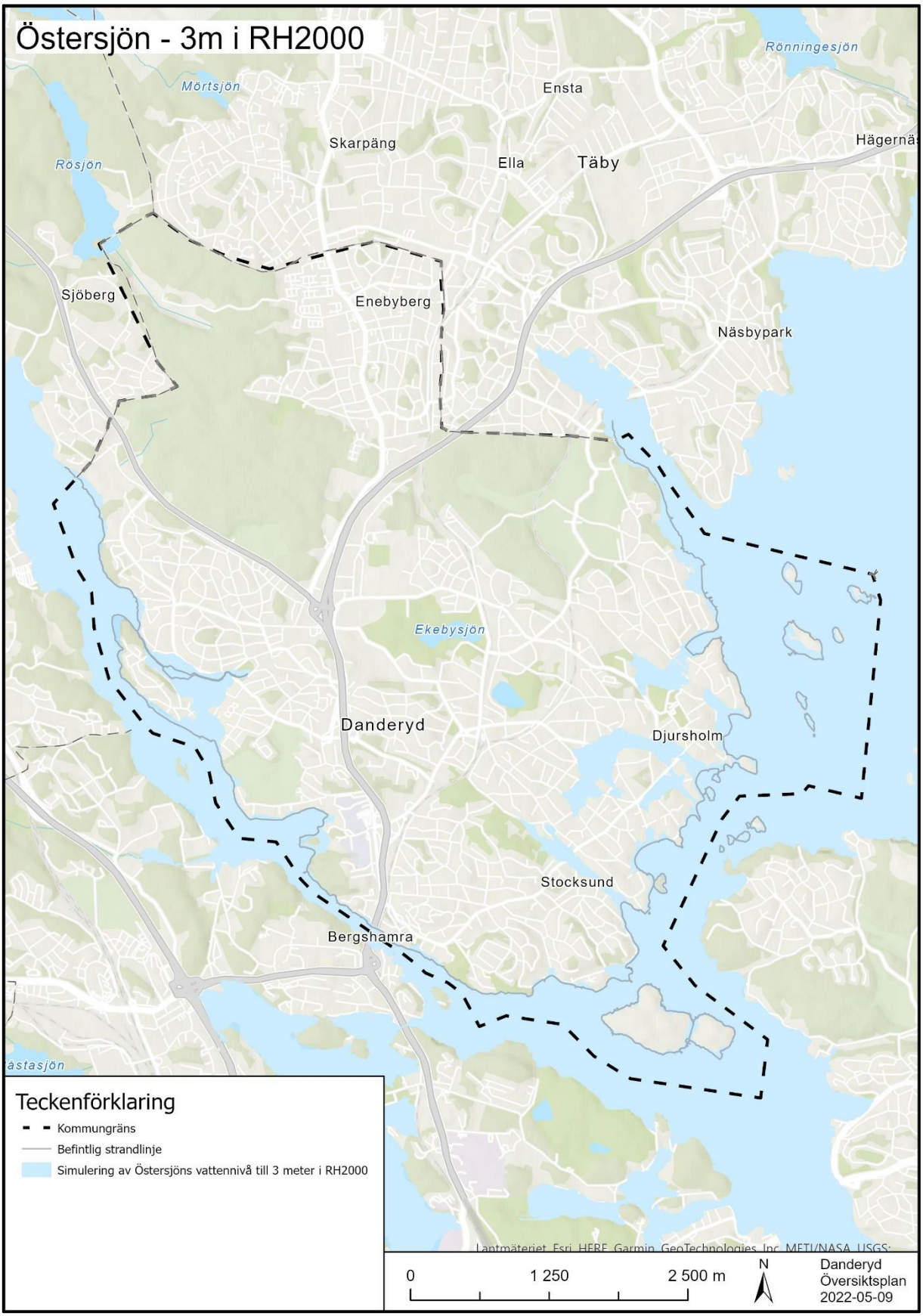

Bild ovan: Kartan visar simulering av vattennivå till +3 meter i RH2000 för Danderyds kommun.

3.6.2.2. Ras och skred

Ras innebär att sten- och jordmassor faller fritt, medan skred innebär att en sammanhängande jordmassa glider iväg. Förutsättningarna för ras och skred är platsberoende. Temperatur och nederbörd påverkar markens hållfasthet, men även lokala jordarter, terrängförutsättningar och exploatering har en inverkan. Eftersom nederbörden väntas öka på grund av klimatförändringar väntas även risken för ras och skred öka.

Historiskt har Danderyd inte haft några större händelser med ras eller skred, men det finns områden som utifrån jordart och lutning identifierats som potentiell risk för skred redan idag och som behöver studeras vidare i samband med eventuell utveckling. I och med ett förändrat klimat, med förändrade flöden och vattennivåer i mark, sjöar och vattendrag, kan områden som idag inte innebär en potentiell risk komma att göra det i framtiden.

3.6.2.3 Erosion

När exempelvis vind, vatten eller gravitation drar med sig fina materialpartiklar från en plats kallas det för erosion. Erosion är en naturlig process, men kan påverkas av mänskliga aktiviteter. En framtida ökad nederbörd, höjda vattennivåer och högre vindhastigheter innebär även en högre erosionshastighet. En ökad erosion inverkar på markens stabilitet och risken för ras och skred ökar.

En viss stranderosion förekommer redan idag och kan komma att öka i och med höjda havs- och vattennivåer och förändrade flöden i vattendrag. Vissa områden har hög potential för stranderosion, bland annat längs med Stora Värtan.

3.6.2.4. Ökande temperaturer

Högre temperaturer i kombination med nederbörd och höga flöden påverkar kommunens utomhusbad genom ökad risk för föroreningar (ökad bakteriehalt) och ökad risk för algblomning. Högre frekvens av värmeböljor riskerar att drabba främst äldre och sjuka. Även spridningen av sjukdomar ökar vid högre temperaturer, vilket kan innebära en större belastning på sjukvården. En längre växtsäsong kan innebära bättre odlingsmöjligheter, samtidigt som värme i kombination med ökad nederbörd gynnar vissa skadedjur såsom mygg och fästingar.

3.6.3 Klimatrelaterade risker för den byggda miljön

Kommuner ska enligt tillägget i 3 kap. 5 § PBL från 2018 hantera klimatrelaterade risker för den byggda miljön inom ramen för översiktsplanen. Syftet med tillägget är att skapa en samlad bild av klimatrelaterade risker i kommunen, skapa förståelse för sårbarheter och

konsekvenser samt att skapa ett underlag för riskacceptans eller plan för åtgärder.

Enligt lagen ska kommunerna identifiera potentiella riskområden för den byggda miljön orsakade av översvämning till följd av nederbörd, översvämning från stigande hav, sjöar och vattendrag samt ras, skred och erosion, och därtill ge sin syn på hur sådana risker kan minska eller upphöra. I detta kapitel återfinns Danderyds kommun analys av klimatrelaterade risker.

Följande underlag har använts för analysen:

- En kommunövergripande kartering av riskområden för översvämning till följd av skyfall som genomförts av Länsstyrelsen i Stockholm under 2020.
- Kartunderlag om ras, skred och erosion, SGI, Statens geotekniska Institut.
- Översvämningskartor till följd av höjd havsnivå.

Analyser har skett med utgångspunkt från dimensionerande händelser för skyfall med 100 års återkomsttid (klimatfaktor 1,25), samt 100-årsnivå i havet år 2100.

Skyfall och översvämning

Skyfall och översvämningar kan leda till risker för människor och miljö. Anläggningar för teknisk försörjning kan slås ut och vägar svämmas över med risk för att räddningstjänstens framkomlighet hindras.

För att hantera stora mängder nederbörd behöver lågpunkter reserveras. Tillräckligt stora ytor behöver reserveras och arbetet bör samordnas med behovet av rening och hantering av dagvatten. Reserverade lågpunkter, så kallade skyfallsytor, kan med fördel samutnyttjas med andra funktioner inom tätortsområden. Utredningsområden för skyfallsytor har tagits fram i översiktsplanen. I kommunens vattenplan redovisas lokalisering av fysiska åtgärder, exempelvis där det finns behov av dagvattendammar. Kommunen ska i planering av ny bebyggelse följa Länsstyrelsens rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall.

Ökade nederbördsmängder och förändrade temperaturer riskerar också att orsaka höjda vatten- och flödesnivåer i sjöar och vattendrag. Ny sammanhållen bebyggelse och samhällsfunktioner av vikt längs med sjöar och vattendrag i kommunen ska följa Länsstyrelsens rekommendation om placering över nivån för beräknat högsta flöde. Enstaka byggnader kan placeras under den nivån men ovanför nivån för ett 100-årsflöde. Avsteg från nivån är möjlig i vissa fall där utredning visar att bebyggelsen inte tar skada av översvämningen. Även höjda havsnivåer kan i framtiden bidra till att

strandlinjen kan komma att förskjutas upp mot land, vilket påverkar bebyggda områden. I vissa fall kan översvämningsskydd byggas för att hindra översvämning från stigande havsnivåer. Ny bebyggelse längs med Östersjön ska följa Länsstyrelsens rekommendation om lägsta grundläggningsnivå 2,7 meter. Detta kan dock vara svårt i befintlig bebyggelse där gammal detaljplan medger en lägre grundläggningsnivå. Det är rekommenderat att anlägga nya byggnader i dessa områden med en lägsta grundläggningsnivå på 2,7 m meter eller konstruera byggnaden så att den tål att översvämmas.

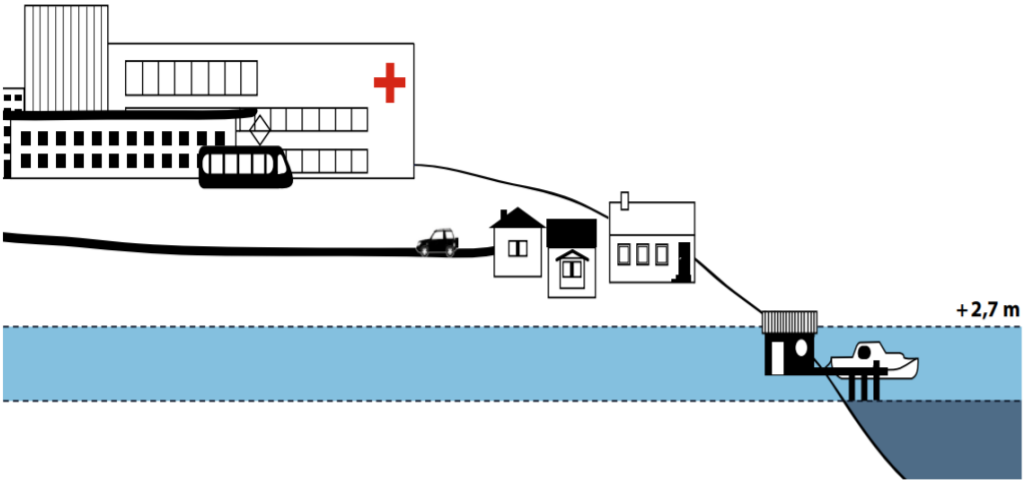

Bild ovan: Rekommendationer om lägsta grundläggningsnivå för bebyggelse vid Östersjön 2,7 meter. Illustration: Länsstyrelsen.

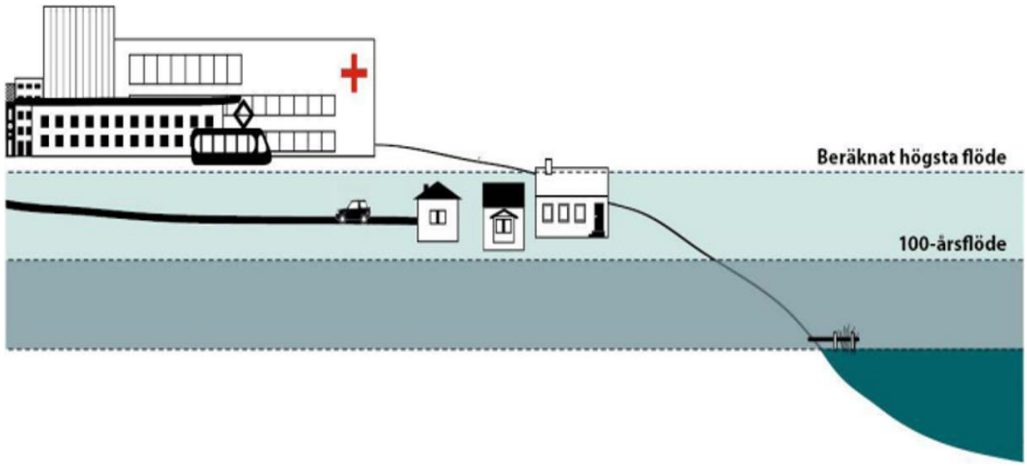

Bild ovan: Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå vid ny bebyggelse kring sjöar och vattendrag. Illustration: Länsstyrelsen.

Ras, skred och erosion

I samband med planering för bebyggelse och ny infrastruktur ska potentiella riskområden samt geotekniska förutsättningar utredas och hanteras. Behov av stabilitetsförstärkande åtgärder, naturligt erosions- och rasskydd i form av markvegetation och träd samt andra skyddsåtgärder ska identifieras. Påverkan på grundvattennivåer och risk för spridning av markföroreningar mellan jordlager och till grundvattnet kan också behöva utredas.

Områden med potentiellt hög risk för ras och skred bör utredas för att undvika olyckor och höga kostnader. Även läckage av närsalter, farliga ämnen och partiklar kan riskera att läcka ut och försämra ytvattenkvaliteten i sjöar, vattendrag och kustområde vid extrema vattentillstånd.

Översvämning i kombination med ras och skred

Det är viktigt att analysera risker som uppstår på de områden som både riskerar att översvämmas vid skyfall och har förutsättningar för ras, skred och erosion. Detta gäller för såväl för den befintliga byggnationen som för översiktsplanens utpekade utredningsområden.

Ökad risk för stormfälle kan innebära problem för luftburna ledningar, såsom kraftmatning till järnväg, telekommunikation och elnätet, vilket indirekt kan påverka radio- och tevesändningar. Nedgrävda ledningar skyddar från stormfälle, men måste istället säkras från kabelbrott orsakat av skred. Flera stora kraftledningar är redan tunnelförlagda eller håller på att tunnelförläggas.

Fjärrvärmenätet måste på samma sätt säkras för att inte skadas av markförskjutningar. Ökade regnmängder leder till större flöden som måste tas om hand. En analys behöver göras för att identifiera om fjärrvärmenätet går igenom områden som har förutsättningar att drabbas av ras och skred och dessutom vara lågpunkt och inrymma vattenmängder vid skyfall.

Bild ovan: Dagvattendamm och lekplats vid Nora strand.

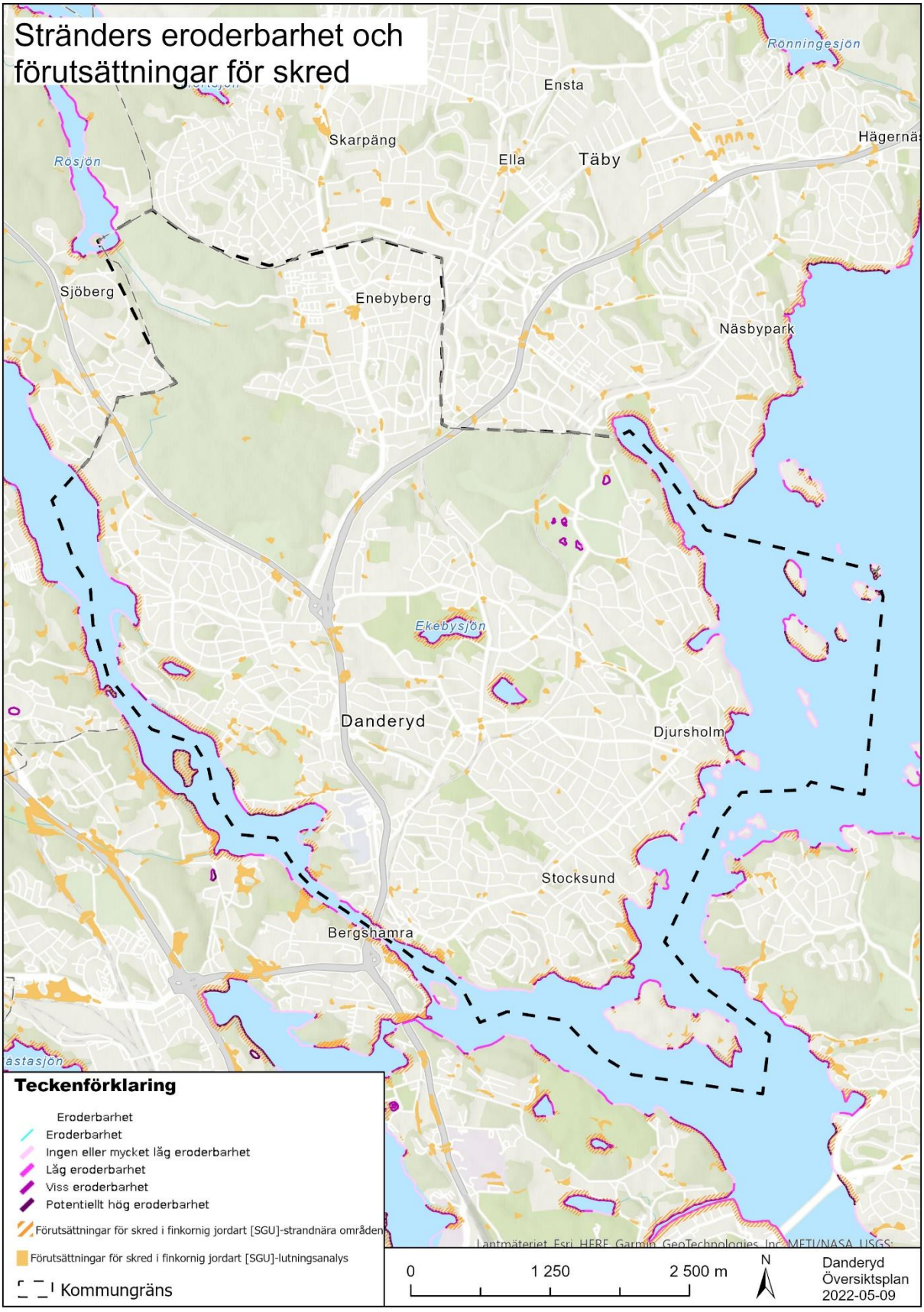

Bild ovan: Kartan visar stränders eroderbarhet och förutsättningar för skred i Danderyds kommun.

Värmeöar och ökad temperatur

Mycket varma platser, så kallade värmeöar, kan komma att uppstå allt oftare i stadsmiljöer till följd av ett varmare klimat i kombination med en stor andel hårdgjord yta, mindre vegetation och tät bebyggelse. Det är framförallt för riskgrupper (till exempel barn, sjuka och äldre) som det kan innebära en fara.

Värmeöar riskerar att uppstå i centrala Danderyd, där det finns få reglerande ekosystemtjänster och liten möjlighet till temperaturutjämning under varma sommardagar. De flesta bostadsområden i Danderyd skyddas genom natur och trädgårdar. I samband med planering behöver tillräckliga ytor för vegetation och trädplanteringar bevaras eller tillkomma för att bidra till att sänka temperaturen. Beakta även placering av byggnaderna då detta kan påverka luftens rörelse och temperatur. Ökad temperatur i kombination med nederbörd och höga flöden påverkar kommunens utomhusbad. Det blir ökad risk för föroreningar (ökad bakteriehalt) och ökad risk för algblomning.

3.6.4. Klimatpåverkande utsläpp

Enligt uppgifter från Nationella emissionsdatabasen var växthusgasutsläppen i Danderyd drygt 42 000 ton koldioxidekvivalenter år 2018. Detta motsvarar cirka 1,27 ton per kommuninvånare. Av dessa utsläpp stod transporter (exklusive flyg) för 70 procent och uppvärmning och elanvändning för byggnader 7 procent. Utsläppssiffrorna inkluderar dock inte konsumtion och resor med flyg vilket ger betydligt högre nivåer. De konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen för den svenska befolkningen ligger på cirka 8 ton per person och år, dessa kan dock variera kraftigt beroende på livsvillkor.

3.6.5. Luft

Enligt Världshälsoorganisationen dödar luftföroreningar cirka 7 miljoner människor världen över varje år, varav cirka 8 000 i Sverige, och utgör därmed världens och Sveriges överlägset största enskilda miljörisk. Luftföroreningar orsakar besvär i luftvägarna samt innebär ökad risk för sjuklighet och dödlighet i lungsjukdomar samt hjärt- och kärlsjukdomar.

Trafiken står för kommunens mest betydande miljöpåverkan där luftföroreningar och buller är främst utmärkande. Störst belastning orsakas av genomfartstrafiken på E18 med stora luftföroreningar som följd. Uppkomsten av luftföroreningar i Danderyds kommun kommer främst från slitage av dubbdäck, dammbildning och vedeldning.

Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet i utomhusluft finns för kvävedioxid, kväveoxid, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10), bensen, kolmonoxid samt fina partiklar (PM2,5). Miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) är den svåraste att uppnå. Östra Svealands luftvårdsförbund gör löpande kontroller av partikelhalterna för att skapa underlag för ett effektivt minskande av dessa.

Hastighetssänkningar har genomförts på såväl E18 samt på det kommunala vägnätet vilket har förbättrat såväl bullersituation som luftpåverkan.

3.6.6. Buller

Danderyds kommun utsätts för många bullerkällor från trafik. Det är buller från kommunala och statliga vägar, men även buller från tunnelbanan och Roslagsbanan samt från helikoptertrafiken till och från Danderyds sjukhus.

Den dominerande bullerkällan är väg E18 (statlig), men även väg 262 (statlig) samt kommunala vägar såsom Stockholmsvägen, Edsviksvägen, Vendevägen, Danderydsvägen och Enebybergsvägen är stora bullerkällor. Buller från Roslagsbanan (regional) påverkar enbart bostäder i direkt anslutning till spåret. Särskilt bullerutsatta områden finns där flera bullerkällor ligger tätt, exempelvis i närhet av Stocksundsbron där spårtrafik och E18 går parallellt.

Trafikförvaltningen (Region Stockholm) har utfört järnvägsnära bullerskyddsåtgärder vid Roslagsbanan med syftet att samtliga bostäder ska klara riktvärden enligt program Roslagsbanan. Trafikverket och Danderyds kommun har uppfört bullerskydd längs bullerutsatta partier av bland annat E18, Edsviksvägen och Enebybergsvägen.

En bullerkartläggning av vägtrafik och spårtrafik i Danderyds kommun utfördes år 2019. Den visar att drygt 20 procent (6 740 personer) av kommunens invånare bor i områden nära vägar där de ekvivalenta ljudnivåerna över ett dygn ligger över 55 dBA och att 2,4 procent (910 personer) bor i områden nära spårvägar där den ekvivalenta ljudnivån överstiger 55 dBA.

Enligt förordning (2015:216) bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. Samma värden gäller för bostadsbyggnader om högst 35 kvadratmeter men ekvivalentnivån vid fasad är istället 65 dBA.

Trafikverket tillämpar Proposition 1996/97:53 där följande riktvärden för trafikbuller normalt inte bör överskridas vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur:

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dB(A) maximalnivå vid en uteplats i anslutning till en bostad

Vid åtgärder på järnvägar eller andra spåranläggningar avser riktvärdet för buller utomhus 55 dB(A) ekvivalentnivå vid uteplats och 60 dB(A) ekvivalentnivå i bostadsområdet i övrigt.

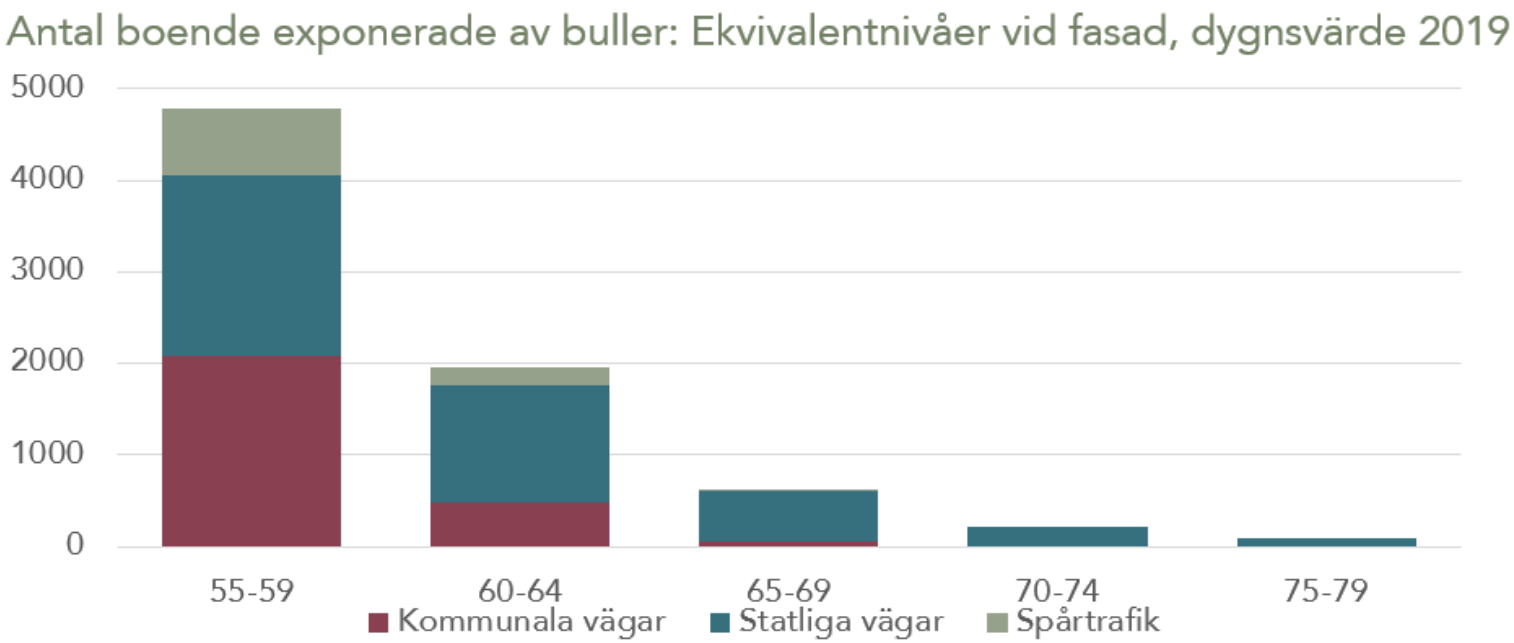

Bild ovan: Antal boende exponerade av buller från statliga och kommunala vägar samt spårtrafik 2019 från kommunens bullerkartläggning.

Bild ovan: Roslagsbanan och E18 vid Stocksund.

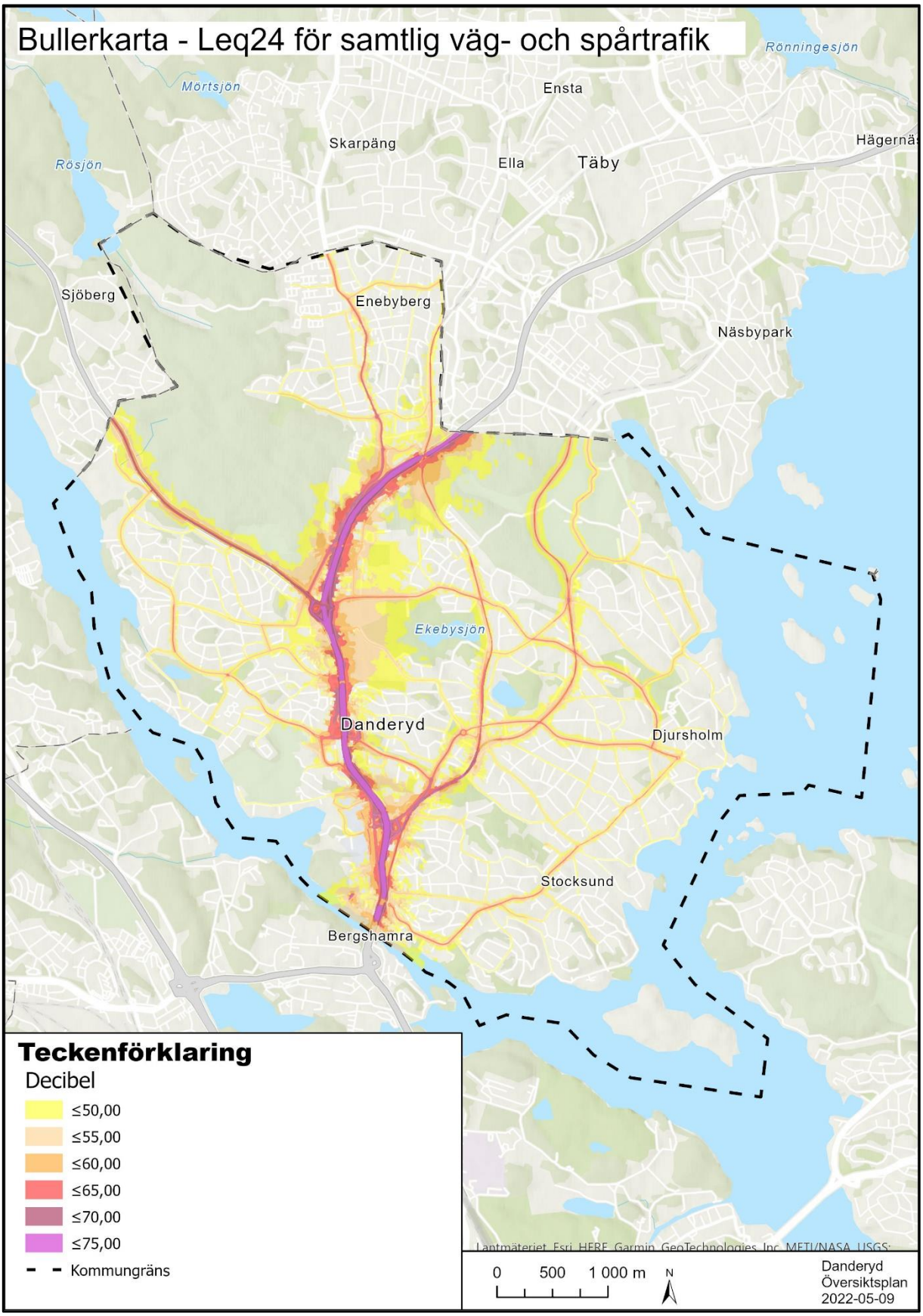

Bild ovan: Kartan visar bullerkartläggning av väg- och spårtrafik i Danderyds kommun 2019.

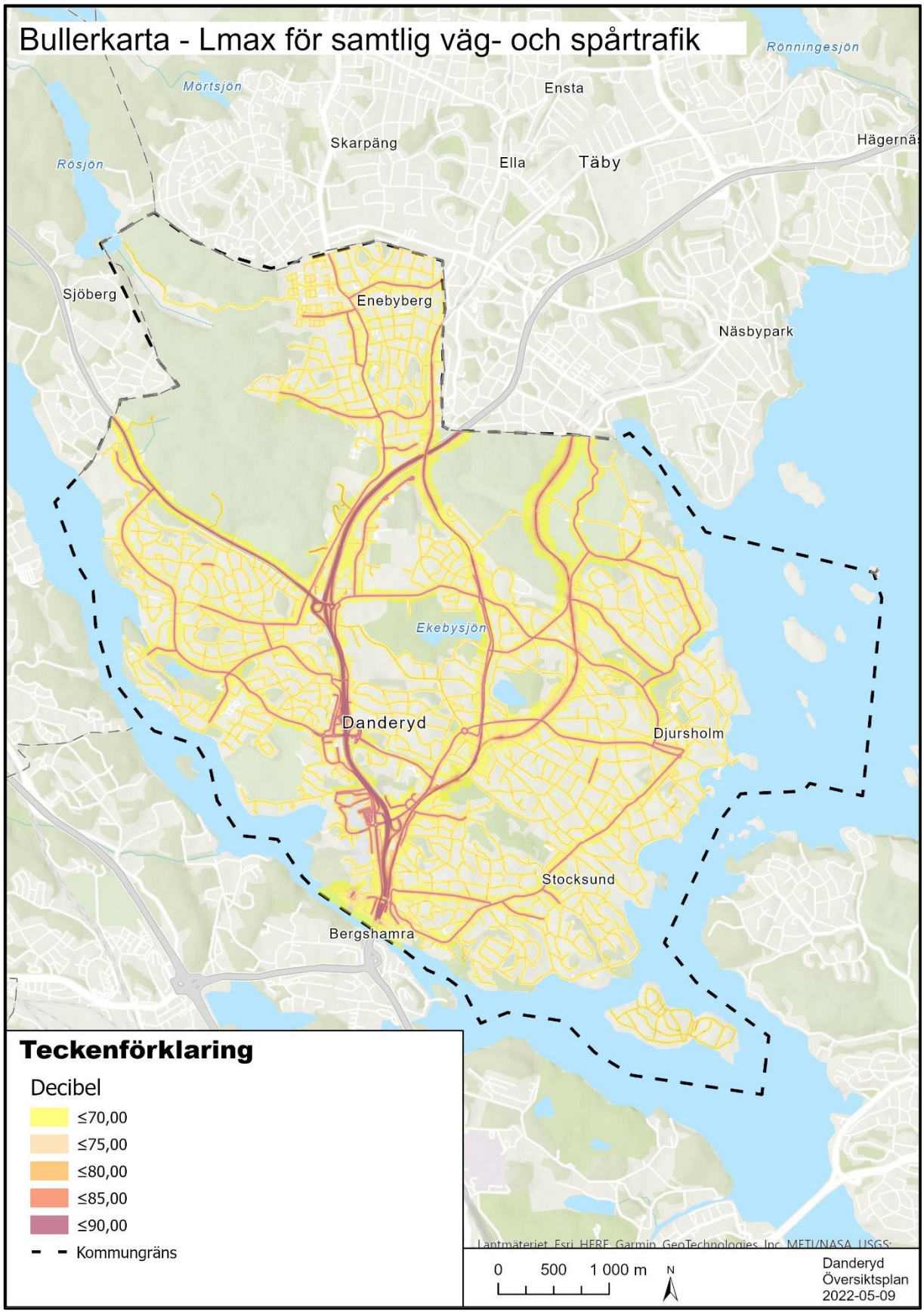

Bild ovan: Kartan visar maxnivåer för buller kring samtliga spår och vägar i Danderyds kommun 2019.

3.6.7. Radon

Radon är en radioaktiv ädelgas som kan frigöras från ämnen som innehåller uran och kan därför förekomma både i mark, vatten och byggmaterial. Radon kan tränga in i byggnader och vid långvarig exponering orsaka lungcancer hos människor.

Inom Danderyd finns några områden med hög risk för markradon, främst i de östra delarna av Enebyberg och i några få områden i Svalnäs. Risk för exponering av höga radongashalter från markradon kan dock även förekomma på andra ställen. Det finns också lokala förekomster av hög markradon.

Enligt översiktliga mätningar gjorda på 1980-talet av Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) består cirka 500 hus i kommunen företrädesvis av blåbetong, och har därmed förhöjd gammastrålning. Statliga radonbidrag kan sökas av småhusägare i behov av radonsanering. Eventuell förekomst av radon och därmed val av byggmetod tas upp vid byggsamråd då man söker bygglov.

Det finns inget radon i kommunens dricksvatten. Höga radonhalter i vatten kan dock förekomma i bergborrade brunnar. Privatpersoner med enskilda brunnar bör kontrollera radonhalten i sina brunnar, eftersom dricksvattnet annars kan avge radon till luften. Det är sällan farligt att dricka radonhaltigt vatten.

Bild ovan: Berg med utsikt över vatten.

3.6.8. Elektromagnetiska fält

Elektrisk ström i ledningar, transformatorer och liknande ger upphov till magnetfält. Forskning om eventuella hälsorisker på grund av påverkan av elektromagnetiska fält har pågått sedan slutet av 1970-talet. Man vet fortfarande lite om hur magnetfälten påverkar människan. Folkhälsomyndigheten hänvisar till försiktighetsprincipen i kap. 2 MB om att långvarig exponering nära starka källor som kraftledningar bör undvikas.

I Danderyd har större kraftledningar inom senare år markförlagts, vilket minskar risken för påverkan av magnetfälten. Transformatorstationer finns i Anneberg samt i Rinkeby.

3.6.9. Ljusföroreningar

Belysning är viktigt för orientering och trygghet i samhället, men överflödig artificiell belysning innebär en ljusförorening som kostar både pengar och resurser. Ljusföroreningar kan innebära ett hälso- och miljöproblem då belysning under dygnets mörka timmar kan skada människors hälsa och även påverka djurlivet och växtlighet negativt framför allt för nattaktiva däggdjur, fåglar, fiskar, groddjur och insekter. Idag delar exempelvis E18 kommunen i två delar samt att övriga vägar och bostadsbebyggelse kan ge upphov till ljusföroreningar i kommunen som stör mörka stråk.

3.6.10. Förorenade områden

Inom Danderyds kommun finns flera platser där marken kan vara eller är dokumenterat förorenad. I synnerhet området vid Danderyds sjukhus utgör ett stort riskområde på grund av de verksamheter som pågått där.

En inventering och riskklassning av verksamheter i olika branscher som kan ha medfört markföroreningar har genomförts av miljö- och stadsbyggnadskontoret enligt ”metodik för inventering av förorenade områden” (MIFO). Arbetet fortsätter enligt en handlingsplan för förorenade områden för att få till stånd undersökningar och vid behov åtgärder för prioriterade områden. Vissa prioriterade områden ligger i låglänta och strandnära områden som exempelvis båtuppställningsplatser och deponier. Dessa kan innebära speciellt stor risk för spridning av föroreningar i ett framtidsscenario med ökade vattenflöden och höjd havsnivå till följd av klimatförändringar.

3.6.11. Tekniska olycksrisker och farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras rätt under en transport.

Det primära vägnätet används för genomfartstrafik och det sekundära vägnätet är främst avsett för lokala transporter från det primära vägnätet och

leverantör till mottagare av farlig verksamhet. E18 är primär transportled för farligt gods. Edsbergsvägen (väg 262), Vendevägen, delen Danderyds sjukhus trafikplats (E18) - Auravägen/ Danderydsvägen är sekundär transportled. Skyddsavstånd kan behöva beaktas gällande risker vid planering av ny bebyggelse intill vägar och spårområden.

Eftersom Danderyd har en lång kuststräcka, och angränsar till stora nationella farleder finns risk att bli utsatt för oljeutsläpp.

Övriga tekniska olycksrisker kan vara risker som följer med driften av Roslagsbanan. Till exempel kan detta vara risker som uppstår vid plankorsningar, på grund av urspårning eller brand. Viktigt att beakta är också verksamheter som hanterar brandfarliga varor, där omgivande bebyggelse kan påverkas.

3.6.12. Räddningstjänst och beredskap

Alla kommuner är skyldiga att ha en räddningstjänst. Räddningstjänsten ansvarar för att hantera olyckor och kriser som kräver snabba beslut och effektiva insatser. I räddningstjänstens uppgifter ingår att upprätta en beredskap för att begränsa skador på människor, egendom och miljö när en olycka eller kris inträffar.

Danderyd ingår som en av tio kommuner i kommunförbundet Storstockholms brandförsvar. Närmaste brandstation för Danderyd finns i Roslags Näsby i Täby, alternativt i Helenelund i Sollentuna. Räddningstjänstens insatstider vid brand och olyckor i Danderyd uppnår mycket god status till de flesta delarna av kommunen. Det finns idag en begränsad tillgång till räddningstjänst på öarna i kommunen. Detta gäller speciellt Tranholmen som har relativt många permanentboende men vägförbindelse saknas så vanliga räddningstjänstfordon har ingen framkomlighet.

Danderyds kommun ansvarar för att verksamheter inom kommunen fungerar som exempelvis äldreomsorg, vattenförsörjning, skola och räddningstjänst. Kommunen ska se till att dessa verksamheter fungerar även under en kris. Vid kriser och extraordinära händelser ska kommunen samordna inom kommunens geografiska område, så kallat geografiskt områdesansvar. Detta samordningsansvar omfattar också de som tillfälligt vistas i kommunen. Kommunen har dessutom ett ansvar att samverka med andra kommuner, länsstyrelser, myndigheter och företag som berörs av krisens händelseförlopp.

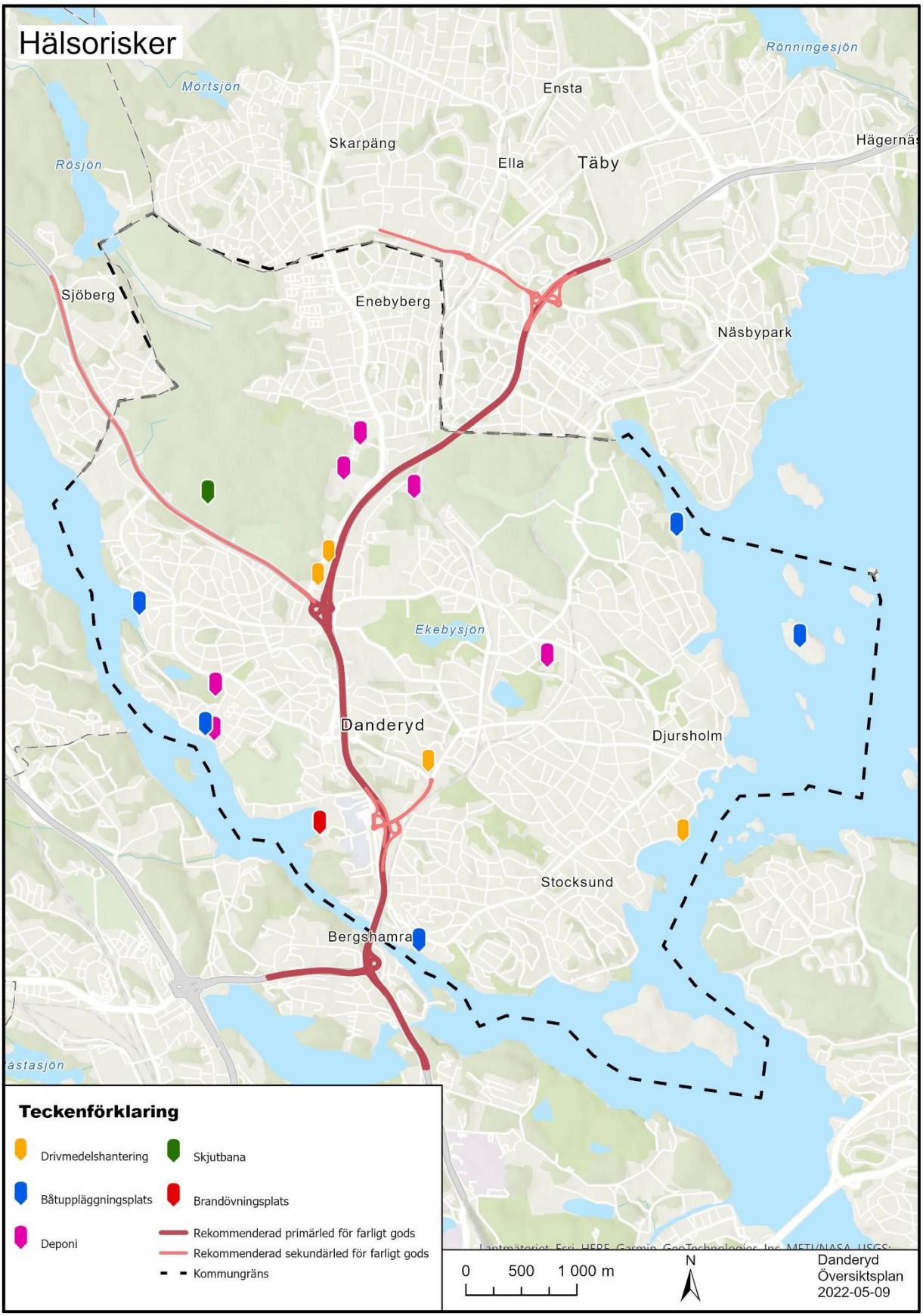

Bild ovan: Kartan visar ett urval av hälsorisker samt vägar för farligt gods i Danderyds kommun.

3.6.13. Trygghet och brottsförebyggande åtgärder

Trygg i Danderyd är det brottsförebyggande rådet i kommunen. Rådet arbetar för att öka tryggheten och förhindra brott. Att kunna vistas i det offentliga rummet utan att bli utsatt för brott är en demokratisk rättighet. Många faktorer påverkar människors trygghet och risken för att bli utsatt för ett brott. Utformningen av den byggda miljön är en av dessa. Brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder måste alltid noga avvägas gentemot andra intressen i planeringen, som exempelvis möjlighet till folkliv, att motverka buller eller tillgänglighet till allmän plats.

Vid den nationella trygghetsundersökningen (NTU) som genomfördes 2019–2020 av Brottsförebyggande rådet uppgav 16 procent av invånarna i Danderyd som genomförde undersökningen att de är mycket/ganska otrygga och avstår från att gå ut på grund av otrygghet i det egna bostadsområdet. Motsvarande siffra var 29 procent för Stockholms län.

3.7. Kulturmiljö

3.7.1. Kulturmiljöer i Danderyd

Kulturmiljöer kallas de områden där det är möjligt att se hur tidigare generationers strävanden och ideal format byggnader och landskap. Kulturmiljön kan spegla de första invånarnas liv som till exempel vid gravfälten i Ekeby, Svalnäs, Ösby och Kevinge. Byggnader som Danderyds kyrka och Djursholms slott vittnar om stormaktstidens andliga och världsliga makt. 1700- och 1800-talens Danderyd var en lantlig miljö med torp, gårdar och herrgårdar samlade kring slottet.

I slutet av 1800-talet påbörjades anläggandet av landets första villastäder i Stocksund och Djursholm. De olika kommundelarna är uppbyggda utifrån sina speciella förutsättningar. I Djursholm och Stocksund finns en stor andel arkitektoniskt värdefulla byggnader från det tidiga 1900-talet. Många byggnader har kvar mycket av det ursprungliga utseendet. Byggnadsstil och arkitektur speglar tydligt de stilströmningar som rådde när husen byggdes. De är ofta skapade av välkända arkitekter och är fina exempel på hur villastaden vuxit fram. Den individualistiska villatraditionen under tidigt 1900-tal skapade en mycket heterogen stadsbild. Den individualistiska traditionen har fortlevt och varje ny arkitekturstil finns representerad i villabebyggelsen.

Enebyberg är ett villasamhälle av förortskaraktär, grundat på enskilt initiativ och som i planläggning och bebyggelseutformning bland annat representerar egnahemsbyggandet i början av 1900-talet. Många arbetare, hantverkare och lägre tjänstemän förverkligade här drömmen om ett eget hem.

Västra Danderyd är också ett villasamhälle av förortskaraktär med flera bebyggelsekärnor grundade på privata initiativ. Utbyggnaden av den tidigare lantbruksmarken i Västra Danderyd tog fart när tomtförsäljningen i Nora

trädgårdsstad inleddes 1926. Västra Danderyd med Klingsta, Kevinge och Nora är den sist utbyggda kommundelen i Danderyd och innehåller bland annat representativ funktionalistisk arkitektur från 1930-talet.

3.7.2. Riksintresse för kulturmiljövården

Områden vars kulturhistoriska värde anses vara så högt att dess bevarande är av nationell betydelse kan pekas ut som ett riksintresse för kulturmiljövården. Riksintressena regleras i 3 kap. 6 § miljöbalken och ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön.

Danderyd har sedan 1997 två större områden av riksintresse för kulturmiljövården. Dessa är Djursholms villastad och Stocksunds villastad. 1997 års revidering av riksintresset gäller idag. Länsstyrelsen har gjort en översyn av kommunens riksintressen för kulturmiljövården. Detta innebär att geografiska avgränsningar och riksintressebeskrivningar kan komma att ändras. Det är Riksantikvarieämbetet som fattar beslut om eventuella revideringar av riksintresseområdena.

Motivering och uttryck för området i Djursholm.

Området utgör landets första som förort anlagda villastad, grundad på privat initiativ, och utgör förebild för flera liknande efterföljande samhällen. Villastaden är en föregångare beträffande planutformning och individuellt utformad bebyggelse för ett högborgerligt och intellektuellt samhällsskikt. Bebyggelsen speglar framför allt perioden 1890–1930. Uttryck för riksintresset är det oregelbundna planmönstret uppbyggt kring Djursholmsbanan (Roslagsbanan) som huvudstråk, med stora naturtomter och stora villor där stilidealen kan följas från de första enkla trävillorna till nationalromantik, jugend och funktionalism. Skolor, stationer, parker och andra anläggningar finns för gemensamma funktioner.

Motivering och uttryck för området i Stocksund

Området är en villastad av förortskaraktär, grundad på privat initiativ och som i planläggning och bebyggelse representerar sekelskiftets och 1900-talets första två decennier och boende för ett välbärgat tjänstemannaskikt. Uttryck för riksintresset är planmönstrets oregelbundna karaktär, anpassat till Djursholmsbanan (Roslagsbanan) och den kuperade terrängen. Flertalet villor i Mörbyområdet har utformats av stadsarkitekten D Melin och därmed bildat en relativt enhetlig bebyggelsegrupp företrädesvis i nationalromantik och senjugend.

Bevarandeområden

För att skapa en bättre förståelse för kommunens kulturmiljöer och tydliggöra specifika värden har kommunen pekat ut olika bevarandeområden. Av dessa bevarandeområden ligger flera inom gällande riksintresseområden. Totalt finns det idag 63 bevarandeområden runt om i hela kommunen. Beskrivningarna för dessa kan användas som grund för vilka förändringar som kan tillåtas utifrån kraven på anpassning och varsamhet vid ändring.

3.7.3. Övriga kulturhistoriskt värdefulla områden

Byggnadsminnen

En byggnad eller anläggning som anses vara synnerligen märklig med avseende på sina arkitektoniska och kulturhistoriska kvaliteter kan förklaras som byggnadsminne av Länsstyrelsen. I Danderyd är sex byggnader klassade som byggnadsminne: Djursholms kapell (1), Villa Lagercrantz (2), Villa Tallom (3), Villa Lorride (4), Villa Snellman (5) och Villa Örvang (6).

Fornlämningsområden

Fornlämningar är skyddade i enlighet med bestämmelser i kulturmiljölagen. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen ändra eller skada en fornlämning.

De äldsta fornlämningar som finns i Danderyd är i första hand gravfält från senare delen av järnåldern. Gravfälten från den tiden låg nära bebyggelsen och visar därför hur bygden växte fram. Bevarade gravfält finns intill gårdarna Svalnäs, Ekeby och Kevinge. Vid gravfältet i Ösby har också funnits en gård från den tiden. I Danderyd finns tre kända runristningar. I Riksantikvarieämbetets karttjänst Fornsök finns information om alla i nuläget kända registrerade fornlämningar.

Bild ovan: Djursholms slott - Fotograf Erik Somnäs.

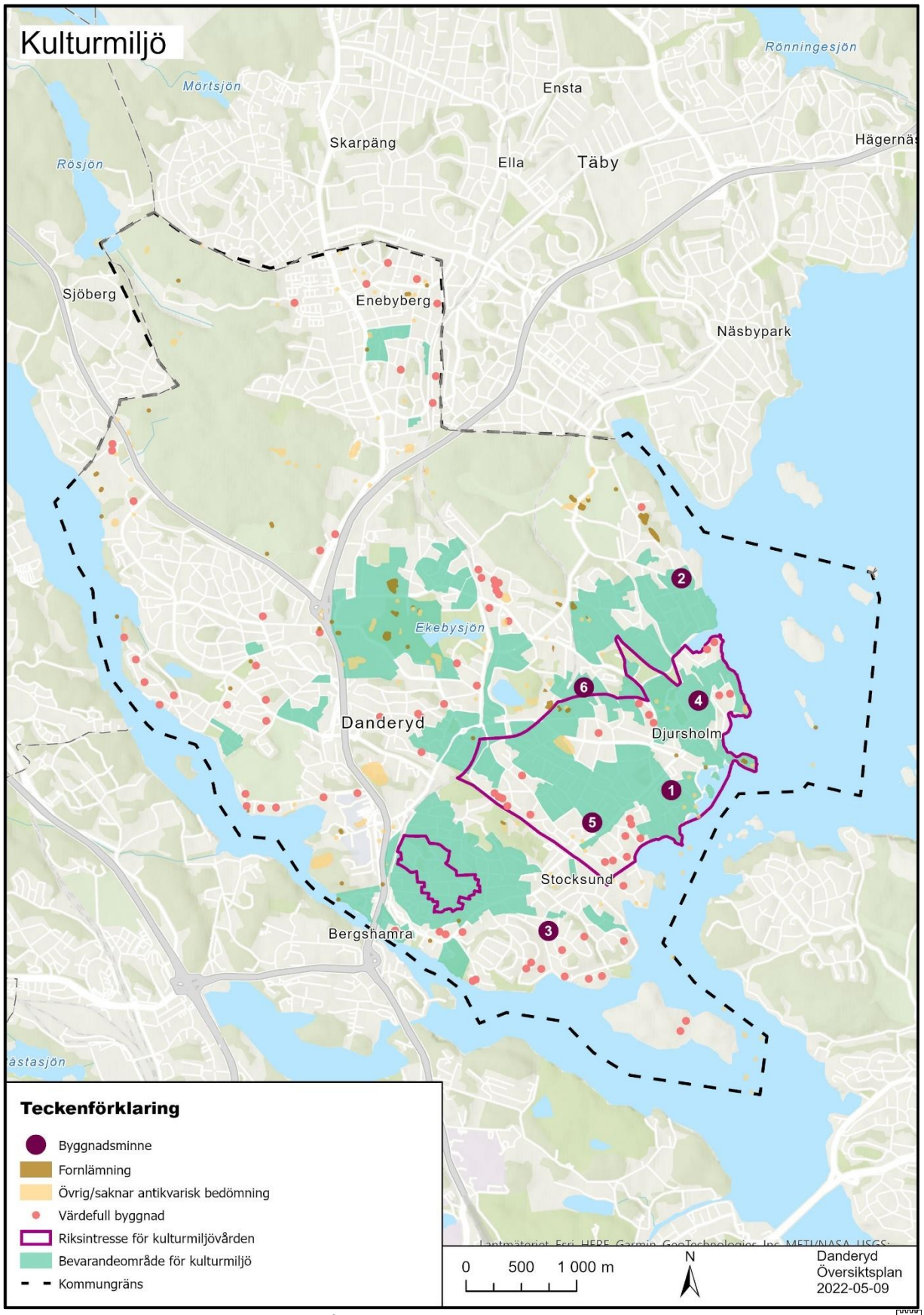

Bild ovan: Kartan visar riksintressen för kulturmiljövården.

Översiktsplan

för Danderyds kommun

Kapitel 4. Översiktsplanens mål

ANTAGEN 2022-05-11

Ösby - Solnedgång

Innehållsförteckning

4. Översiktsplanens mål....99
4.1. Bygga och bevara för idag och imorgon....101
4.2. Grön och hälsosam livsmiljö för alla....102
4.3. Hållbara transporter och resor....103
4.4. Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser....104

4. Översiktsplanens mål

Här presenteras översiktsplanens fyra målområden, med tillhörande målbilder och övergripande mål för Danderyds framtida rumsliga utveckling och fysiska planering. Målen utgår från kommunens vision och baseras även på information som hämtats in från olika källor som dialoger med medborgare och förtroendevalda, kommunala styrdokument samt regionala, nationella och globala mål och styrmedel.

Översiktsplanens fyra målområden beskrivs i tillhörande målbilder och övergripande mål. Dessa ligger till grund för översiktsplanens förslag på hur mark- och vattenområden ska utvecklas. Detta redovisas i den långsiktiga utvecklingsinriktningen och riktlinjer för planeringen samt mark- och vattenanvändningskarta med utredningsområden.

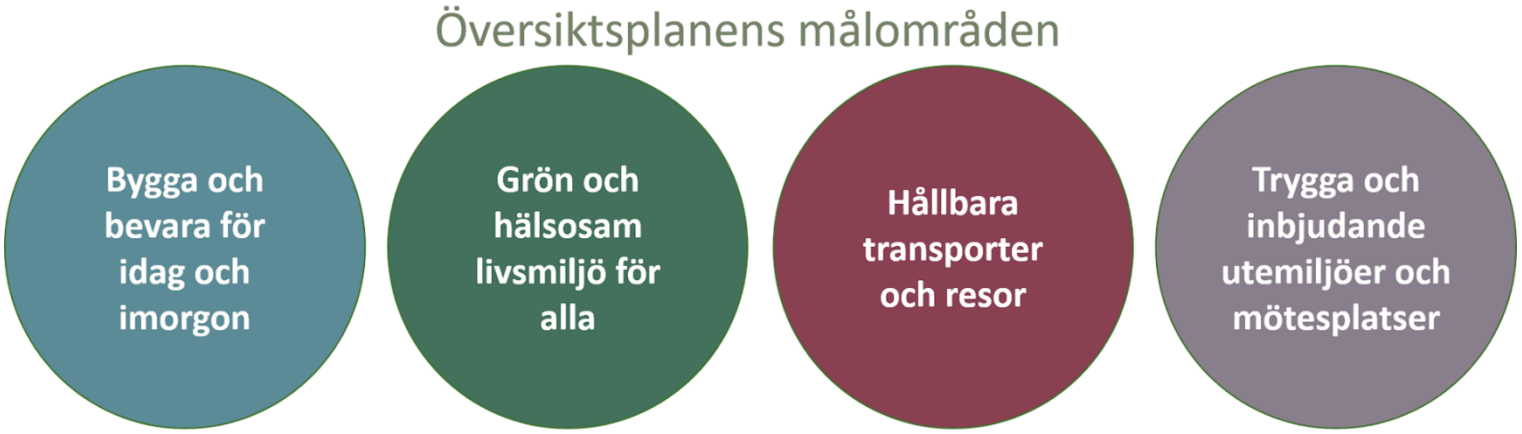

Bild ovan: Översiktsplanens målområden.

Till respektive målbild redovisas hur dessa förhåller sig till de FN:s globala hållbarhetsmål, Sveriges generationsmål och miljökvalitetsmål.

Vissa av målen är inte relevanta för Danderyds kommun som exempelvis miljökvalitetsmål 14 om storslagen fjällmiljö. Vidare saknar vissa mål en koppling till kommunens markanvändning. I flera fall där översiktsplanens målbilder och övergripande mål inte uppfyller miljökvalitetsmålen eller de globala målen sker arbete genom översiktsplanens strategier som bidrar till att uppfylla målen. Översiktsplanen har främst beaktat de 17 globala hållbarhetsmålen och tagit hänsyn till de 169 delmålen varav en avvägning har gjorts huruvida målen uppnås inom respektive område.

Bild ovan: FN:s globala hållbarhetsmål, Illustratör: Jakob Trollbäck och Generationsmålet samt Sveriges miljökvalitetsmål.

Bild ovan: Stocksundet i Inverness - Fotograf Ann-Catrine Torstensson - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

4.1. Bygga och bevara för idag och imorgon

Målbild

I Danderyd har vi en inspirerande, hållbar och grön livsmiljö med högkvalitativ arkitektur från både igår och idag då den gamla villastaden möter den nya trädgårdsstaden. Kulturmiljön är en resurs som tas tillvara. Här kan man bo kvar i sitt närområde där man känner sig hemma och har sina vänner, även om situationen förändrats under olika skeden av livet.

Övergripande mål

- Huvuddelen av ny bebyggelse tillkommer i kollektivtrafiknära lägen och längsmed E18-stråket.
- Kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer bevaras och tas tillvara.
- Tillkommande bebyggelse har hög arkitektonisk kvalitet och har anpassats till omkringliggande bebyggelsemiljöer och Danderyds gröna stadslandskap.
- Här finns ett brett och blandat bostadsutbud i alla kommundelar för livets olika behov, skeden och situationer.
- Bidra till energieffektiv samt miljö- och klimatsmart bebyggelse och infrastruktur.

Bild ovan: Hur "Bygga och bevara för idag och imorgon" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljökvalitetsmål.

4.2. Grön och hälsosam livsmiljö för alla

Målbild

I Danderyd har vi en grön och hälsosam livsmiljö som erbjuder varierande naturupplevelser och återhämtnings- och rekreationsmöjligheter. Här finns en rik och varierad livsmiljö för djur- och växtlivet som bevarar den biologiska mångfalden såväl i naturen som bland bebyggelsen. I Danderyd har boende och verksamma god tillgång till olika slags grönområden, stränder och fritidsanläggningar som underlättar en aktiv och hälsosam livsstil.

Övergripande mål

- Främja en hållbar framtid som kan möta klimatförändringarnas effekter.
- Tillgången till större sammanhängande naturområden, strandpromenader och mindre lokala park- och naturområden är god.
- Bullerstörningar från väg- och spårtrafik minskar.
- Kvaliteten på luft och vatten förbättras.
- Ekologiskt känsliga områden värnas och den biologiska mångfalden stärks.
- Markytor i strategiska lägen kan hantera stora vattenflöden.
- Antalet förorenade områden i kommunen ska minska.
- Utformning av ny bebyggelse och utemiljöer ska vara klimatanpassad.

Bild ovan: Hur "Grön och hälsosam livsmiljö för alla" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljökvalitetsmål.

4.3. Hållbara transporter och resor

Målbild

I Danderyd är det lätt, tryggt och säkert att förflytta sig hållbart till och från viktiga målpunkter inom och utanför kommunen oavsett färdsätt. Kommunikationsstråk och trafikmiljöer är attraktiva och inbjudande vilket uppmuntrar till att många går, cyklar eller åker kollektivt.

Övergripande mål

- Transporternas negativa miljö- och hälsopåverkan gällande klimatpåverkan, luftkvalitet, vattenkvalitet och buller minskar.
- Gång- och cykelmiljöer är inbjudande, gena, trygga och säkra för att underlätta ett aktivt och hälsosamt vardags- och fritidsliv.
- Huvuddelen av ny bebyggelse tillkommer i kollektivtrafiknära lägen med bra gång- och cykelförhållanden.
- Det är lättare och tryggare att ta sig mellan de olika kommundelarna.
- Utbyggd kollektivtrafik förbättrar kommunikationerna till viktiga målpunkter inom och utanför kommunen.

Hur "Hållbara transporter och resor" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miliömål

Bild ovan: Hur "Hållbara transporter och resor" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljökvalitetsmål.

4.4. Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser

Målbild

I Danderyd har vi en attraktiv och inbjudande livsmiljö som uppmuntrar till vistelse i det offentliga rummet. Tillgängliga och trygga gång- och cykelstråk, parker, naturområden, idrottsplatser och mötesplatser underlättar hälsosamma och aktiva livsstilar samt möjlighet att mötas, se och synas. Här är det säkert och tryggt att leva, bo och verka.

Övergripande mål

- Bostäder och arbetsplatser har god tillgänglighet till inbjudande utemiljöer med hög kvalitet.
- Utemiljöer och viktiga gång- och cykelstråk är tillgängliga för alla och säkert utformade samt upplevs som trygga dygnet runt och året om.
- I alla kommundelar kan invånarna ta del av olika idrotts-, friskvårds- och kulturaktiviteter.
- Kommundels- och lokala centrum är inbjudande mötesplatser med trevliga utemiljöer och har ett bra vardagsutbud av varor och tjänster.

Bild ovan: Hur "Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljökvalitetsmål.

Översiktsplan

för Danderyds kommun

Kapitel 5. Utvecklingsinriktning

ANTAGEN 2022-05-11

Cedergrenska tornet – Fotograf Erik Somnäs 2020

Innehållsförteckning

5 Utvecklingsinriktning....107
5.1 Utvecklingsinriktning - Bygga och bevara för idag och imorgon....109
5.2 Utvecklingsinriktning - Grön och hälsosam livsmiljö för alla....110
5.3 Utvecklingsinriktning - Hållbara resor och transporter....111
5.3.1. Utredningen om centrala Danderyd....113
5.4. Utvecklingsinriktning - Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser....117
5.5. Konsekvenser av utvecklingsinriktningarna....118

5 Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen redovisar kommunens långsiktiga intentioner för mark- och vattenanvändningen och ska betraktas som möjliga framtida scenarier med tidsperspektivet 2050 och framåt. Utvecklingsinriktningen redovisar prioriteringar mellan de viktigaste strategiska sambanden som påverkar kommunens långsiktiga utveckling. Här visas de övergripande strukturerna med ställningstaganden för hur dessa bör utvecklas även i ett mellankommunalt och regionalt sammanhang.

Bild ovan: Klipporna längs Nora strand - Fotograf Ida Haglund - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

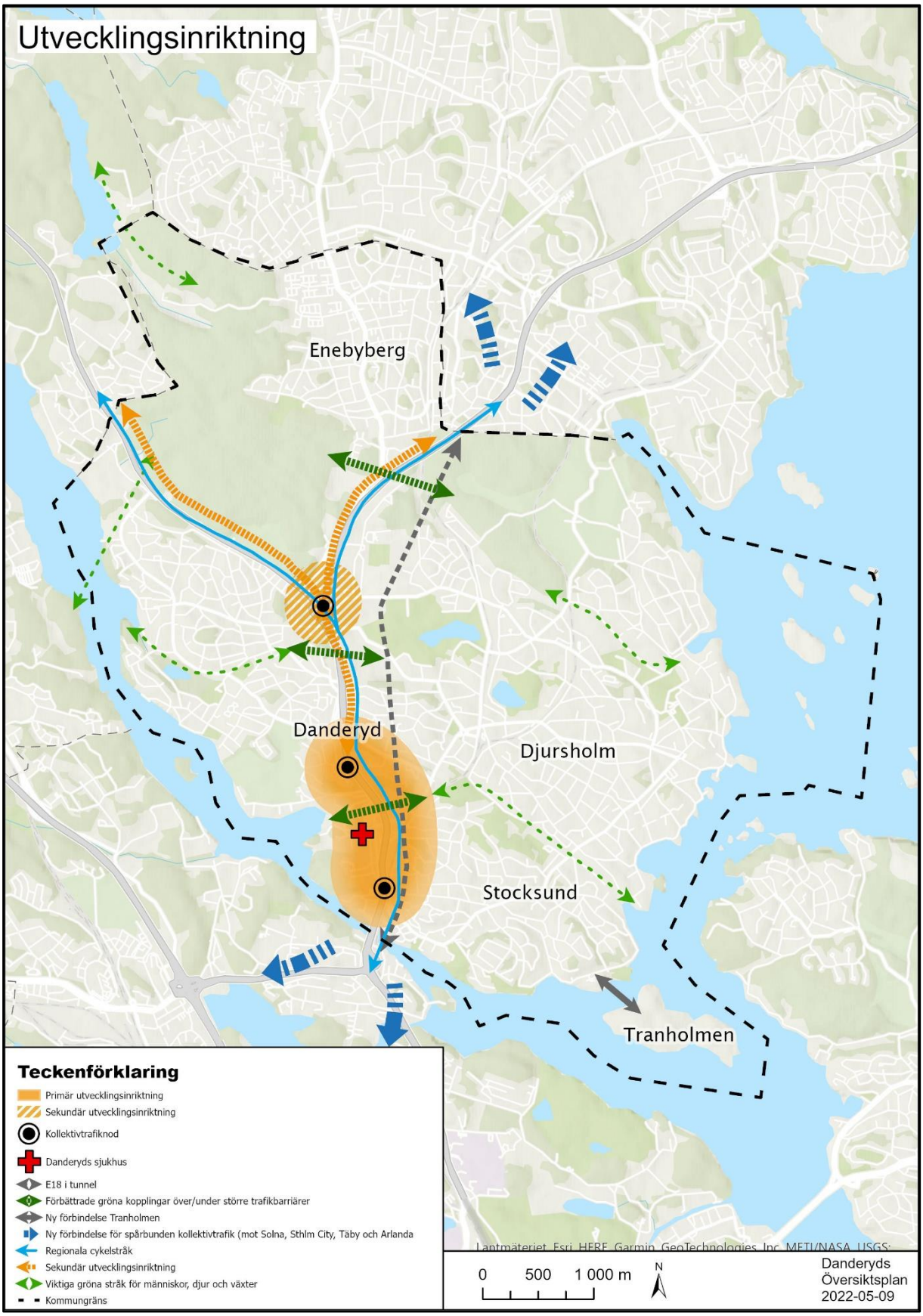

Bild ovan: Kartan visar utvecklingsinriktning för Danderyds kommun. Obs. Gränser i kartan ska inte tolkas exakt.

5.1 Utvecklingsinriktning - Bygga och bevara för idag och imorgon

Bebyggelseutvecklingen i Danderyd bidrar till att uppfylla det regionala behovet av nya bostäder och arbetsplatser i norra Storstockholm. Större delen av bebyggelseutvecklingen i Danderyd föreslås även fortsättningsvis ske i närheten till kollektivtrafik samt längs E18-stråket i nord-sydlig riktning.

En eventuell framtida tunnelförläggning av E18-trafiken genom kommunen skulle förbättra möjligheterna att skapa en hälsosam och attraktiv funktionsblandad bebyggelse med exempelvis bostäder, arbetsplatser och service längs med stråket, samt knyta ihop kommunens fyra kommundelar och förbättra kopplingen mellan dessa.

Mörby centrum förväntas fortsätta utvecklas som kommunens starka centrum för handel och service, kombinerat med bostäder och arbetsplatser inom tjänstesektorn. Danderyds sjukhus förväntas även fortsättningsvis vara en viktig nod i regionens vård- och hälsosystem samt inom kollektivtrafiksystemet. Vid Knutpunkt Danderyd, i höjd med Danderyds sjukhus, finns även möjlighet att skapa plats för och utveckla näringslivsverksamheter kopplade till exempelvis vårdsektorn. Bebyggelseutvecklingen förväntas på sikt koppla Mörby centrum och Knutpunkt Danderyd närmare varandra.

Vid en framtida utbyggnad av det regionala kollektivtrafiknätet förväntas den spårbundna kollektivtrafiken mellan Stockholm/Solna och Täby byggas ut. Om den spårbundna kollektivtrafiken byggs ut med exempelvis tunnelbana mot Täby kan en ny kapacitetsstark kollektivtrafiknod i Rinkeby skapas med goda regionala kopplingar och även möjligheter för bostäder, kontor, handel och service. Denna nod kan därefter växa västerut längs Edsbergsvägen (väg 262) förutsatt att kollektivtrafikutbudet mellan den nya noden i Rinkeby och Sollentuna förbättras.

Kommunens fyra kommundelscentra (Djursholms torg, Enebytorg, Mörby centrum och Stocksunds torg) föreslås ges möjlighet att utvecklas och kompletteras vad gäller både utemiljö och serviceutbud samt vid behov även bostadsbebyggelse.

Bild ovan: Mörby centrum - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

5.2 Utvecklingsinriktning - Grön och hälsosam livsmiljö för alla

Danderyds gröna karaktär bevaras och möjligheter till ett aktivt friluft- och fritidsliv utvecklas. Fysiska åtgärder för att förbättra gröna kopplingar och samband kombineras med driftåtgärder som bevarar och stärker den biologiska mångfalden.

Den regionalt viktiga Rösjökilen förstärks. Dels genom att naturreservaten bevaras och förvaltas så att dess kvaliteter för människor, djur och växtliv bevaras och utvecklas. Dels genom bättre gröna kopplingar över/under E18, Enebybergsvägen och Roslagsbanan. På så sätt kan Rinkebyskogen-Altorpsskogen utvecklas till ett större sammanhängande naturområde som stärker Rösjökilens regionala och lokala sociala och ekologiska funktioner med gröna promenadstråk, delvis genom villakvarter som knyter samman Altorpsskogen med Näsbyviken och Stora Värtan. Via Sätra ängar knyter Rinkebyskogen an till Edsviken i sydväst.

Genom att utveckla Noragårdsstråket skapas ett grönt, attraktivt och sammanhängande promenadstråk som knyter ihop Edsviken, Nora träsk och Nora torg i väster med området kring Danderyds kyrka och Ekebysjön i öster.

Bättre gröna kopplingar över/under E18 vid Knutpunkt Danderyd (sjukhuset) och österut via Stockhagen kan skapa ett attraktivt och grönt promenadstråk från Edsviken i väster till Lilla Värtan i öster.

Förbättrade gröna stråk och kopplingar underlättas och förstärks om E18 förläggs i tunnel. Vidare kan en tunnelförläggning av E18 medföra mer

hälsosamma livsmiljöer för exempelvis buller och luftkvalitet samt minska barriäreffekter för människor, djur och växter.

Kommunens långa strandlinje är viktig för människor, djur och den biologiska mångfalden. De offentliga strandpromenaderna bör utvecklas så de är trygga, tillgängliga och attraktiva för fler målgrupper under dygnet och året. Där så är passande kompletteras badplatser med fler funktioner för att stärkas som sociala mötesplatser för olika åldrar.

Mark säkerställs för fortsatt goda möjligheter att utöva idrotts- och rekreationsaktiviteter i kommunen med ambitionen att även nya generationer ska ha nära tillgång till dessa.

Obebyggda lågpunkter i terrängen bevaras och utvecklas för rekreativ samvaro och aktiviteter samt för att kunna fördröja och rena dagvatten vid snösmältning och omfattande nederbörd.

Bild ovan: Roslagsleden vid Rinkebyskogen - Fotograf Maria Djurskog.

5.3 Utvecklingsinriktning - Hållbara resor och transporter

Bebyggelseutvecklingen och befolkningstillväxten i kommunerna norr om Danderyd innebär att fler kommer passera genom Danderyds kommun. Trots förstärkt kollektivtrafik beräknas trafiken på E18 fortsätta öka, till stor del i form av genomfartstrafik då en omfattande expansion pågår i nordostsektorn till följd av Sverigeförhandlingen. För att bidra till ett hållbart resande behöver ny kollektivtrafik med god tillgänglighet och framkomlighet utvecklas i

Danderyd och kringliggande kommuner. Utgångspunkten ska vara att kollektivtrafikutbudet ökar andelen av det totala resandet i kommunen. Därav bör planering om framtida stationslägen och turtäthet bevakas utifrån Danderyds lokala intressen i den regionala utvecklingen.

På E18 bör framkomligheten säkerställas med utrymme för busskörfält och befintlig spårbunden kollektivtrafik kan kompletteras med ny spårinfrastruktur i Danderyd till Solna/Kista i sydväst, samt till Täby och Arlanda i norr. Om exempelvis tunnelbanan förlängs mot Täby genom antingen röd eller gul linje kan en ny kollektivtrafiknod vid Rinkeby knyta ihop den nya spårbundna trafiken med utvecklad lokal och regional busstrafik.

Roslagsbanans förlängning till Odenplan och Stockholm City medför en bättre koppling till centrala Stockholm och det regionala kollektivtrafiknätet. Den förutsätts även innebära fortsatta trafiksäkerhets- och bulleråtgärder längsmed spåret samt uppgradering av stationerna. Vidare kan Roslagsbanan dras om i ett mer västligt läge i höjd med Mörby station för att skapa en bättre koppling vid Danderyds sjukhus och underlätta byten mellan olika trafikslag samtidigt som målpunkten Danderyds sjukhus kan nås lättare för resande med Roslagsbanan.

Antalet elbilar förväntas öka snabbt och för att möta behov av laddning erbjuder Danderyds kommun externa aktörer att installera laddstationer på kommunens mark genom tecknande av nyttjanderättsavtal.

Gång- och cykeltrafiken stärks genom förbättringsåtgärder inom både de lokala och regionala gång- och cykelnäten, både för pendling och för rekreation. Västerut stärks förbindelsen mot Sollentuna med en ny gång- och cykelväg längsmed Edsbergsvägen. Genom ett regionalt snabbcykelstråk mellan Täby Arninge och Roslagstull genom Danderyd skapas en säkrare och attraktivare pendlingsmöjlighet för cyklister med målpunkterna centrala Stockholm, Solna och Kista.

Möjligheten att båtpendla söderut från Danderyd till Ropsten, Frihamnen och Nacka underlättas genom att nya hållplatser skapas inom kommunen. En ny förbindelse mellan Långängen och Tranholmen förbättrar tillgängligheten för boende på Tranholmen.

Genom att möjligheterna till hållbara resor och transporter ökar inom och över kommungränsen kan målpunkter som exempelvis arbetsplatser, skolor rekreation, kulturutbud och handel nås snabbare och tryggare i såväl kommunen som regionen.

I ett regionalt perspektiv finns även ett behov av bättre tvärförbindelse mellan Täby centrum och Helenelund. Denna koppling förutsätts ej att gå igenom Danderyds kommun.

5.3.1. Utredningen om centrala Danderyd

På E18 passerar dagligen cirka 80 000 fordon per dygn varav nästan 10 procent består av tung trafik. Enligt Trafikverkets prognos för E18 kommer trafiken fram till år 2030 att öka med cirka 20 procent jämfört med idag i södra delen av kommunen och med cirka 35 procent vid Roslags Näsby trafikplats. Även buller och utsläpp av avgaser och partiklar bedöms öka fram till år 2030.

Danderyds kommun genomförde 2017 en utredning innehållandes fyra framtida scenarier för E18, "Centrala Danderyd – program för fördjupning av översiktsplanen". Utredningen finns på kommunens webbplats eller här.

Efter utredningen beslutade kommunfullmäktige att gå vidare med två av dessa alternativ för E18. "Ingen tunnel" kan ses som översiktsplanens utgångspunkt medan alternativet "Lång tunnel" kan ses som ett eventuellt framtida scenario. Trafikverket har inte detaljstuderat dessa åtgärder och på kartbilderna visas endast förslag på åtgärder. Kommunens framtida planering ska syfta till att inte omöjliggöra en tunnelförlängning i framtiden

Det är Trafikverket som är väghållare och ansvariga för utvecklingen av E18. Trafikverket har aviserat att de avser att påbörja en åtgärdsvalsstudie av E18 preliminärt under 2023 med fokus på framkomlighet och miljöaspekter. Även om avgränsningen är planerad att omfatta även Täby kommun förutsätts att utredningen om centrala Danderyd ingår i detta arbete.

Först efter denna åtgärdssvalstudie kan kommunen ta ställning till och bedöma den bästa lösningen för Danderyds kommun. Inom åtgärdsvalsstudien bör konsekvenser för Danderyd utredas. Exempelvis bör kostnader redovisas. Även effekter av eventuella åtgärder kopplat till exempelvis luft, buller, framkomlighet, biologisk mångfald och hantering av farligt gods bör framgå.

5.3.1.1. Alternativ - Ingen tunnel

I detta scenario har inget utvecklingsområde definierats och E18 ligger kvar i sin nuvarande sträckning. I scenariot förväntas ingen omfattande exploatering och endast ett mindre antal bostäder tillkommer utifrån påbörjade detaljplaner.

För att minska de negativa effekterna av trafiken på E18 kan åtgärder för trafiksystemet behöva genomföras. Vidare kan öst-västliga passager möjliggöras över och under E18 samt att bulleråtgärder i form av bullerskärmar och bullervallar kan uppföras. Utöver detta kan ombyggnader av korsningar och trafikplatser ske.

Bild ovan: Kartbild på alternativ ingen tunnel. Obs. Gränser i kartan ska inte tolkas exakt. Från utredningen om centrala Danderyd.

5.3.1.2 Alternativ - Lång tunnel

I detta scenario skulle E18 kunna förläggas i tunnel genom nästan hela kommunen. Ena tunnelmynningen kan enligt förslaget placeras norr om Stocksundsbron, vid Inverness och andra tunnelmynningen kan återansluta till befintlig väg strax innan gränsen mot Täby. I scenario Lång tunnel kan lokal miljöpåverkan såsom buller, partiklar, avgasutsläpp och barriäreffekter för djur minskas, samt att stads- och landskapsbilden kan förstärkas för området.

Stora delar av tunneln kan förläggas i berg. Tunneln kan få två större trafikplatser med av och påfarter kring Danderyds kyrka och vid Danderyds sjukhus. Trafikplatser kan kopplas till ett nytt lokalvägnät i centrala Danderyd där motorvägen ersätts av lokalgator med låg hastighet och anpassning till en mer stadsmässig miljö. En lång tunnel kan i kombination med en förlängning av tunnelbanan norrut ge möjlighet att utveckla området mellan Danderyds kyrka och Enebyängen. Nuvarande E18 i ytläge kan därmed koppla samman Enebyberg, Mörby centrum och Stocksund.

I detta scenario blir det möjligt att skapa en mer samlad resandenod vid Danderyds sjukhus. Det skulle vara möjligt att flytta Roslagsbanan västerut närmare tunnelbanan och däremellan anlägga en ny kapacitetsstark bussterminal. En flytt av Roslagsbanan med förläggning delvis under marknivå skulle öppna för integrering av Stocksunds befintliga vägnät med den nya stadsmiljön och att barriäreffekten av Roslagsbanan således skulle försvinna där.

Ny bebyggelse som möjliggörs kan ges olika karaktär i olika delar. För de eventuellt tillkommande områdena är mötet med de befintliga miljöerna särskilt viktiga.

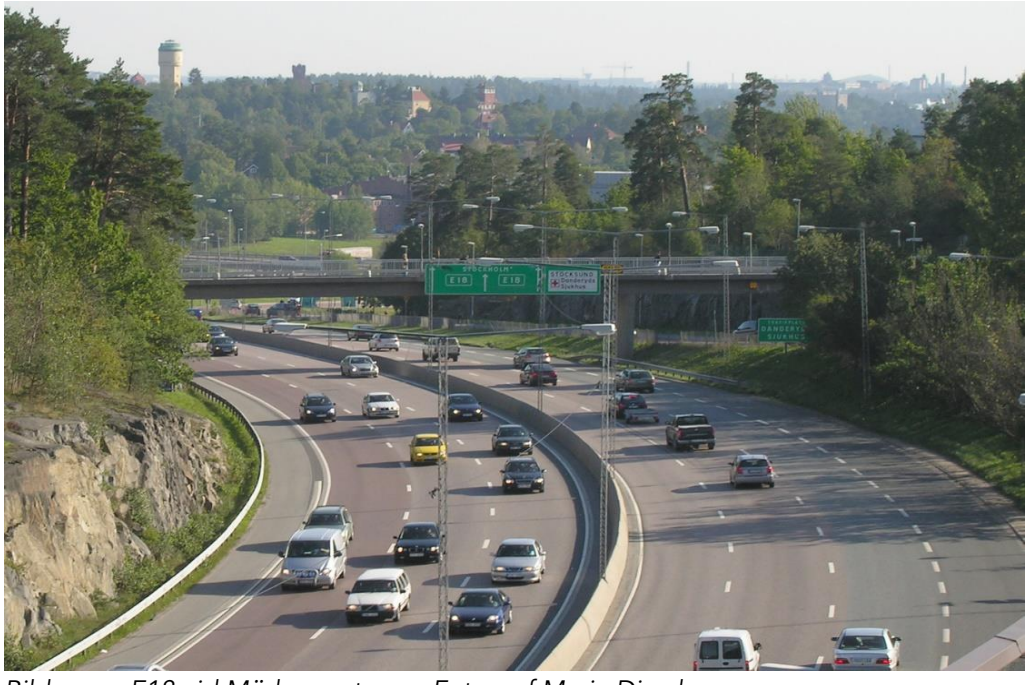

Bild ovan: E18 vid Mörby centrum - Fotograf Maria Djurskog

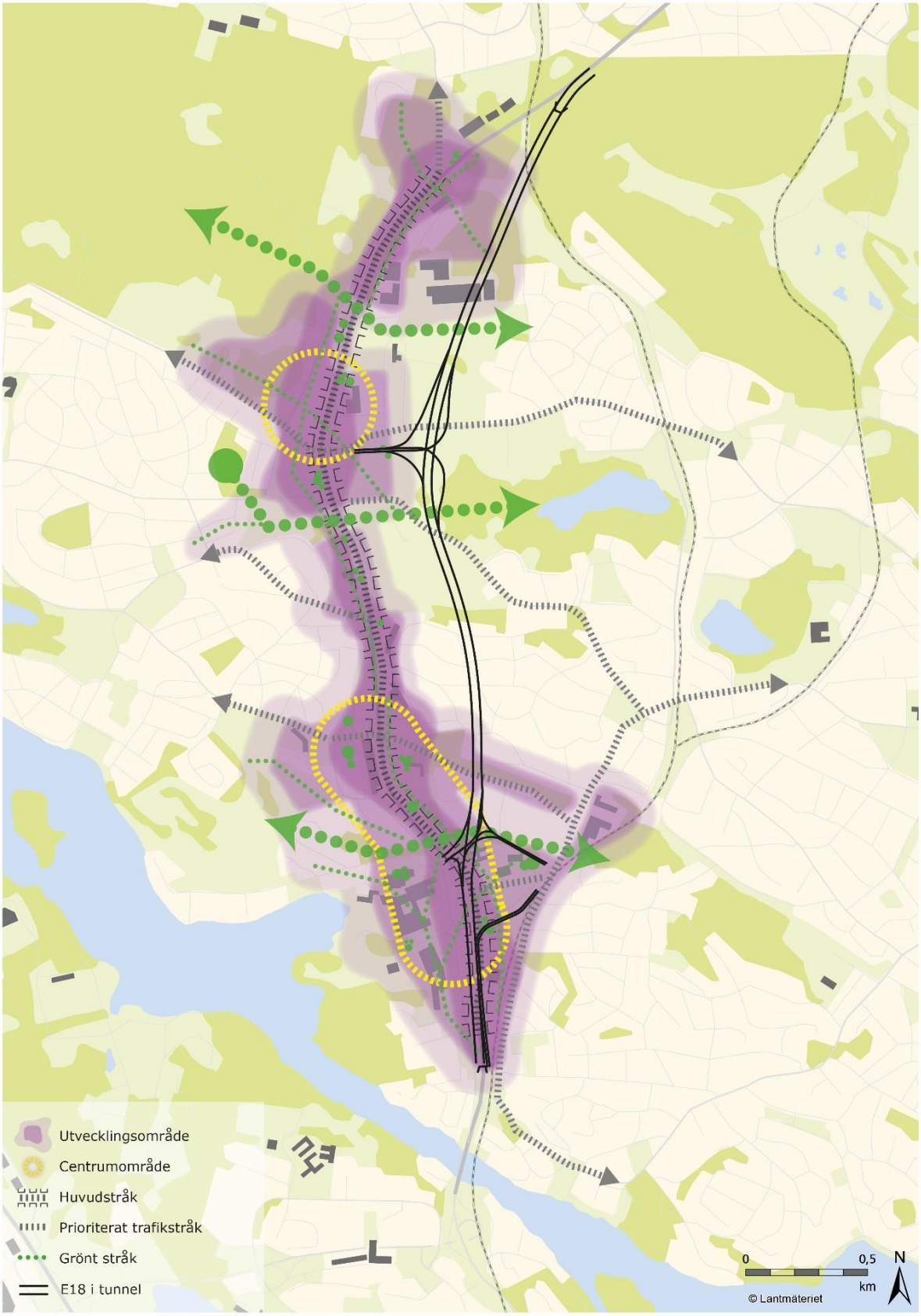

Bild ovan: Kartbild på alternativ lång tunnel. Obs. Gränser i kartan ska inte tolkas exakt. Från utredningen om centrala Danderyd.

5.3.1.3 Skillnader mellan alternativen ingen tunnel och lång tunnel

Oavsett scenario beräknas belastningen på E18 att öka och varken miljön, eller luft- och bullersituationen förbättras utan att åtgärder vidtas. I dagsläget saknas utredningar för hur dessa parametrar skulle förändras genom en tunnelförläggning av E18. Vid tunnelförläggning av E18 skulle exempelvis miljö- och bullersituationen kunna förbättras. För luftföroreningar ger en tunnel möjligheten att rena och kontrollera luftföroreningar.

För framkomligheten bedöms inte situationen förbättras i någon större utsträckning enligt tidigare utredningar.

För eventuell bebyggelse kan scenariot ingen tunnel likställas med ett nollalternativ där kommande bebyggelse bedöms bli måttlig medan en tunnelförläggning av E18 möjliggör förutsättningar för framtida bebyggelse i kommunen.

5.4. Utvecklingsinriktning - Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser

För samtliga miljöer i kommunen ska utformningen bidra till att kommunen upplevs trygg och inbjudande samt är tillgänglig för alla i samhället oavsett eventuella funktionsnedsättningar och tid på dygnet. Genom god tillgänglighet i den offentliga miljön höjs livskvaliteten för invånarna då den gemensamma miljön kan användas av alla på ett likvärdigt sätt samt nyttja den fullt ut.

Korta avstånd till besöksmål och övriga funktioner för vardagslivet bidrar till ett tillgängligt samhälle och kan utvecklas genom exempelvis gång- och cykelvägar, kollektivtrafik, parkeringsplatser med mera.

Planeringen ska sträva efter en mångfunktionell bebyggelsestruktur med exempelvis bostäder, arbetsplatser och service som ökar möjligheten till trygghet och säkerhet i samhället.

Danderyds grönområden med förutsättningar för rekreation- och friluftsliv av olika slag skapar inbjudande utemiljöer och mötesplatser. Kommunens fyra kommundelscentra utgör grunden för sociala möten och är viktiga lokala platser för både kommersiell och offentlig service inom respektive kommundel. Dessa områden föreslås utvecklas och kompletteras vad det gäller både utemiljö och serviceutbud. Större centrumfunktioner koncentreras till Mörby centrum. Övriga kommundelscentra (Stocksunds torg, Djursholms torg och Enebytorg) utvecklas som mindre knutpunkter för samhällsservice med exempelvis butiker, bibliotek, vårdcentraler, caféer, restauranger med mera. För andra mindre centra i kommunen som exempelvis Nora torg och Sätra äng utvecklas dessa varsamt gällande exempelvis mötesplatser och service som kompletterar större kringliggande kommundelscentra.

Bild ovan: Grannsamverkan i Enebyberg – Fotograf Helena Eriksson.

5.5. Konsekvenser av utvecklingsinriktningarna

Utvecklingsinriktningarna bidrar till att uppfylla översiktsplanens övergripande mål. I många fall kan inte kommunen enskilt fatta beslut om dessa då flera av dessa scenarier berör andra aktörer som kommuner, region och stat.

Genom dessa utvecklingsinriktningar och scenarier kan planering av bostadsbyggandet och kommunens framtida bostadsförsörjning underlättas samtidigt som kommunen värnar om grönområden genom att bland annat utveckla gröna stråk. Bostadsbyggandets framtida omfattning är på lång sikt starkt kopplat till en eventuell tunnelförläggning av E18 och förlängning av tunnelbanan mot Täby samt utveckling av Roslagsbanan.

Vid en eventuell tunnelförläggning av E18 som scenariot lång tunnel beskriver tillkommer byggbar mark som möjliggör en bostadsbebyggelse på lång sikt i Danderyd. Service, infrastruktur, kollektivtrafik med mera måste då utvecklas i motsvarande takt samtidigt som miljöaspekter och framkomlighet säkerställs i planeringen.

Infrastrukturfrågan om E18:s framtid och utvecklingen av den spårbundna kollektivtrafiken för Roslagsbanan och tunnelbanan måste ses som en helhet där både Danderyd, andra berörda kommuner, Region Stockholm och Trafikverket samverkar och utreder dessa scenarier tillsammans. Dessa frågor ska planeras med både ett kommunalt och regionalt perspektiv.

En förbättrad kollektivtrafiknod vid Danderyds sjukhus där en bättre koppling av tunnelbana, bussar och Roslagsbanan skapas genom scenario lång tunnel är betydelsefull i regionen då Danderyds sjukhus är en viktig regional nod där verksamheten planeras att utvecklas. En bättre kollektivtrafikkoppling stärker möjligheten att utveckla Knutpunkt Danderyd till en regionalt viktig

arbetsplatsnod som kan komplettera utvecklingen av Stockholm-Uppsala life science-klustret som är Sveriges största life science-kluster.

En ny kollektivtrafiknod i Rinkeby med tunnelbana skapar förutsättningar för utvecklad kollektivtrafik i hela nordostsektorn och Stockholmsregionen. Utöver detta möjliggörs bättre regionala kopplingar i öst-västlig riktning.

Genom utvecklingsinriktningarna förbättras kollektivtrafiken på lång sikt i både kommunen och Stockholmsregionen. Vidare kan även framkomligheten på såväl de statliga som kommunala vägnätet avlastas samtidigt som de stärks för kollektivtrafiken. Vid större satsningar för kollektivtrafiken kan risk finnas att det påverkar tillgängligheten och framkomligheten under utbyggnadsfasen.

Utvecklingsinriktningarna kan komma att påverka riksintressena för kulturmiljövård, väg och järnväg vilket bör beaktas i planeringen av dessa.

Bild ovan: Knutpunkt Danderyd och Danderyds sjukhus – Fotograf Erik Somnäs.

Översiktsplan

för Danderyds kommun

Kapitel 6. Mark- och vattenanvändning

ANTAGEN 2022-05-11

Nora torg – Fotograf Erik Somnäs 2020

Innehållsförteckning

6. Mark- och vattenanvändning 122
6.1 Mark- och vattenanvändningskarta för kommunens utveckling 122
6.1.1. Utredningsområden 124
6.1.2. Hänsyn i den efterföljande planeringen 134
6.2 Riktlinjer för planeringen av mark och vattenområden 135
6.2.1 Bebyggelse 135
6.2.2 Trafik och transporter 139
6.2.3 Teknisk infrastruktur 146
6.2.4 Natur 151
6.2.5 Miljö, hälsa och risk 154
6.2.6 Kulturmiljö 169

6. Mark- och vattenanvändning

I detta kapitel redovisas Danderyd kommuns syn på hur användningen av mark- och vattenområden ska utvecklas i hela kommunen.

I den första delen redovisas en mark- och vattenanvändningskarta med tillhörande text som beskriver hur användningen av mark- och vattenområden föreslås bevaras och utvecklas. I kartan redovisas till största del områden där befintlig markanvändning föreslås fortsätta på liknande sätt som tidigare, men här föreslås även särskilda utredningsområden där användningen av mark och vatten kan komma att ändras. Dessa områden kräver vidare utredningar i senare skeden och utredningarna bör påbörjas senast 2030.

I den andra delen redovisas riktlinjer för planeringen av mark- och vattenanvändning kopplat till särskilda sakområden, men som inte är knutna till särskilda geografiska platser.

6.1 Mark- och vattenanvändningskarta för kommunens utveckling

I mark- och vattenanvändningskartan redovisas kommunens ställningstagande till hur användningen av mark och vatten ska utvecklas.

Huvuddelen av markområden där befintlig markanvändning föreslås fortsätta ingår i användningskategorierna mångfunktionell bebyggelse respektive sammanhängande bostadsbebyggelse. Kategorin mångfunktionell bebyggelse omfattar bebyggelse med stads- och tätortsmässig karaktär och används huvudsakligen för bostäder, kontor, handel, parker eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Kategorin sammanhängande bostadsbebyggelse består huvudsakligen av bostäder, men här kan även vissa kompletterande servicefunktioner förekomma, exempelvis skolor, lokal handel och service samt fritidsanläggningar.

Utredningsområdena för redovisas i kartan med symboliska ringar som visar läge och ungefärlig utbredning. För respektive utredningsområde redovisas kortfattat användning idag, förslag på utveckling och förslag på hänsyn för efterföljande planering. Utöver utredningsområdena visas även förslag på utredningsområden för skyfallshantering.

En övergripande analys gällande potentiella risker och störningar visar att den efterföljande planeringen behöver utreda dess faktiska omfattning och hur de kan hanteras och avvägas, samt avgränsa planområden, konkretisera lämplig användning, karaktär, skala, bebyggelsetyper, placering, bevarande med mera. Den gemensamma inriktningen för samtliga utredningsområden är att de ska utgå från den befintliga miljön i, och i anslutning till de föreslagna områdena när det kommer till utformning, volym et cetera.

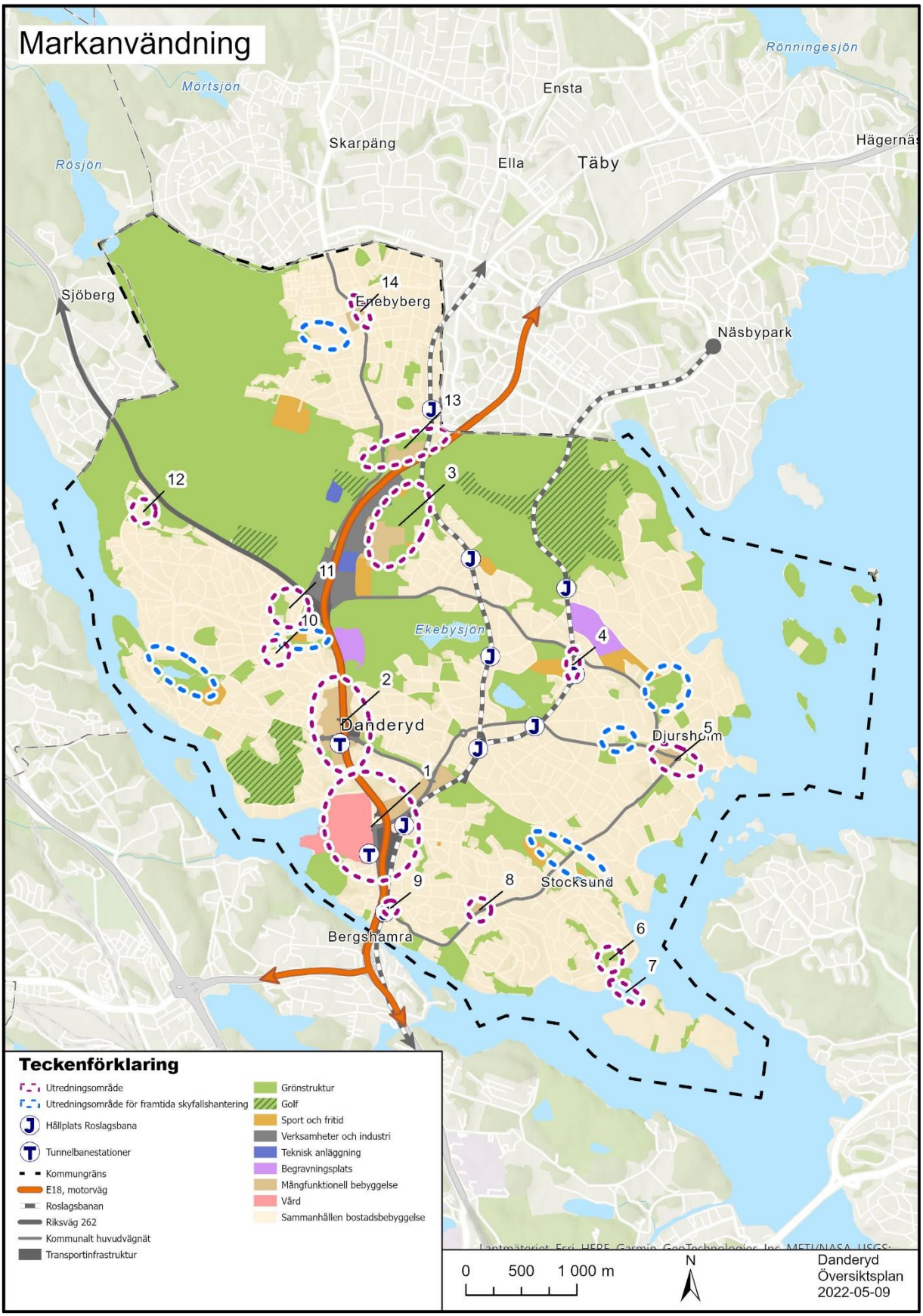

Bild ovan: Kartan visar markanvändningskartan med 14 utredningsområden i Danderyds kommun. Obs. Gränser i kartan ska inte tolkas exakt.

6.1.1. Utredningsområden

1. Knutpunkt Danderyd

Bild ovan: Knutpunkt Danderyd - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Användning idag: Kollektivtrafikknutpunkt med högre bebyggelse i nära anslutning till E18. Danderyds sjukhus är en viktig nod i regionens vård- och hälsosystem.

Förslag på utveckling: Potential att bättre knyta samman sjukhusområdet med Mörby- och Stocksundssidan samt skapa säkrare, tryggare och attraktivare stads- och trafikmiljöer för gående, cyklande och kollektivtrafikresenärer. Förtätning vid kollektivtrafiknod kan göras för att underlätta byten mellan trafikslag (tunnelbana, Roslagsbanan, bussar). I området kan även brygga för pendelbåtstrafik utredas. Högre stadsbebyggelse för vård, kontor och service längsmed E18 kan fylla en bullerdämpande funktion för bakomliggande befintlig och tillkommande bostadsbebyggelse samt park- och naturområden. Framtida utvecklingsmöjligheter för Danderyds sjukhus och andra vård- och omsorgsrelaterade verksamheter bör ges där även markparkeringen kan bli mer effektiv. Området är centralt för att följa översiktsplanens föreslagna utvecklingsinriktning.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Framtida tunnelförläggning av E18 och omdragning av Roslagsbanan till Danderyds sjukhus ska inte omöjliggöras. Avstånd till riksintresseklassade väg- och spårinfrastruktur samt till leder för farligt gods ska beaktas i planeringen för bebyggelse. Hänsyn bör tas till utvecklingsinriktningen för att stärka gröna stråk öster och väster om E18 samt ned mot Edsviken och strandlinjen där värdefulla naturvärden ska bevaras. Problematik gällande exempelvis buller, luft och partiklar kan föreligga då området ligger i nära anslutning till E18. För vatten bör särskild

hänsyn tas till hantering av skyfall då området är en lågpunkt som kan påverkas av fler hårdgjorda ytor, samt att miljökvalitetsnormer för vatten säkerställs då detta är ett avrinningsområde med Edsviken som recipient där det idag föreligger otillfredsställande status.

Danderyds sjukhusområde utgör en av Region Stockholms markreserver vilket innebär att marken kan komma att tas i anspråk för framtida utbyggnad av vårdverksamhet samt tillhörande infrastruktur. Framkomligheten till sjukhuset måste alltid säkras under alla skeden. För helikoptertrafiken till och från Danderyds sjukhus förväntas antalet flygrörelser öka från cirka 1 000 flygrörelser per år till cirka 1 400 flygrörelser år 2024, vilket påverkar bullerförhållandet i närområdet.

2. Mörby centrum

Bild ovan: Mörby centrum - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Användning idag: Kommunens största centrum för handel och service samt högre bebyggelse i området med större kommunikationsnod.

Förslag på utveckling: Förtätning vid kollektivtrafiknod (tunnelbana, bussar) och kommersiellt centrum. Högre stadsbebyggelse för handel, service, badhus och kontor längsmed E18 kan fylla en bullerdämpande funktion för bakomliggande befintlig och tillkommande bostadsbebyggelse. Området kan utredas vidare för att skapa en naturlig övergång till villabebyggelsen väster om Svärdvägen. Vid det tidigare området för kraftledningen kan bostadsbebyggelse utredas. Framtida behov för Kevingeskolan bör utredas. Området är centralt för att följa översiktsplanens föreslagna utvecklingsinriktning.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Avstånd till riksintresseklassade väg- och spårinfrastruktur samt till leder för farligt gods ska beaktas i

planeringen för bebyggelse. Planeringen ska utgå från dagens grönområden med särskild hänsyn till klimatförändringarnas krav på skugga. Problematik gällande exempelvis buller, luft och partiklar kan föreligga då området ligger i nära anslutning till E18. För vatten bör särskild hänsyn tas till hantering av skyfall då området är en lågpunkt som kan påverkas av fler hårdgjorda ytor, samt att miljökvalitetsnormer för vatten säkerställs då detta är ett avrinningsområde med Edsviken som recipient där det idag föreligger otillfredsställande status.

3. Danderyds gymnasium med omnejd

Bild ovan: Danderyds gymnasium - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Användning idag: Området angränsar såväl till Rinkebyvägens verksamhetsområde som till jordbruksmark vid Ekeby gård och Altorpsskogen. I området ligger Danderyds gymnasium som är en av Stockholms största gymnasieskolor till kapaciteten samt British International School of Stockholm. Därutöver finns bland annat en idrottsplats, fotbollsplan, tennisanläggning och curlinghall i området.

Förslag på utveckling: Utveckling av utbildnings-, fritids- och idrottsområde.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Grönområden som gröna kilen med dess gröna samband ska värnas. Värdefull natur i området ska bevaras. I områdets norra del finns en nedlagd deponi som behöver beaktas.

4. Östberga

Bild ovan: Östberga - Ortofoto från 2019.

Användning idag: Stationsläge för Roslagsbanan med bostadsbebyggelse samt handel och service mellan Roslagsbanan och Östbergavägen.

Förslag på utveckling: Komplettering och förtätning av stationsnära mindre verksamhetsområde. Blandning av bostäder, handel och service.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Angränsar till utpekat bevarandeområde och grönområden samt närhet till spårområde. Avstånd till väg- och spårinfrastruktur ska beaktas för bebyggelse samt buller.

5. Djursholms torg

Bild ovan: Djursholms torg - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Användning idag: Stadsdelscentrum med bostäder, handel och service.

Förslag på utveckling: Centrumutveckling och bostadskomplettering med inslag av verksamhetslokaler i kollektivtrafiknära läge samt utveckling av sociala mötesplatser som exempelvis Samsöparken.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Området ligger inom Djursholms riksintresseområde för kulturmiljö. Översvämningsrisk föreligger i Samsöparken. Dagvatten bör hanteras innan det når recipienten Stora Värtan via exempelvis en dagvattenanläggning i Samsöparkens gräns mot strandvägen.

6. Svanholmsparkeringen

Bild ovan: Svanholmsparkeringen - Ortofoto från 2019.

Användning idag: Parkeringsyta i nära anslutning till Svanholmsparken som används för rekreation med exempelvis badplats och lekplats.

Förslag på utveckling: Omvandling av parkering och omgivning med komplettering av bostadsbebyggelse. Parkering kan integreras i framtida bebyggelse.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Parkeringsmöjligheten i utredningsområdet utreds i kommande planering. Idag används parkeringen bland annat av de boende på Tranholmen. Skredrisk och översvämningsrisk från Östersjön förekommer i området. Markanvändningen för Svanholmsparken kvarstår då det är den största angöringspunkten för fritidsboende på Tranholmen.

7. Förbindelse till Tranholmen

Bild ovan: Förbindelse till Tranholmen - Fotograf Helena Eriksson.

Användning idag: Vintertid förbinds Tranholmen och Svanholmsparken genom en bro.

Förslag på utveckling: Förbindelse med exempelvis bro eller färja till Tranholmen.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Idag råder begränsad tillgång för räddningstjänsten på Tranholmen för räddningsfordon. En förbindelse bör beakta krav för räddningsfordon gällande exempelvis vikt. Vid permanent bro eller färja bör hänsyn tas till hur miljökvalitetsnormer för vatten ska uppfyllas, eventuell påverkan på rekreationsvärden samt påverkan på ekologiska värden i övrigt. Vidare är vägnätet på Tranholmen inte dimensionerat för biltrafik.

8. Stocksunds torg

Bild ovan: Stocksunds torg - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Användning idag: Stadsdelscentrum med bostäder, handel och service.

Förslag på utveckling: Centrumutveckling med komplettering av bostäder i mindre skala.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Angränsar till Stocksunds riksintresseområde för kulturmiljö samt bevarandeområden. Skyfallshantering bör beaktas i områdets norra delar. Bullerproblematik från Stockholmsvägen föreligger.

9. Banvakten vid Stockholmsvägen/Bengt Färjares väg

Bild ovan: Banvakten - Ortofoto från 2019.

Användning idag: Område med bostäder samt mindre service och handel. Området har närhet till goda kommunikationer.

Förslag på utveckling: Ny bostadsbebyggelse med inslag av handel och parkering som skapar en entré till Stocksunds villastad. Området är centralt för att följa översiktsplanens föreslagna utvecklingsinriktning.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Bebyggelse behöver planeras med hänsyn till E18 och Roslagsbanan gällande buller och partiklar samt farligt gods. Vidare bör tillkommande byggnation anpassas till befintlig bebyggelse i området gällande höjd, skala, samt placering och uttryck. Högre bebyggelse kan uppfylla en bullerdämpande effekt för bebyggelse öster om området och bör inte skymma sikten för den omkringliggande bebyggelsen. Säkerhetsavstånd till väginfrastruktur ska beaktas för bebyggelse. Problematik gällande exempelvis buller, luft och partiklar kan föreligga då området ligger i nära anslutning till E18, samt att skyfall bör beaktas i områdets nordvästra delar.

10. Nora torg

Bild ovan: Nora torg - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Användning idag: Mindre lokalt centrum med bostäder, handel och service.

Förslag på utveckling: Mindre centrumutveckling med service och mötesplatser samt komplettering med bostäder längs Noragårdsvägen som följer områdets karaktär. Området kan utvecklas parallellt med Noragårdsstråket.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Komplettering av centrum och mötesplatser bör komplettera Mörby centrum. Natur- och kulturvärden i området ska värnas. Ny bebyggelse ska utformas så att de bidrar till att stärka gröna stråk. I området föreligger översvämningsproblematik där dagvattenfrågan och påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten bör utredas. Lärkängens odlingsområde kan användas som reserverad skyfallsyta. Problematik gällande exempelvis buller, luft och partiklar kan föreligga då området ligger i nära anslutning till E18.

11. Kraftledningen vid Skogsviksvägen

Bild ovan: Kraftledningen vid Skogsviksvägen - Ortofoto från 2019.

Användning idag: Tidigare har ett vårdboende funnits i området samt en kraftledning ovan mark som numera är borttagen. I anslutning finns bostäder bestående av högre punkthus, radhuslängor och villakvarter samt närliggande odlingslotter.

Förslag på utveckling: Förtätning med ny bostadsbebyggelse vid det tidigare kraftledningsstråket. Området är centralt för att följa översiktsplanens föreslagna utvecklingsinriktning.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: För det fortsatta planarbetet behöver bland annat buller, partiklar, risker för exempelvis för ras och skred samt dagvattenhantering och miljökvalitetsnormer för vatten utredas. Lärkängens odlingsområde kan användas som reserverad skyfallsyta. Problematik gällande exempelvis buller, luft och partiklar kan föreligga då området ligger i nära anslutning till E18.

12. Sätraängsvägen

Bild ovan: Sätraängsvägen - Ortofoto från 2019.

Användning idag: Mindre lokalt centrum med bostäder, handel och service.

Förslag på utveckling: Komplettering med bostäder som följer områdets karaktär med inslag av mindre centrumutveckling som exempelvis lokaler för service och mötesplatser som kompletterar kringliggande kommundelscentra.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Komplettering av centrum och mötesplatser bör komplettera Mörby centrum. Värdefull natur i området ska bevaras.

13. Enebyängen

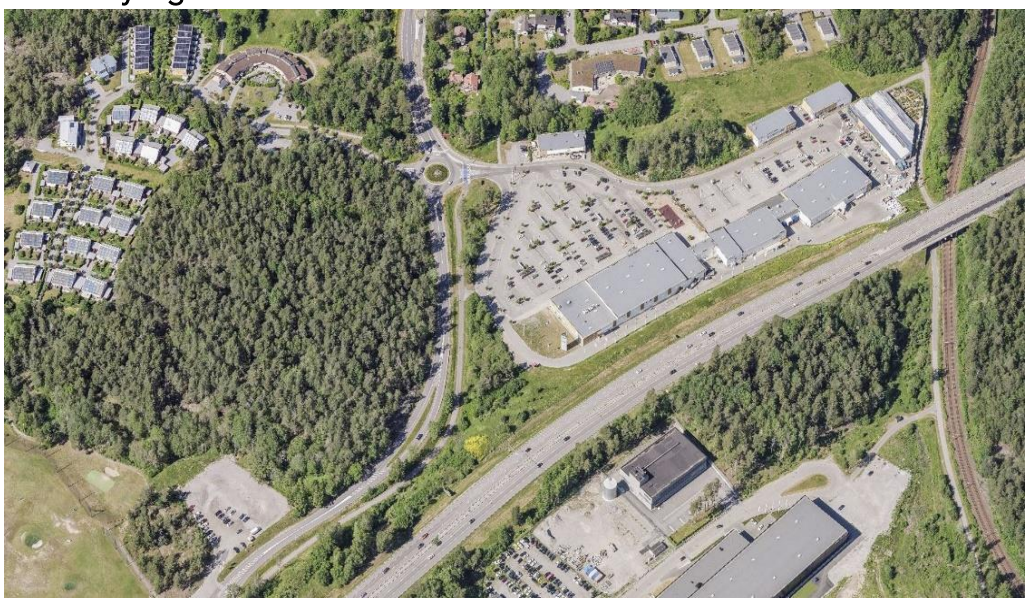

Bild ovan: Enebyängen - Ortofoto från 2019.

Användning idag: Handelsområde med kringliggande bostäder.

Förslag på utveckling: Utveckling av handelsområde till bostäder med inslag av handel. För området nordost om nuvarande handelsområdet kan bostäder för studerande prövas.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Det gröna sambandet för Rösjökilen mellan Rinkebyskogen och Altorpsskogen/Ekebysjöns naturreservat ska förstärkas. Avstånd till väginfrastruktur och led för farligt gods ska beaktas för bebyggelse. Problematik gällande exempelvis buller, luft och partiklar kan föreligga då området ligger i nära anslutning till E18.

14 Östra Enebytorg

Bild ovan: Östra Enebytorg - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Användning idag: Bostäder med verksamheter i nära anslutning till Eneby torg.

Förslag på utveckling: Centrumutveckling med komplettering av bostäder, verksamheter och mötesplatser i området nordost om Eneby torg.

Förslag på hänsyn för efterföljande planering: Den nuvarande centrumanläggningen vid Eneby torg bör fortsatt vara dominerande. Kompletterande centrumutveckling och bebyggelse öster om Enebybergsvägen bör underordna sig de byggnader som redan finns i omgivningen och en naturlig avtrappning i anslutning till befintlig villabebyggelsen kan eventuellt skapas. Gällande Enebybergsvägen bör framkomligheten särskilt beaktas.

6.1.2. Hänsyn i den efterföljande planeringen

För respektive utredningsområde har hänsyn för den efterföljande planeringen redovisats. Dessa sammanfattas i matrisen, där karteringen är på en övergripande nivå och det kan föreligga fler risker och störningar än de som redovisas.

Utredningsområden	Översvämnings-risk	Risk för ras och skred	Säkerhets-avstånd till väg och järnväg	Radonrisk	Buller > 60 dBA	Gröna kilar och höga naturvärden	Konflikt med åtgärder för vattenplan	Riksintresseområde	Form-lämningar	Övriga risker
1.Knutpunkt Danderyd	x	x (delvis)	x	x (delvis)	x	x	x	x (kulturmiljövården och kommunikationer)	x (delvis)	Luft, partiklar och led för farligt gods
2.Mörby centrum	x	x (delvis)	x	x (delvis)	x			x (kommunikationer)		Luft, partiklar och led för farligt gods
3.Danderyds gymnasium med omnejd	x (delvis)	x (delvis)				x	x	x (kommunikationer delvis)	x (delvis)	Luft, partiklar, deponi och led för farligt gods (delvis)
4.Östberga	x	x	x		x			x (kommunikationer)		
5.Djursholms torg	x						x	x (kulturmiljövården)	x (delvis)	Luft (ozon), allergener
6.Svanholms-parkeringen		x								
7.Förbindelse till Tranholmen										
8.Stocksunds torg			x		x			x (kulturmiljövården delvis)		
9.Banvakten	x		x		x			x (kommunikationer delvis)		Farligt gods (delvis)
10.Nora torg	x			x (delvis)	x (delvis)					Farligt gods (delvis)
11.Kraftledningen vid Skogsviksvägen	x	x		x (delvis)	x (delvis)		x			Luft, partiklar och led för farligt gods
12.Sätraängsvägen						x (delvis)			x (delvis)	Deponi
13.Enebyängen	x	x (delvis)		x (delvis)	x (delvis)	x		x (kommunikationer)	x (delvis)	Luft, partiklar och led för farligt gods
14.Östra Enebytorg	x	x		x (delvis)	x (delvis)				x (delvis)	

Bild ovan: Potentiella risker och störningar för respektive utredningsområde. Områden med X behöver utredas i efterföljande planering.

6.2 Riktlinjer för planeringen av mark och vattenområden

Denna del innehåller riktlinjer för planeringen av mark- och vattenanvändning. Dessa allmänna tematiska riktlinjer kompletteras med områdesspecifika riktlinjer för mark- och vattenanvändning som finns i mark- och vattenanvändningskartan. Riktlinjerna utgår från översiktsplanens målområden och övergripande mål som redovisas i kapitel 4.

Danderyd är till ytan en liten kommun som till stor del redan är bebyggd. Planeringen och utvecklingen av mark- och vattenområden i kommunen behöver ta hänsyn till och balansera olika behov som bostadsbrist, breddat bostadsutbud inom kommundelar genom komplettering och omvandling, arbetsplatser, kulturmiljövärden, naturvärden, friluftsliv, hållbart resande, klimatpåverkan med mera. Planeringen bör eftersträva en utveckling där olika intressen kan tas hänsyn till och samexistera, men i vissa fall kan planeringsriktlinjer vara motstridiga och svåra att kombinera. Vilka värden som ska prioriteras behöver utredas och tas ställning till i det enskilda fallet i efterföljande planering och i möjligaste mån innan planläggning beslutas.

De tematiska planeringsriktlinjerna redovisas i följande sex underkapitel:

- Bebyggelse
- Trafik och transporter
- Teknisk infrastruktur
- Natur
- Miljö, hälsa och risk
- Kulturmiljö

6.2.1 Bebyggelse

Planeringen i Danderyd behöver tillgodose både den regionala och lokala efterfrågan på bostäder, arbetsplatser och andra typer av bebyggelse. Genom ett varierat utbud kan olika individers, gruppers och organisationers behov tillgodoses. Samtidigt behöver denna utveckling balanseras med behovet av att skydda och utveckla de kulturhistoriska, arkitektoniska, miljömässiga och friluftsrelaterade värden som finns i kommunen.

Danderyds kommun ska bygga hållbart ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Detta uppnås genom att bygga i kollektivtrafiknära lägen samtidigt som störande trafikbuller byggs bort och ekosystemtjänster samt biologisk mångfald planeras in i planprocessens tidiga skeden. Dessutom ska kommunen främja att innovativa och energieffektiva lösningar samt miljövänliga byggnadsmaterial används. Detta gäller både för den befintliga och den kommande bebyggelsen.

Tills att kommunen antar ett bostadsförsörjningsprogram ska planeringen utgå från den gällande befolkningsprognosen. Gällande prognos från 2022 konstaterar att det finns en brist av invånare i arbetsför ålder, främst mellan 30–45 år, samt att efterfrågan för bostäder för äldre tros öka i takt med att denna grupp kommer att öka i framtiden. Detta bör den kommande planeringen särskilt beakta.

Riktlinjerna som tas upp under bebyggelse utgår framförallt från översiktsplanens mål om att *bygga och bevara för idag och imorgon* och *trygga samt inbjudande utemiljöer och mötesplatser*.

Riktlinjer för planeringen

Variation

- Planeringen ska bidra till ett varierat utbud av bostäder, service, arbetsplatser, idrott och kultur i alla kommundelar.
- En variation av bostadsutbudet (bebyggelsetyper, upplåtelseformer, storlekar, prisnivåer) i alla kommundelar ska prioriteras för att underlätta kvarboende i sin närmiljö om livssituationen förändras.

Lokalisering

- Ny bebyggelse ska främst lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Äldre bebyggelse och ny bebyggelse bör bilda en sammanhängande miljö där den fysiska miljön utvecklas ur den befintliga strukturen.
- Nya bostäder i form av komplettering och förtätning i befintliga bebyggelseområden prioriteras inom en radie av cirka 500 meter från kollektivtrafikstationer samt i nära anslutning till lokala torg/centra.
- Bostäder för studenter och äldre ska prioriteras. Bostäder för äldre ska i första hand lokaliseras inom en radie av cirka 300 meter från kollektivtrafik och om möjligt i närheten av lokala torg/centrum.
- Bostäder för personer med särskilda bostadsbehov ska integreras med övrig bostadsbebyggelse.
- Nya bostäder bör lokaliseras inom en radie av 300 meter i lägen med god tillgänglighet till grön, vatten- eller parkområde.
- Nya bostäder bör lokaliseras inom en radie av 300 meter till närmsta lekplats.
- Bostäder ska ej lokaliseras utan vidtagna åtgärder i områden där värden överskrids för exempelvis buller, luftföroreningar och partiklar samt andra hälsorelaterade risker.
- Stränderna ska vara tillgängliga för allmänheten vid utbyggnad av ny bebyggelse.

- Större arbetsplatser bör lokaliseras inom en radie av cirka 500 meter från kollektivtrafik.
- Vid avetableringar av exempelvis kommersiella ytor och kontor ska eventuell omvandling utredas för den kommande markanvändningen.
- Högre och tätare bebyggelse koncentreras till E18-stråket.
- Ny bebyggelse och förändringar i markanvändningen ska inte förhindra en tunnelförläggning av E18 inom kommunen.
- För bebyggelse invid det statliga och kommunala väg- och spårnätet bör ett bebyggelsefritt avstånd eftersträvas.
- Ny bebyggelse bör anläggas minst 10 m från huvudvattenledningar. Planeras bebyggelse närmare ska skadeförebyggande åtgärder utredas.
- Vid behov bör mark utredas för upplagsområden för exempelvis infrastrukturarbeten, masshantering, kompostering, upplag av sopsand och uppställning av utrustning. Ytor för dessa ändamål och övrig teknisk försörjning ska säkerställas vid efterföljande planering.

Kulturmiljö och gestaltning

- Den byggda miljön i Danderyd ska ge skönhetsupplevelser och trevnad. De historiska och kulturella värden som skapar identitet och karaktär ska bevaras och utvecklas.
- Nya byggnader och bebyggelsemiljöer ska ha hög arkitektonisk kvalitet och tillföra området estetiska och arkitektoniska värden där hänsyn ska tas till kulturhistoriska bebyggelse- och miljövärden.
- Tillkommande bebyggelse som ligger inom eller i nära angränsning till områden som är särskilt värdefulla ska föregås av en kulturmiljöutredning.
- Kompletterings- och förtätningsbebyggelse ska ta hänsyn till den omgivande bebyggelsemiljöns karaktär, skala, volymer och placering av byggnader.
- Kompletterings- och förtätningsbebyggelse i villaområden ska utföras med trädgårdsstadens gröna ideal som utgångspunkt.
- Stor restriktivitet gäller för avstyckning av småhusfastigheter i kommunens villaområden. I särskilda fall kan undantag tillåtas, exempelvis att nya förutsättningar tillkommit på platsen.
- Alla byggnadsobjekt oavsett typ som bostäder, master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, byggnader och tillfälliga föremål som byggkranar et cetera som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan ska remitteras till Försvarsmakten och Luftfartsverket samt berörda flygplatser inom influensområdet på 90 km från flygplats.

- Tillgänglighet ska beaktas i den kommande planeringen för den offentliga miljön. Danderyds kommunala funktionshindersråd och pensionärsråd ska remitteras vid detaljplaneskeden som berör detta.
- Det som planeras bör göras tillgängligt för alla. Det befintliga bör tillgängliggöras efterhand.

Energi och resurshushållning

- Kommunen ska vara ett föredöme inom energismart byggande.
- Nya byggnader bör uppföras så energi- och resurseffektivt som möjligt.
- Möjligheter att utnyttja passiv och aktiv solenergi samt fjärrvärme bör beaktas i tidigt skede.
- Hänsyn till material- och avfallsflöden ska göras i samhällsbyggnadsprocessen i samband med ny- och ombyggnation. Om möjligt ska material från byggnader som rivs återbrukas.
- Nya bostäders avfallshantering bör planeras så att de boendes källsortering av avfall kan tas om hand på eller i närheten av fastigheten.

Massahantering

- Överskottsmassor är en resurs som nyttiggörs systematiskt.
- Byggmetoder som minimerar utschaktning prioriteras och schaktmassor som uppstår nyttiggörs i samma eller närliggande projekt.
- Markytor som bebyggs används effektivt så att andra ytor kan lämnas i naturligt tillstånd.
- Nyproducerat material används sparsamt och ersätts med fördel genom återvunna material.

Skolmiljöer

- Skolor och förskolor ska ha hälsosamma och miljövänliga lokaler, stora skolgårdar med goda möjligheter för lek och aktiviteter samt säkra och miljöanpassade trafikmiljöer.
- Friytor för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor och skolor ska i möjligaste mån följa Boverkets allmänna råd enligt BFS 2015:1.

Näringslivet

- Genom strategiska insatser och ökad samverkan ska kommunen förbättra det lokala företagsklimatet i Danderyds kommun.
- Kommunen ska ha en hög servicenivå, goda relationer och en bra samverkan med det lokala näringslivet.

- Kommunens service ska utgå från företagens behov.
- Danderyds geografiska läge skapar goda förutsättningar för mötesplatser, arbetsplatser, coworking-ytor, nätverk och ömsesidigt utbyte för företag i hela Stockholm Nordost.
- Kommunen ska sträva efter att matcha kompetensen hos de personer som står utanför arbetsmarknaden med näringslivets behov.

Bild ovan: Hur riktlinjer för bebyggelse förhåller sig till globala hållbarhetsmålen och miljömålen.

6.2.2 Trafik och transporter

Med viktiga trafikstråk som riksintressena E18 och Roslagsbanan behöver transport- och bebyggelseplaneringen i Danderyd hantera stora trafikflöden både inom och genom kommunen. Genom att värna kapaciteten och minimera störningskänslighet både på E18 och Roslagsbanan upprätthålls en godtagbar tillgänglighet i den centrala delen av regionen. Genom kloka prioriteringar av infrastruktursatsningar och placering av ny bebyggelse kan Danderyd fortsätta vara en kommun med hög tillgänglighet där arbetsplatser, serviceutbud med mera kan nås på kort tid. En tät kommun där avståndens betydelse minimeras skapar förutsättningar för mer hållbara transporter.

I Danderyd ska valfrihet råda men kommunen ska underlätta och uppmuntra hållbara resalternativ. Ambitionen är att planeringen ska bidra till att ökningen av transporter i kommunen främst sker inom gång-, cykel- och kollektivtrafik. De infrastruktursatsningar som görs bör prioritera hållbara transporter där såväl standard som attraktivitet för gång- och cykelnätet prioriteras, men utan att framkomligheten för biltrafiken påverkas.

Kollektivtrafiken bör utvecklas med tätare avgångar och synkroniseras mellan olika trafikslag. Kopplingarna till gång- och cykelvägnätet ska vara goda.

Biltrafiken bedöms fortfarande vara en viktig del av transportsystemet, främst där kollektivtrafik och cykel inte är tillräckligt starka alternativ.

Riktlinjerna som tas upp under trafik och transporter utgår framförallt från översiktsplanens mål om *grön och hälsosam livsmiljö för alla* samt *hållbara transporter och resor*.

Riktlinjer för planeringen:

- Prioriteringen av trafikslag ska vara gång, cykel, kollektivtrafik och bil. Utvecklingen ska ske utan att framkomligheten påverkas negativt för övriga trafikslag i möjligaste mån.
- Planeringen ska leda till att risken att dödas eller skadas allvarligt i trafiken minimeras.
- Kommunens trafiknät ska utformas så att alla trafikanter, oberoende trafikslag, ges möjlighet att få tillgång till Danderyds och regionens utbud och aktiviteter.
- Kommunens trafiksystem ska utvecklas parallellt med utveckling av markanvändning och övrig fysisk planering.
- Planeringen ska värna att framkomligheten och kapaciteten på riksintressena E18 och Roslagsbanan fortsatt är godtagbar.
- Vid byggande intill högtrafikerad statlig väg ska tillräckligt säkerhetsavstånd finnas fritt från bebyggelse för att exempelvis säkerställa underhållsarbeten.
- Planeringen ska bidra till bättre tvärförbindelser för gång-, cykel och kollektivtrafik mellan kommundelarna Djursholm, Enebyberg, Danderyd och Stocksund.
- Planeringen ska leda till att minska trafikbuller och luftföroreningar som partiklar, koldioxid och kvävedioxider.

6.2.2.1. Gång- och cykeltrafik

Riktlinjer för planeringen:

- Gång- och cykelvägar bör utformas och förläggas med hög standard så att trygga och säkra miljöer skapas.
- Vid gång- och cykelbanors korsning med huvudvägnätet bör hastighetsdämpande eller andra säkerhetshöjande åtgärder vidtas.
- Utmed kommunalt huvudvägnät bör gång- och cykelbanor separeras så att oskyddade trafikanter på ett säkert och tryggt sätt kan ta sig fram.
- Gångförbindelser bör kunna användas av personer med nedsatt rörelseförmåga, syn, hörsel eller annan orienteringsförmåga.
- Cykelbanor i lokalnät bör vara användbara för cyklister i alla åldersgrupper.

- Bättre tvärförbindelser mellan kommundelarna bör skapas genom sammanhängande gång- och cykelstråk samt trygga och säkra gång- och cykelmiljöer över/under E18.
- Kommunen ska verka för att cykelförbindelser förbättras regionalt.

Bild ovan: Gång- och cykelväg i Djursholm.

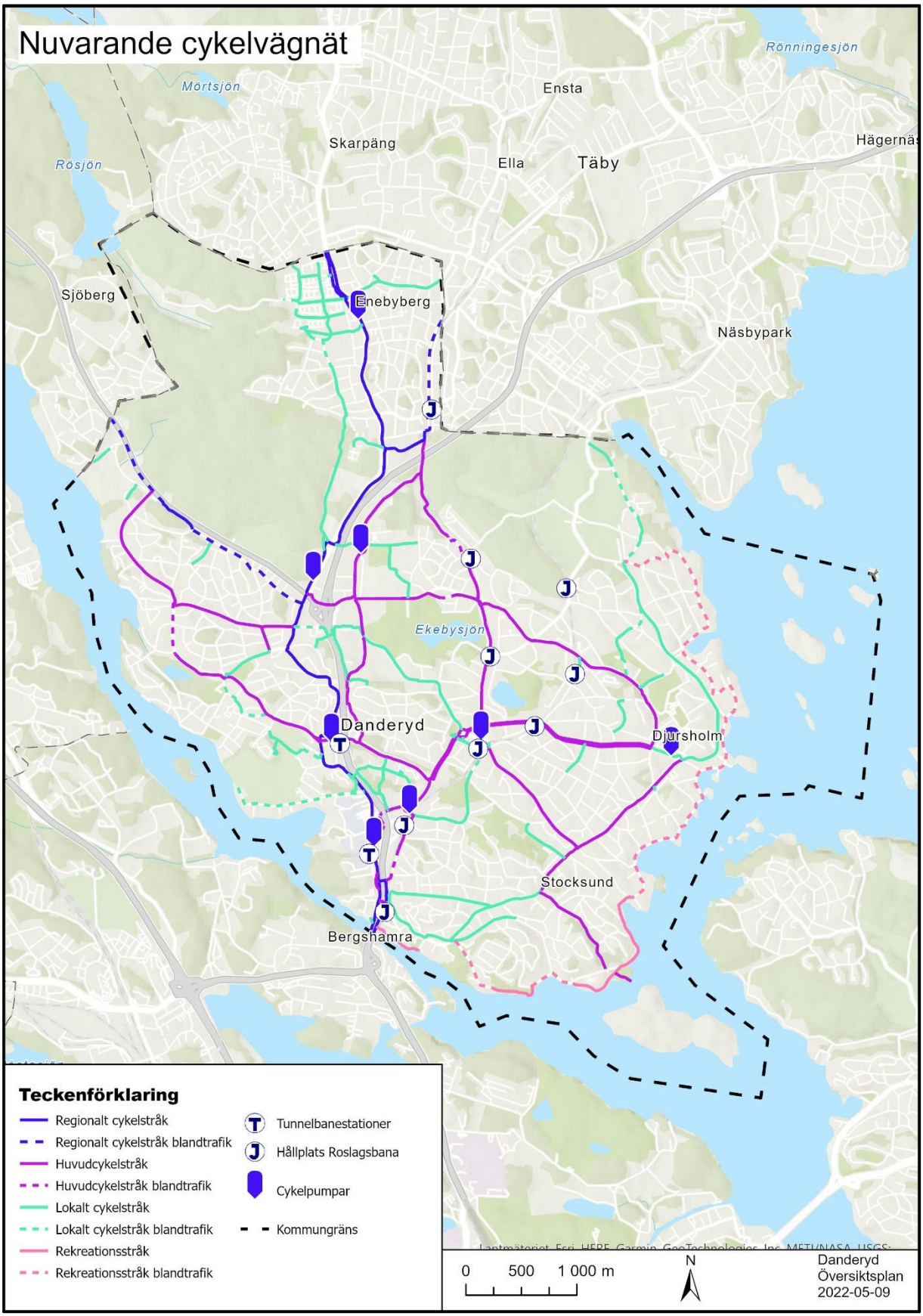

Bild ovan: Kartan visar nuvarande cykelvägnät i Danderyds kommun.

Bild ovan: Exempel på nya eller upprustade förbindelser över E18 (orangea pilar). Lägen, åtgärder och prioriteringar behöver utredas vidare. Från utredningen om centrala Danderyd.

6.2.2.2. Kollektivtrafik

Riktlinjer för planeringen:

- Kollektivt resande ska utgöra stommen i ett miljöanpassat trafiksystem.
- Kommunen ska tillsammans med Region Stockholm samverka för ett utvidgat system av kollektiva tvärförbindelser mellan kommundelarna.
- Kommunen ska verka för att utveckla goda regionala kommunikationer.
- Framkomlighet och tillgänglighet ska förbättras för kollektivtrafiken så att det uppfyller Region Stockholms krav, både lokalt och regionalt.
- Kommunen ska tillsammans med Region Stockholm samverka för att utveckla kollektivtrafik på vatten.

6.2.2.3. Bil- och godstrafik

Riktlinjer för planeringen:

- Huvudvägnät ska utformas och dimensioneras för alla typer av normalt förekommande typgodkända fordon.
- Det kommunala huvudvägnätet prioriteras för busstrafikens och utryckningsfordons behov av hög framkomlighet. Genom detta gynnas även övriga trafikslag.
- Planeringen ska skapa goda förutsättningar för utryckningsfordons framkomlighet och olycksförebyggande riskhantering.
- För vägnätet ska hastighetsbegränsning och gatuutformning motsvara vägarnas funktion.
- Bullerbegränsande åtgärder fortsätter vidtas längs E18 för att minska störningar för boende och verksamsamma i närområdet.
- Utbyggnad av vägnätet ska inte försämra för gång, cykel och kollektivtrafik.
- Vattenvägarna och hamnar för godstransporter utvecklas.

Bild ovan: Kartan visar regionalt vägnät (E18 och riksväg 262) och kommunens huvudvägnät.

6.2.2.4. Parkering

Riktlinjer för planeringen:

- Infartsparkering bör finnas vid större kollektivtrafiknoder.
- Kommunens parkeringstal bör revideras och tillämpas vid kommande detaljplaner. Flexibla parkeringstal kan eftersträvas i centrala delar där det finns god tillgång till kollektivtrafik. Flexibla parkeringstal kan ersätta parkeringsytor genom åtgärder som exempelvis bilpool och cykelpool.
- Cykelparkering av god standard ska finnas vid stora målpunkter och i nära anslutning till kollektivtrafik där många byten mellan cykel och kollektiva färdmedel sker.
- Kommunen ska uppmuntra och underlätta för externa aktörer att bygga ut laddinfrastrukturen för eldrivna fordon i lämpliga lägen.

Bild ovan: Hur riktlinjer för trafik och transporter förhåller sig till globala hållbarhetsmålen och miljömålen.

6.2.3 Teknisk infrastruktur

Teknisk infrastruktur är en förutsättning för ett fungerande vardagsliv och en god livskvalitet. Infrastrukturen finns både ovan och under mark. För att minimera onödiga kostnader, störningar och inverkan på miljön är det viktigt att försöka samlokalisera olika tekniska infrastrukturer med varandra, såväl befintlig som planerad infrastruktur.

Riktlinjerna som tas upp under teknisk infrastruktur utgår framförallt från översiktsplanens mål om *att bygga och bevara för idag och imorgon* och *grön och hälsosam livsmiljö för alla.*

6.2.3.1. Informations- och kommunikationsteknik (IKT)

I Danderyd råder en marknadsdriven bredbandsutbyggnad där ett neutralt och öppet stadsnät under fri konkurrens ska främjas. Det är inte kommunen som bygger ut bredbandsinfrastrukturen, men kommunen ska eftersträva att det fasta och mobila (5G) bredbandsnätet byggs ut i alla delar av kommunen. Kommunen ska vara en samverkanspart för kommuninvånare, näringsliv, fiberföreningar, grannkommuner, regionen, länet samt marknadens aktörer.

Riktlinjer för planeringen:

- Utbyggnad av fiber och bredband ska finnas med i planeringen för ny bebyggelse, men även för framtida behov för exempelvis transporter, parkering, belysning med mera.
- Kommunen ska verka för kanalisation och att fiber samförläggs med annan infrastruktur alternativt planera för att möjliggöra en senare installation av fiber. Vid behov ska kommunen stötta marknadsaktörer i utvecklingsarbetet.
- Kommunen ska samordna utvecklingen av fiber med den befintliga planeringen av om- och utbyggnad av vägar, energisystem, vatten- och avlopp, och planera för nuvarande och kommande behov.

Mer detaljerad information om bredband och fiber finns att läsa i Bredbandspolicy för Danderyds kommun som finns på kommunens webbplats eller här.

6.2.3.2. Energi

Danderyds utveckling mot en hållbar samhällsstruktur och stadsmiljö innebär att energianvändningen ska vara så effektiv, tillförlitlig och klimatneutral som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Det innebär bland annat att använda el så exergieffektivt som möjlig genom exempelvis att minimera elanvändningen för uppvärmning och kylning av byggnader så att elen istället kan användas för transporter, belysning och maskiner. Vidare behöver planeringen säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

Riktlinjer för planeringen:

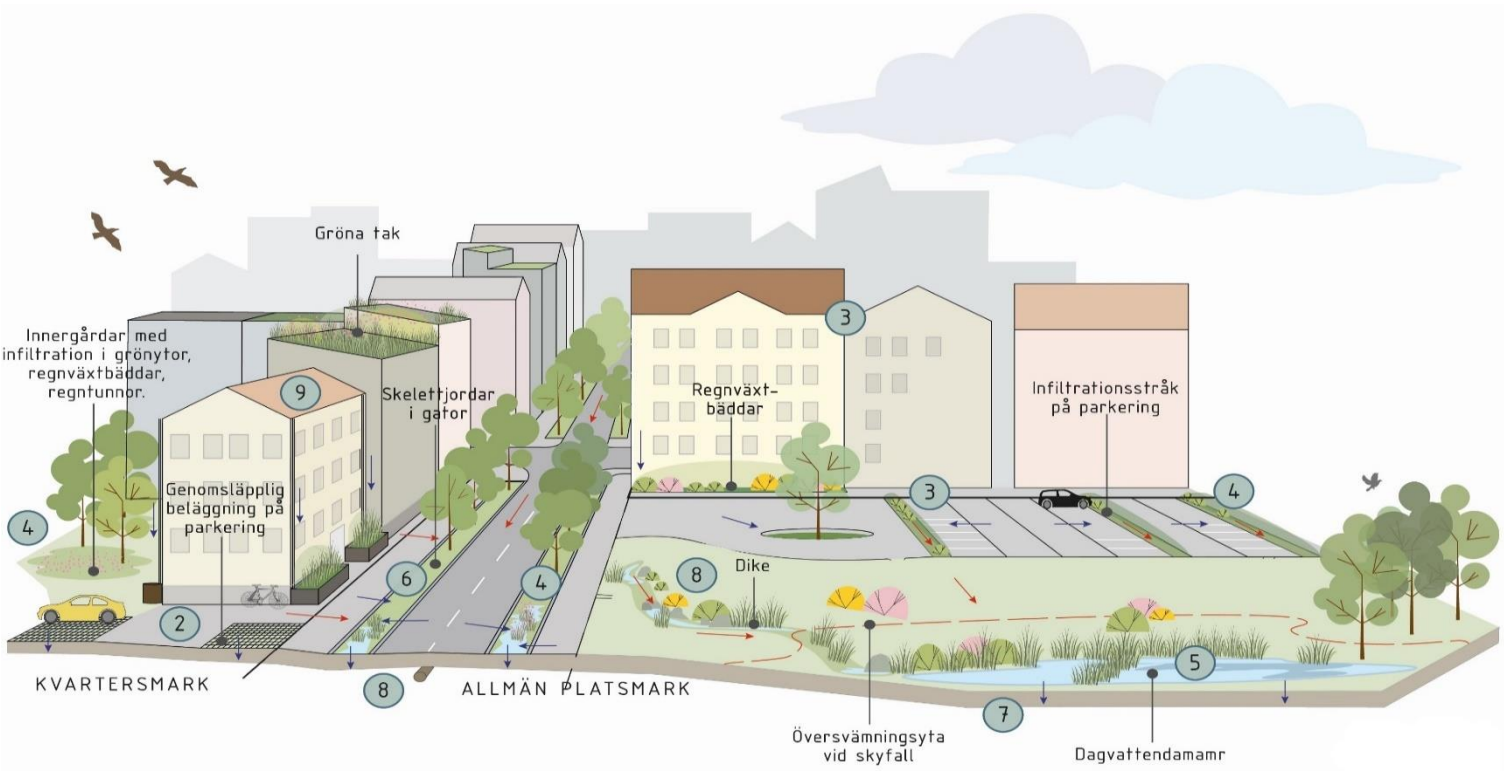
- Kommunen ska vara föregångare inom energieffektivt och klimatsmart byggande samt uppmuntra andra byggaktörer att bygga energieffektivt och klimatsmart, exempelvis genom materialval samt utnyttjande av solenergi.
- Kommunen ska verka för att fjärrvärme- och fjärrkylnätet byggs ut. Vid försäljning eller upplåtande av mark i fjärrvärmenära områden ska kommunen främja anslutning till fjärrvärme.

6.2.3.3. Vatten och avlopp

Hantering av dagvatten är en stor utmaning vid förtätning och ställer krav både på kommunen och andra fastighetsägare. Generellt innebär mer hårdgjord yta att risken för föroreningar av dagvatten ökar men om utformningen sker genom exempelvis genomsläppliga ytor kan riskerna minimeras. Frågan behöver hanteras både med tekniska lösningar och säkerställandet av plats för dagvattenhantering, detta konkretiseras i kommunens vattenplan och dagvattenplan samt i kommande klimatanpassningsplan.

Riktlinjer för planeringen:

- Vid planering av ny bebyggelse bör befintliga ledningssystem och annan infrastruktur utnyttjas där så är möjligt. Vid behov bör renovering och utbyggnad av ledningsnät ske.
- Vid ny- och ombyggnation ska kommunen ställa krav på hållbar dagvattenhantering.
- Vid ny- och större ombyggnation ska dagvattenhanteringen minst dimensioneras efter en våtvolym motsvarande 20 millimeter från hårdgjorda ytors reducerade area.
- Mängden föroreningar i dagvatten ska minskas, särskilt förorenat dagvatten ska omhändertas och renas. Dagvatten ska tas omhand så nära källan som möjligt, till exempel genom infiltration och blågröna dagvattenlösningar.
- Belastning av näringsämnen och föroreningar till vattendrag, sjöar och kustvatten ska minska. Istället för hårdgjorda ytor kan exempelvis våtmarker och genomsläppliga ytor anläggas.
- Dagvattenhantering i form av uppströmsåtgärder ska genomföras och småskalig dagvattenhantering nära källan ska prioriteras.
- Ytlig dagvattenhantering med översvämningsytor, dammar och diken som fördröjer och renar vatten genom infiltration ska förordas framför kulvertering.
- Kommunen bör upplåta mark som är lämplig för dagvattenhantering för att möjliggöra rening innan dagvatten släpps till VA-nät och leds till recipient.
- Dagvattensystemet ska utformas och anpassas efter lokala förutsättningar, vattnets naturliga väg och kretslopp, recipientens känslighet, dagvattnets föroreningsinnehåll, förorenad mark samt framtida klimatförändringar.

1 Dagvattensystemet ska utformas och anpassas efter lokala förutsättningar, vattnets naturliga väg och kretslopp, recipientens känslighet, dagvattnets föroreningsinnehåll, förorenad mark samt framtida klimatförändringar.

2 Dagvattenflödet ska minimeras genom att eftersträva infiltration och maximera andelen genomsläppliga ytor.

3 Material och ämnen som kan bidra till ökad föroreningsspridning av miljöskadliga ämnen via dagvattnet ska undvikas. Exempel på detta är byggnadsmaterial som koppar och zink vid ny- och tillbyggnation, tillförseln av konstgödsel till mark samt spridning av microplaster.

4 För att minska dagvattenflödet och föroreningsspridningen ska dagvatten omhändertas lokalt (LOD) genom infiltration eller öppna dagvattenlösningar på kvartersmark och allmän platsmark innan avledning sker. Fokus ska ligga på småskalig dagvattenhantering nära källan.

5 I sista hand eller som kompletterande åtgärd ska dagvatten fördröjas och renas i större nedströms anläggningar.

6 Utrymme ska ges till att hantera dagvattnet där det uppstår och ska så långt det är möjligt efterlikna naturlig öppen avrinning och avledning i stadsmiljö.

7 En naturlig vattenbalans ska eftersträvas samtidigt som naturliga grundvattennivåer ska bevaras.

8 Dimensionering av det allmänna dagvattensystemet utförs utifrån gällande rekommendationer från Svenskt Vatten.

9 Ny bebyggelse ska planeras så att den inte tar skada av översvämningar till följd av dimensionerande dagvattenflöden eller skyfall.

10 Dagvattenhanteringen ska bidra till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten möjliggörs samt till att vattenkvaliteten och statusen på kvalitetsfaktorn i recipienten inte försämras.

11 Vid dagvattenavledning från ytor med risk för utsläpp från miljöolyckor ska möjligheten till uppsamling och sanering finnas

12 Dagvattenhanteringen ska beaktas i varje skede i stadsbyggnadsprocessen och ses som en resurs som berikar miljön. Positiva värden kan exempelvis adderas med avseende på upplevelser, lek och lärande, rekreation samt olika ekosystemtjänster och biologisk mångfald.

Bild ovan: Målsättningar för dagvattenhantering. Från Dagvattenplan för Danderyds kommun. Illustration framtagen av Bjerking.

6.2.3.4. Avfallshantering

Danderyds kommun ingår tillsammans med flera andra kommuner i ett samarbete med SÖRAB. Under 2020 togs en gemensam avfallsplan fram. Planen har ett tydligt fokus på cirkulär ekonomi och syftet är att minimera negativ klimatpåverkan, främja hållbara val, minimera avfallsmängderna, sortering av avfall och att kretsloppen av giftfria. Vid placering av

avfallshantering är Danderyd kommuns ambition att följa Avfall Sveriges handbok där krav, riktlinjer och rekommendationer finns.

Riktlinjer för planeringen:

- Planeringen av avfallshantering ska sträva efter att minska transportbehovet av avfall och främja möjligheten för privatpersoner att lämna avfall utan att det krävs tillgång till egen bil.
- Vid planering av ny bebyggelse ska god tillgänglighet och plats för sortering och återvinning av kommunalt avfall och andra material säkerställas.
- Kommunens lokala avfallsföreskrifter ska följas, exempelvis vad gäller dragväg/transportväg.
- Återvinningsstationer för förpackningar ska placeras i lägen där de är lättåtkomliga och störningsrisk är låg.
- Avfallsutrymmen ska placeras och utformas så att risken för olyckor begränsas vid tillträde, transporter samt användning, kontroll och underhåll av utrymmena och deras installationer.
- I planeringsfasen ska mekaniska lösningar såsom bottentömmande behållare och sopsugar beaktas. Manuell hantering ska minimeras så långt det är möjligt.
- Utrymme för insamling till återbruk och återvinning bör möjliggöras i kommunen, exempelvis genom en returpunkt.

För mer detaljerad information, se Avfallsplan 2021–2032 – lätt att göra rätt på kommunens webbplats eller här samt Avfallsföreskrifter på kommunens webbplats eller här.

Bild ovan: Hur riktlinjer för teknisk infrastruktur förhåller sig till globala hållbarhetsmålen och miljömålen.

6.2.4 Natur

Natur- och grönstruktur i Danderyd utgör en del av den regionala gröna infrastrukturen i länet och är ett viktigt regionalt intresse att värna om. Med stöd av översiktsplanen ska natur- och grönområden kunna pekas ut i den efterföljande planeringen. I Danderyd bidrar naturen med stora sammanhängande grönområden och omfattande kuststräcka till kommunens attraktivitet. Den rika naturen innehåller bland annat ek- och tallskogsområden som finns både bland bebyggelse och i naturområden. I Danderyd erbjuds goda möjligheter till promenader, rekreation och varierande naturupplevelser i skog och vid stränder.

Natur- och jordbrukslandskap med dess djur- och växtliv är en förutsättning för fungerande ekosystem. Dessa ekosystem levererar olika slags ekosystemtjänster åt människan, till exempel pollinering och vattenreglering samt naturupplevelser, rekreation och avkoppling som är viktiga för folkhälsan. Men naturen har även ett egenvärde. Genom bevarande av viktiga naturområden samt genomtänkt och miljöanpassad skötsel kan natur- och friluftsvärdena i Danderyds kommun säkerställas.

Riktlinjer för långsiktig strategisk planering av värdefulla grönområden ska hanteras i relevanta styrdokument, exempelvis Grönplan och Parkprogram.

Riktlinjerna som tas upp under natur utgår framförallt från översiktsplanens mål om en *grön och hälsosam livsmiljö för alla* samt *trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser.*

6.2.4.1 Naturområden och friluftsliv

Tillgången till sammanhängande naturområden och rekreationsstråk utmed kustlinjen har mycket stora värden för Danderydsborna. Här finns möjligheter till spontanidrott, motion och friluftsliv. De sammanhållna skogarna som är tillgängliga för allmänheten, är viktiga för det storstadsnära friluftslivet.

Riktlinjer för planeringen:

- I Danderyd ska ekologiskt känsliga områden värnas. Naturmark och vattenområden ska förvaltas så att natur- och friluftsvärden samt biologisk mångfald främjas.
- Naturmark och gröna ekologiska samband bör stärkas så att den biologiska mångfalden främjas och god tillgång till varierande och rekreativa naturupplevelser erhålls i alla kommundelar.
- Värdefulla miljöer med barrskog, ek och andra ädellövträd ska värnas. Värdefulla träd såsom äldre ekar, ädellövträd och tallar ska så långt som möjligt bevaras.
- Inför ställningstagande om exploatering ska naturvärdesinventering göras om höga naturvärden tros föreligga.

- Vid exploatering inom grönområden och i närheten av svaga gröna samband behöver förhållningssätten som anges i RUFS 2050 följas för att säkerställa och skydda de gröna svaga sambanden så att kilen behåller sina funktioner.
- Kommuninvånare ska ha god tillgång till rekreations- och motionsområden, exempelvis i form av motionsspår och promenadstråk med möjlighet till spontanidrott i varje kommundel.
- Friluftsområden och badplatser ska vara tillgänglighetsanpassade i möjligaste mån.
- Danderyds strandområden ska vara tillgängliga för invånarna och erbjuda skönhetsvärden samt möjlighet till bad- och båtliv.
- Nya kompletterande bryggor ska i första hand tillkomma genom utbyggnad eller förtätning av befintliga hamnar.
- Placering och utformning av ny bebyggelse ska ske på ett sätt att det främjar det rörliga friluftslivet och bidrar till utvecklade rekreationsstråk.
- Vid exploatering i anslutning till trafikplatser behöver den artrika miljön hanteras, till exempel genom att se till att de arter som finns representerade här också finns i andra delar av kommunen.

6.2.4.2 Grönområden och parker

Grönområden och bostadsnära natur har en stor bidragande del i människors hälsa och välmående. Dessa områden kan ge utrymme för social samvaro, avkoppling och motion. Att planera grönområden integrerat med bebyggelsen är viktigt för att skapa närhet till natur för människor, men också för att koppla ihop den lokala grönstrukturen med de omgivande större naturområdena, via biologiska spridningsmöjligheter. Parker och grönytor kan utformas för att rymma olika funktioner såsom lek, rekreation och ekosystemtjänster. Grönområden och parker behöver också finnas med god kvalitet, till exempel storlek, innehåll och placering, för att ekosystemtjänsterna ska uppfylla önskad funktion. Detta är särskilt angeläget för anpassning till ett förändrat klimat.

Riktlinjer för planeringen:

- Lokala parker utvecklas för rekreation, lek och ekosystemtjänster så god tillgång uppnås i alla kommundelar. Parkutveckling och närnatur ska prioriteras nära skolor och förskolor.
- Nya lekplatser bör anläggas i anslutning till grönområden.
- Grönstruktur bör stärkas genom ett sammanhängande nät av parker, gröna stråk, alléer och gröna gator som skapar ett nätverk för människor och hållbara ekosystem. Den lokala grönstrukturen bör kopplas ihop med den omgivande regionala grönstrukturen.
- I den sammanhängande gröna infrastrukturen, bör funktionella samband säkerställas för att ge förutsättningar för viktiga

ekosystemtjänster, såsom exempelvis vattenrening och dagvattenhantering samt temperaturreglering.
- Ekosystemtjänster ska integreras vid stadsutveckling och mångfunktionell grönstruktur ska i möjligaste mån bevaras. Stödjande verktyg som grönytefaktor ska användas vid planering och exploatering.
- Intrång i grönområden och natur för exploatering ska undvikas i möjligaste mån.

6.2.4.3 Areella näringar

Av kommunens mark är andelen jordbruksmark förhållandevis liten då det endast finns en jordbruksverksamhet i kommunen. Vidare pågår inget aktivt skogsbruk i kommunen utan endast gallring i samband med naturskötsel.

Förlusten av värdefulla ängs- och betesmarker är ett av de större hoten mot odlingslandskapets biologiska mångfald. Genom att nyanlägga våtmarker i lämpliga lägen kan viktiga ekosystemtjänster återskapas och biologisk mångfald gynnas. Att främja hela landskapets naturligt vattenhållande förmåga är angeläget både för den biologiska mångfalden och för att minska översvämningsrisker.

Riktlinjer för planeringen:

- Våtmarker och vattenmiljöer i odlingslandskapet bör bibehållas och återskapas i strategiskt viktiga lägen.
- Vid bedömningen av vilka marker som kan vara lämpliga för återskapande av våtmarker ska avvägning göras mot de samhällsnyttor som är kopplade till fortsatt jordbruksproduktion på åkermark. Både jordbruksproduktionens behov av en bibehållen väl fungerande markavvattning och samhällets behov av att fördröja avrinning för att minska översvämningsrisker ska beaktas.
- Ett aktivt och miljömedvetet jordbruk ska värnas och bidra till ett öppet kulturlandskap som främjar biologisk mångfald och inte försämrar vattenkvaliteten.

Bild ovan: Hur riktlinjer för natur förhåller sig till globala hållbarhetsmålen och miljömålen.

6.2.5 Miljö, hälsa och risk

Översiktsplanen beaktar miljö- och riskfaktorer för att ge möjlighet att ange lämpligaste lokalisering och struktur för bebyggelse, anläggningar samt verksamheter och exempelvis skyddsavstånd till bostäder. Detta är nödvändigt för att upprätthålla en god säkerhet för kommunens invånare och besökare samtidigt som bebyggelsen samt infrastrukturen kan fortsätta utvecklas och säkras. Den fysiska planeringen kan således bidra till att förebygga störningar och risker som redan finns men som även uppstår i kommunen.

I översiktsplanen redovisas principer och riktlinjer för hantering av risk och säkerhet. Översiktsplanen beskriver konsekvenser när det gäller hälsa och säkerhet samt risker för exempelvis olyckor, översvämningar och erosion.

Riktlinjerna som tas upp under miljö, hälsa och risk utgår framförallt från översiktsplanens mål om en *grön och hälsosam livsmiljö för alla, hållbara transporter och resor* samt *trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser.*

6.2.5.1. Vatten

Danderyds kommuns ambition är att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer har goda livsförhållanden. Kommunens omgivande vatten uppnår inte miljökvalitetsnormer för ytvatten. De främsta utmaningarna kommer från föroreningar och övergödning. Dessa områden är prioriterade i kommunens vattenplan, dagvattenplan och riktlinjer

för dagvatten. Vattenplanen innehåller fysiska åtgärder som exempelvis dammar, fördröjningsmagasin och öppning av kulvertar.

Riktlinjer för planeringen:

- All planläggning och prövning ska ske så att det bidrar till att vattenkvaliteten förbättras och att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås.
- För nya detaljplaner ska alltid en dagvattenutredning tas fram och plats avsättas för dagvattenhantering.
- Vid ny- och ombyggnation ska det säkerställas att dagvatten omhändertas lokalt med fördröjning och rening enligt intentioner i kommunens dagvattenplan.
- Markytor ska löpande reserveras för att kunna översvämmas, genom exempelvis anläggande av dammar, återskapande av våtmarker och öppning av kulvertar. Ytorna ska kunna hantera kraftiga regn och översvämningar som annars kan ge skador på den byggda miljön. Dessa är även en tillgång för att möjliggöra rening av normala dagvattenflöden.
- För att minska risk för att ny bebyggelse ska ta skada av översvämning ska planeringen anpassas till att hantera minst ett 100-årsregn med klimatfaktor enligt Länsstyrelsens rekommendationer.
- Undvik hårdgjorda ytor till förmån för genomträngliga material och grönska.
- Dagvatten bör användas som en resurs för att skapa attraktiva inslag i miljön.
- Ytlig dagvattenhantering med översvämningsytor, dammar, multifunktionella ytor och diken som fördröjer och renar vatten genom infiltration ska förordas framför kulvertering.

- Vid planläggning ska byggnads- och anläggningsmaterial förordas som är miljöklassade och hindrar utsläpp av miljöskadliga ämnen till dagvatten.

Bild ovan: Översvämning vid Nora strand - Fotograf Helena Eriksson.

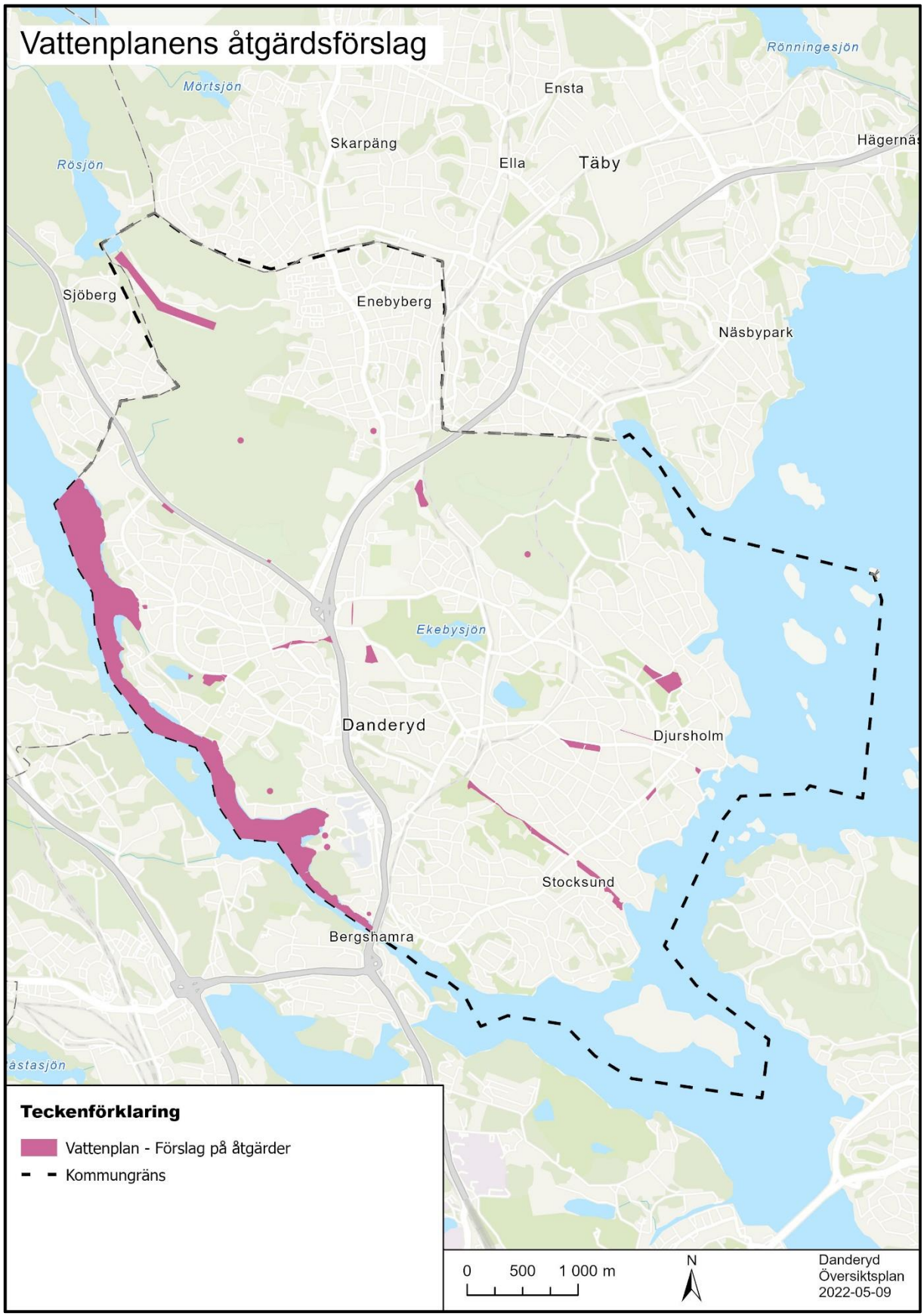

Bild ovan: Kartan visar föreslagna åtgärder från Vattenplan för Danderyds kommun.

6.2.5.2. Luft

Luftkvaliteten i Danderyds kommun behöver förbättras. Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av luftföroreningar.

Det gäller särskilt utsläppen från trafiken som står för kommunens mest betydande miljöpåverkan. Särskilt utmärkande är luftföroreningar från E18 där gränsvärden för partiklar har överskridits. Möjligheten att förbättra luftkvaliteten längs de stora trafikstråken i kommunen beror på hur användningen av dubbdäck kommer se ut framöver samt trafikvolymer och vilka emissioner fordonen avger.

Riktlinjer för planeringen:

- Kommunen ska verka för att luftkvaliteten längs E18 och större vägar förbättras.
- Utifrån ett miljöperspektiv ska kommunen verka för att E18 på sikt tunnelförläggs
- Ny bebyggelse ska placeras och utformas så att miljökvalitetsnormerna för luft uppnås.
- För att undvika hälsoproblem från luftburna allergener bör nya bostäder, skolor och förskolor placeras minst 200 meter från hästgårdar och ridanläggningar, eller enligt rekommendationer från särskild utredning.
- En utveckling mot utökad användning av miljövänligare transportsätt såsom gång, cykel och kollektivtrafik och elfordon främjar både luftkvaliteten och bullersituationen.
- Kommunen ska verka för buffertzoner med växtlighet längs trafikintensiva sträckor. Växtlighet binder partiklar och bidrar till bättre luftkvalitet.

6.2.5.3. Buller

År 2019 gjordes en bullerkartläggning för trafiken i kommunen. Analysen visar på bullerstörningar från framför allt vägar och spårtrafik. Det påverkar människors hälsa och livskvalitet samt möjligheten att utveckla Danderyds fysiska miljö. Därför behöver negativ påverkan från bullerkällor minska. Det är viktigt att hänsyn tas till bulleraspekten i tidiga planeringsskeden och att frågan får genomsyra hela planeringsprocessen.

En ökad täthet och bebyggelse utmed vägar och spårvägar innebär att både befintliga och nya bostadskvarter kan utsättas för buller. Ny bebyggelse inducerar även mer trafik som är bullerpåverkande. I en tät bostadsstruktur finns dock goda möjligheter att skapa tysta sidor, dessutom kan

kompletterande bebyggelse innebära en förbättrad ljudnivå för befintlig bakomliggande bebyggelse.

Genomförande av åtgärder för minskat transportberoende och ett bilsnålt samhälle kan förbättra bullersituationen. Exempelvis pågår elektrifiering av fordonsparken vilket bidrar till minskad bullerpåverkan där hastighetsbegränsningen är låg. Ökad trafik på Roslagsbanan och tunnelbanan kan dock leda till ökade bullerstörningar trots förbättrade spårfordon.

Riktlinjer för planeringen:

- Kommunen bör ta fram en bullerstrategi med handlingsplan för syftet att minska bullret i kommunen.
- Hänsyn ska tas till det sammanvägda bullret från samtliga trafikslag och bullerkällor i ett område.
- I områden med en god ljudmiljö bör i första hand bostäder prioriteras. I bullerexponerade lägen kan mindre bullerkänsliga funktioner som arbetsplatser placeras.
- Bebyggelse ska utformas och placeras så att en så god ljudnivå som möjligt uppnås, exempelvis genom bostadsrum mot skyddad sida samt bostadsutformning och kvartersstruktur med skyddade innergårdar.
- Placering och utformning av ny bebyggelse nära bullerkällor ska verka för förbättrade ljudmiljöer i omgivningen.
- Boendemiljöer, förskolor och skolors inne- och utomhusmiljö samt park- och rekreationsområden ska prioriteras vid bullerreducerande åtgärder. Exempel på åtgärder är hastighetsbegränsningar, ljuddämpande vägbeläggning, vägutformning, överdäckning, fönsteråtgärder och byggande av bullerskydd.
- En utveckling mot utökad användning av miljövänligare transportsätt såsom gång, cykel och kollektivtrafik och elfordon främjar både den lokala luftmiljön och bullersituationen.
- Kommunen strävar efter att parker och grönområden ska skyddas mot buller. Exempelvis genom bullerskyddande placering av nytillkommande bebyggelse i närområdet och uppförande av bullerskärmar.
- Aktiviteter som alstrar störande buller bör lokaliseras till redan bullerpåverkade områden.
- Störande verksamhet bör företrädesvis lokaliseras till arbetsplatsområdet vid Rinkebyvägen.

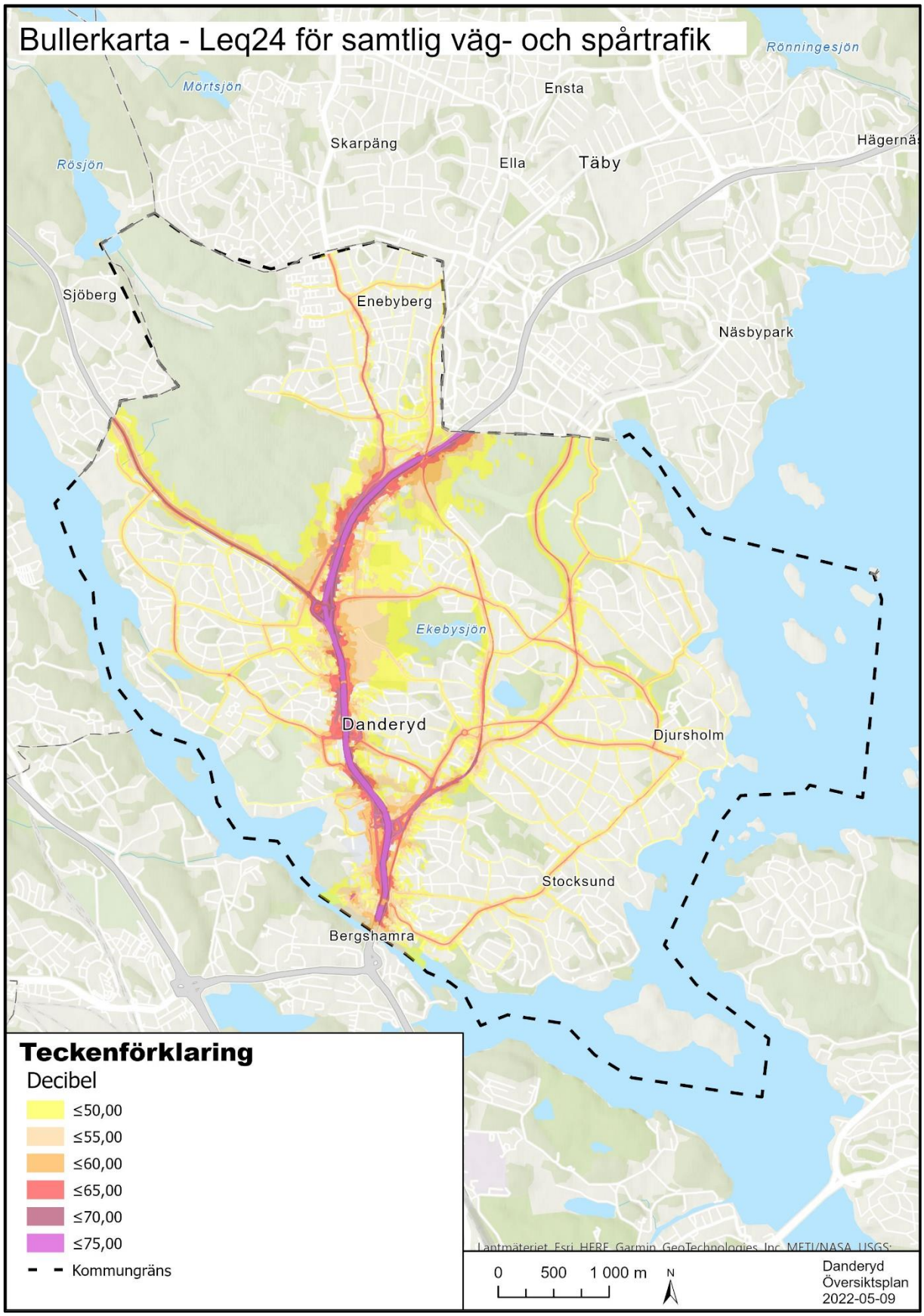

Bild ovan: Kartan visar bullerkartläggning av väg- och spårtrafik i Danderyds kommun 2019.

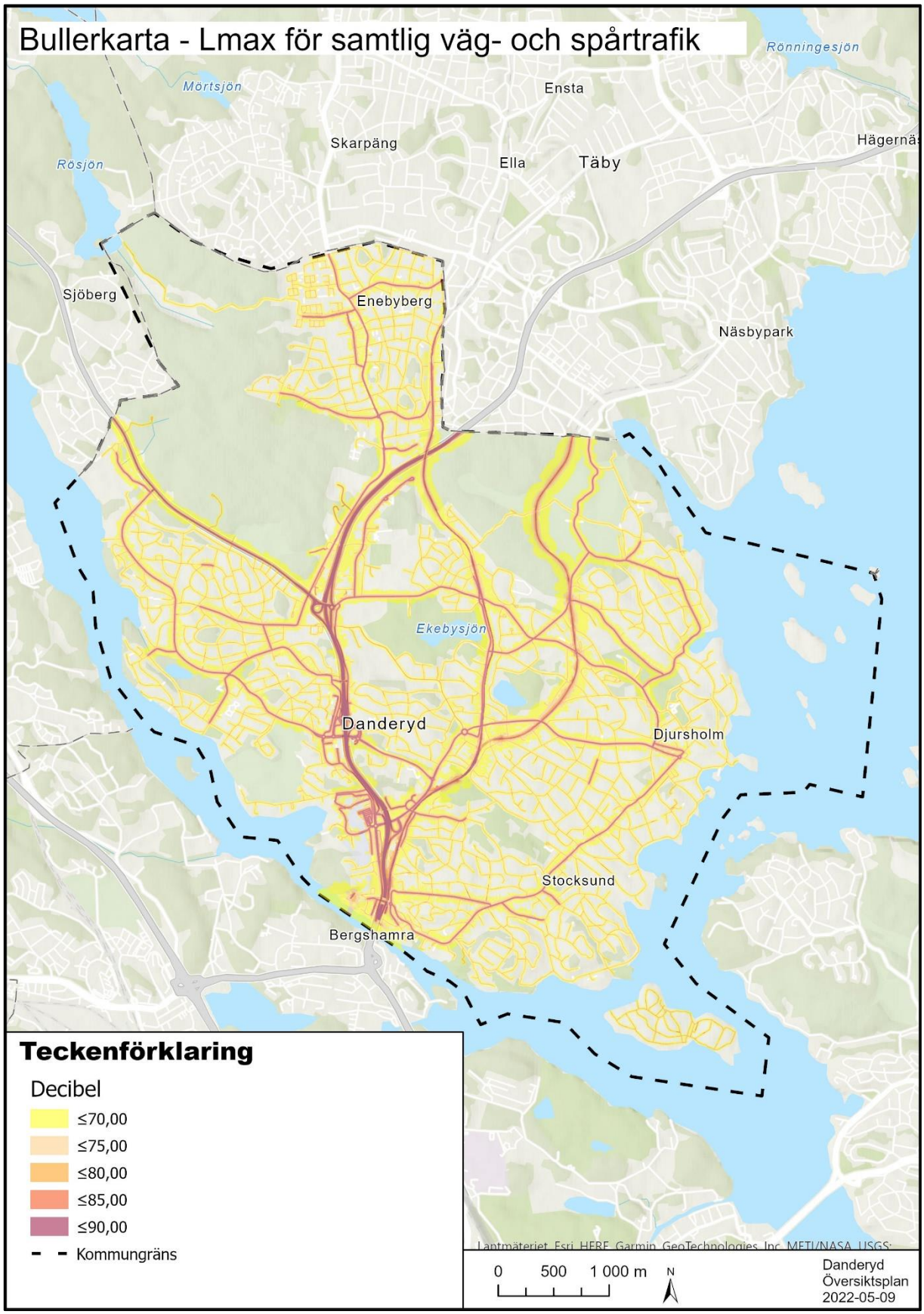

Bild ovan: Kartan visar maxnivåer för buller kring samtliga spår och vägar i Danderyds kommun 2019.

6.2.5.4. Radon

Radon är en gas som kan orsaka skador på lungor och luftvägar. Radon finns överallt, men marken är den vanligaste radonkällan. Höga halter av markradon kan orsaka förhöjda radonhalter inomhus, därför är det viktigt att bygga radonsäkert eller genomföra åtgärder i befintliga byggnader med höga radonvärden.

Riktlinjer för planeringen:

- I områden med risk för förhöjda markradonhalter bör eventuella radonförekomster undersökas inför detaljplaneläggning och utbyggnad av bostäder.
- Vid förhöjda radonhalter ska radonsäkert byggande tillämpas. Gällande gränsvärden för radon i inomhusluft och vatten får inte överskridas.

6.2.5.5. Ljusföroreningar

Kommunen bör lyfta fram risken för ljusföroreningar vid planering. Detta är särskilt viktigt i och i närheten av kommunens grönområden.

Riktlinjer för planeringen:

- Ny belysning ska bidra till att minska ljusföroreningar.
- Bebyggelse ska utformas så att risken för ljusföroreningar minimeras.
- Rörelsestyrd eller självaktiverande belysning bör prioriteras där så är lämpligt utifrån ett trygghetsperspektiv.
- Reglering av befintlig belysning ska kontinuerligt genomföras för att stävja ljusföroreningar. Detta kan exempelvis vara belysning från båtklubbar som belyser yta utanför båtklubbens område inklusive vattenyta vilket kan störa nattaktiva arter.
- Äldre belysning har ofta sämre energieffektivitet, felaktig placering kan ge spill-ljus och bör bytas ut samt placeras korrekt.

6.2.5.6. Klimatanpassning

Det framtida klimatet kommer att bli varmare och blötare och det ställs krav på att samhället planeras mer hållbart och flexibelt så att det står rustat för ett förändrat klimat. Det är viktigt att beakta klimatanpassningsaspekter vid planering av bebyggelse och infrastruktur då dessa ska hålla många årtionden framöver. Den fysiska planeringen ska bidra till åtgärder för att förhindra, minimera och begränsa risker kopplade till ett förändrat klimat. Det kommunövergripande arbetet behöver planeras på kort och lång sikt samt genomföras samordnat mellan kommunens verksamheter och bolag, myndigheter och civilsamhället. Vid omfattande skyfall, höjda havsnivåer samt värmeböljor och torka riskerar skador att uppstå som kan påverka samhällsbärande infrastruktur och påverka framkomligheten för utryckningsfordon och andra transporter med mera.

Riktlinjer för planeringen:

- I samband med att nya områden och bebyggelse planeras ska hänsyn tas till Länsstyrelsens rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs Östersjökusten, lägsta grundläggningsnivå längs vattendrag och sjöar samt hantering av översvämning till följd av skyfall.
- I de utredningsområden som riskerar att drabbas av översvämning eller ras och skred ska extra utredningar göras. Behov av förstärkande åtgärder för markstabiliteten ska identifieras.
- Detaljplaner ska utformas med framtidens förutsättningar i åtanke för att skydda framtida bebyggelse.
- Planering av ny bebyggelse och infrastruktur bör undvikas i låglänta områden och i områden som ligger inom framtida riskzoner för översvämning.
- Framkomlighet för utryckningsfordon vid vägar och platser som riskerar att översvämmas vid skyfall eller stigande havsnivåer ska säkerställas.
- I de undantagsfall bebyggelse sker i låglänta områden ska dess funktion medge att den tål att översvämmas alternativt att skyddsåtgärder vidtas.
- Lågpunkter kan betraktas som en resurs dit dagvatten kan styras för tillfällig magasinering och fördröjning.
- I samband med planering av ny bebyggelse och ny infrastruktur i potentiella riskområden ska geotekniska förutsättningar utredas och hanteras.
- Vid nybyggnation av äldreboende, vårdboende, förskolor, skolor och liknande ska dessa lokaliseras och anpassas för att minska hälsorisker under värmeböljor.
- Risker för befintlig bebyggelse ska beaktas genom uppströmsåtgärder exempelvis genom att anlägga dammar och peka ut översvämningsytor.
- Identifiera behov av översvämningsskydd i områden med befintlig bebyggelse som riskeras att översvämmas på grund av stigande havsnivå.

Klimatrelaterade risker i byggd miljö och i föreslagna utredningsområden

För de utpekade utredningsområdena har en översiktlig analys gjorts som beskriver potentiella klimatrelaterade risker som exempelvis ras, skred och översvämning vid skyfall genom en tabell. Det behöver utföras djupare bedömningar för respektive område. Om det föreligger risk för både skyfall och ras och skred utgör detta en extra risk då skyfall kan utlösa ras och skred. Åtgärder som kan genomföras är exempelvis dagvattendammar, multifunktionella ytor och skyfallsytor. Det är också möjligt att konstruera delar av byggnader så att de inte tar skada vid översvämning.

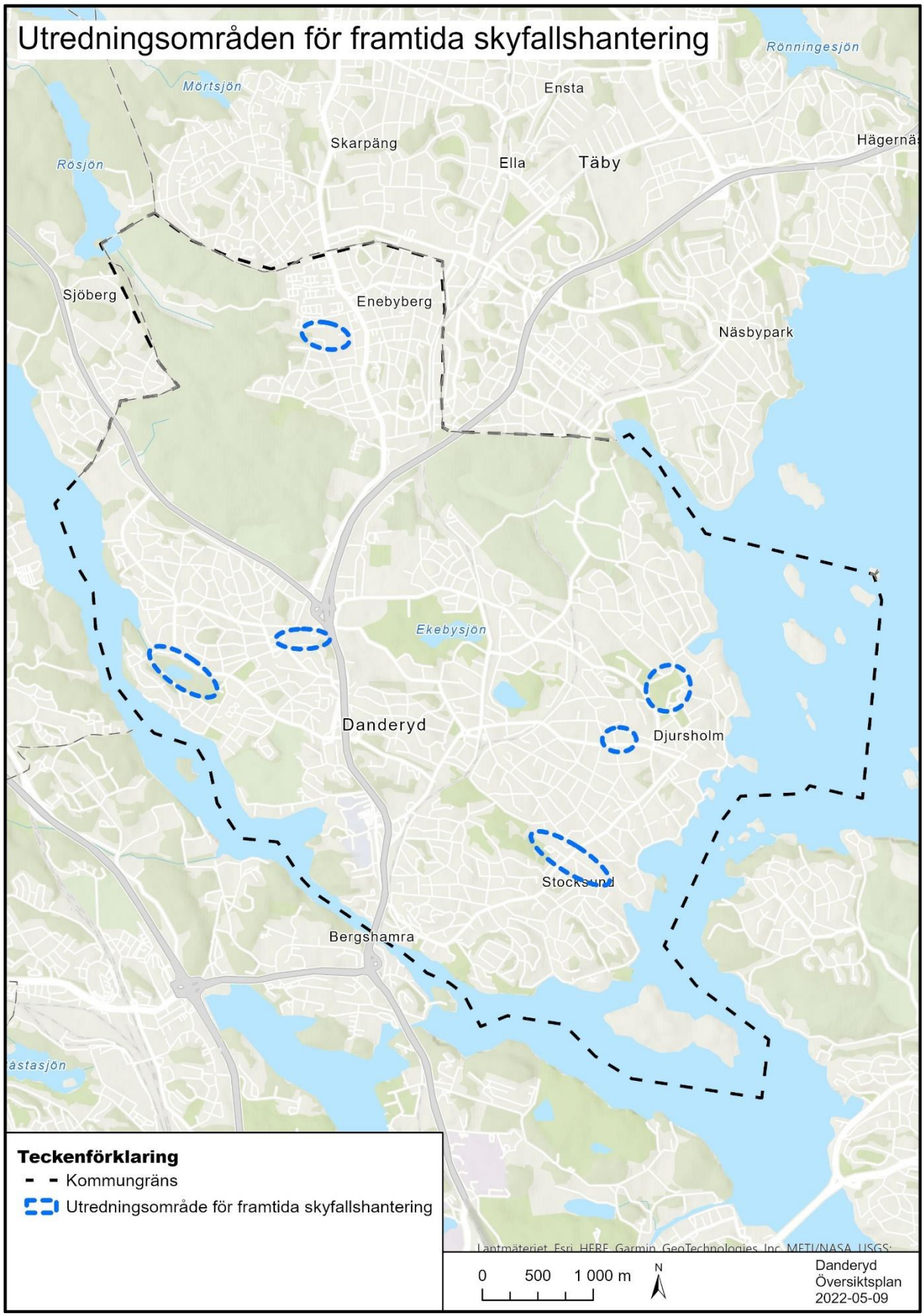

Bild ovan: Kartan visar utredningsområden för framtida skyfallshantering.

6.2.5.7. Tekniska olycksrisker och farligt gods

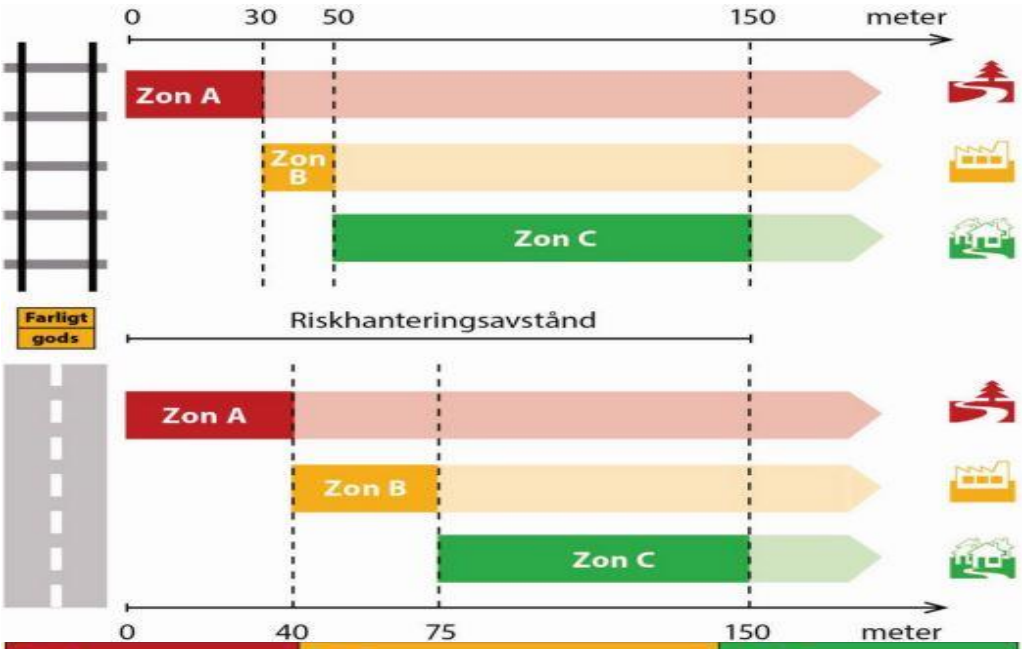
Det är Länsstyrelsen som beslutar om rekommenderade vägar för transport av farligt gods. Det rekommenderade vägnätet för transport av farligt gods är uppdelat på primär och sekundär transportled. Det primära vägnätet används för genomfartstrafik och det sekundära vägnätet är främst avsett för lokala transporter från det primära vägnätet och leverantör eller mottagare av farlig verksamhet.

I Danderyd finns vissa miljö- och hälsostörande verksamheter, farligt gods som framförallt transporteras på E18 samt Roslagsbanans trafik. Dessa medför risker för olyckor och skador på människor, egendom och miljö. Det kan exempelvis handla om utsläpp av bränsle, föroreningar eller gifter vid trafikolyckor.

Eftersom Danderyd har en lång kuststräcka och angränsar till stora nationella farleder finns risker för oljeutsläpp. Kommunen har ingen skyldighet att upprätta ett handlingsprogram för sanering efter ett oljepåslag, dvs en oljeskyddsplan, men en god beredskap med i förväg fastställda rutiner för organisation, ansvar, åtgärder för både räddningsinsats och saneringsfas ökar möjligheten för en lyckad och effektiv insats.

Riktlinjer för planeringen:

- I detaljplaner inom 150 meter från väg och järnväg där det transporteras farligt gods ska en riskbedömning göras. Hur riskerna beaktas beror på riskbilden i det aktuella planförslaget efter en platsspecifik bedömning och lämplighetsprövning.
- För detaljplaner inom det generella skyddsavståndet på 25 meter från Roslagsbanas spår måste särskilda åtgärder vidtas för att minska risker vid eventuell urspårning och andra tekniska olycksrisker.
- För nya detaljplaner inom 100 meter från drivmedelsstation eller verksamheter som innehar brandfarliga varor med explosionsrisk ska en riskbedömning göras för att bedöma eventuella olägenheter för människor och miljön.

Zon A	Zon B	Zon C
G – drivmedelsförsörjning (obemannad) L – odling och djurhållning P – parkering (ytparkering) T – trafik	E – tekniska anläggningar G – drivmedelsförsörjning (bemannad) J – industri K – kontor N – friluftsliv och camping P – parkering (övrig parkering) Z – verksamheter	B – bostäder C – centrum D – vård H – detaljhandel O – tillfällig vistelse R – besöksanläggningar S – skola

Bild ovan: Rekommenderade skyddsavstånd mellan transportleder för farligt gods och olika typer av markanvändning. Illustration: Länsstyrelsen.

Bild ovan: Roslagsbanan vid järnvägshallarna med Mörbylund i bakgrunden.

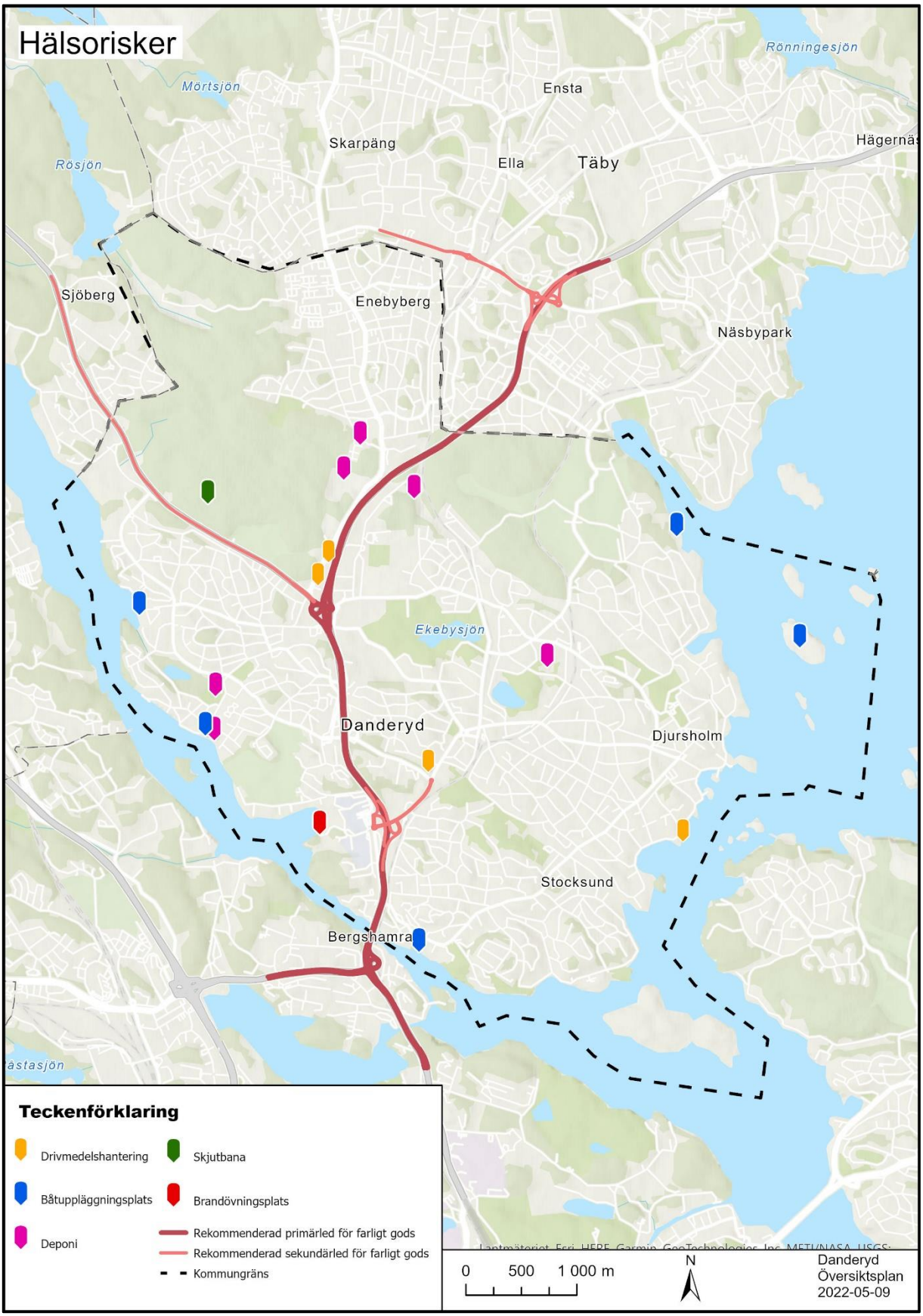

Bild ovan: Kartan visar ett urval av hälsorisker samt vägar för farligt gods som behöver studeras djupare i efterföljande planering.

6.2.5.8. Förorenade områden

Miljögifter från förorenade områden kan sprida sig. Att minska och förebygga den kemiska påverkan på vattnet är därför ett viktigt skäl för arbetet med efterbehandling av förorenade områden. Miljö- och hälsofarliga ämnen kan spridas från förorenade områden om flöden ökar och vattennivåer höjs. Analyser behöver genomföras för att se om de identifierade områdena med misstänkta markföroreningar kan sprida miljöfarliga ämnen som konsekvens av klimatförändringar.

Riktlinjer för planeringen:

- I områden som identifierats eller misstänks ha förorenad mark behöver analyser genomföras för att se om marken kan läcka miljöfarliga ämnen.
- I områden som är konstaterat förorenade, säkerställ markens lämplighet i detaljplaneskedet utifrån ett hälsoriskperspektiv.

6.2.5.9. Räddningstjänst och beredskap

Räddningstjänstens insatstider vid brand och olyckor i Danderyd uppnår god status till de flesta delarna av kommunen utom för öarna i kommunen. Det är viktigt att framkomligheten är god, samt att framkomligheten vid Danderyds sjukhus alltid säkerställs.

Riktlinjer för planeringen:

- Säkerställ att nya planerade områden har god framkomlighet för räddningstjänsten.
- Vid högre bostadsbebyggelse bör räddningstjänstens framkomlighet särskilt beaktas.
- Om insatstiden är längre än 10 minuter bör särskild hänsyn tas till vilken typ av bebyggelse som är lämpligast.
- En permanent bro till Tranholmen förbättrar räddningstjänstens framkomlighet till ön.

6.2.5.10. Trygghet och brottsförebyggande åtgärder

Många faktorer påverkar människors trygghet och risken för att bli utsatt för ett brott. Utformningen av den byggda miljön är en av dessa. Brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder måste alltid noga avvägas gentemot andra intressen i planeringen, som t.ex. möjlighet till folkliv, att motverka buller eller tillgänglighet till allmän plats. En bred samverkan med olika aktörer som jobbar brottsförebyggande behövs i alla skeden i planeringen. Säkerhetsarbetet i Danderyd syftar till att medborgare, medarbetare och de som visats i kommunen ska känna sig trygga och säkra.

Riktlinjer för planeringen:

- Vid framtagande av detaljplaner i Danderyd ska kommunens brottsförebyggande råd ”Trygg i Danderyd” samrådas.
- Den fysiska miljön ska utformas så att Danderyds invånare känner sig trygga oavsett tid på dygnet i hela kommunen.

Bild ovan: Hur riktlinjer för miljö, hälsa och risk förhåller sig till globala hållbarhetsmålen och miljömålen.

6.2.6 Kulturmiljö

I Danderyds kommun finns ett rikt utbud av värdefulla kulturmiljöer som berättar om samhällets utveckling och tidigare generationers livsvillkor och ideal. Kulturmiljöerna utgör en viktig del av vår identitet och vårt gemensamma kulturarv som vi alla har ansvar att ta tillvara. Ett bevarande av den kulturhistoriska miljön i Danderyd utesluter inte förändringar. Utgångspunkten ska vara att hantera värdefulla miljöer varsamt, samtidigt som den moderna arkitekturen ska ges möjligheter att sätta spår i kommunens utveckling.

Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun utarbetades 1991 och har sin grund i bebyggelseinventeringar och kulturhistorisk värdering av byggnader som gjordes under 1970-talet. I Kulturmiljöhandboken redovisas ett antal områden inom kommunen som pekats ut som särskilt kulturhistoriskt värdefulla, så kallade bevarandeområden. Vissa enskilda byggnader utanför de avgränsade miljöerna finns också utpekade som värdefulla. Kulturmiljöhandboken är vägledande vad gäller utveckling och bevarande av kulturmiljöer och innehåller generella riktlinjer gällande underhåll, om- och tillbyggnader, tomter och nytillkommande bebyggelse. Kulturmiljöhandboken finns tillgänglig på kommunens webbplats eller här.

Kulturmiljöhandboken används som ett vägledande kunskapsunderlag om kommunernas kulturmiljöer och ska på sikt ersättas av ett kulturmiljöprogram. Det nya kulturmiljöprogrammet ska omfatta hela kommunen och identifiera särskilt värdefulla kulturmiljöer i kommunen och beskriva hur kulturmiljövärden kommer till uttryck i landskap, fornlämningar, stadsbild, bebyggelsemiljöer och enskilda byggnader. Kulturmiljöprogrammet ska även innehålla riktlinjer och framtida förhållningssätt för hur kulturmiljöerna kan utvecklas och bevaras.

Riktlinjerna som tas upp under kulturmiljö utgår framförallt från översiktsplanens mål om att *bygga och bevara för idag och imorgon.*

Riktlinjer för planeringen:

- De historiska och kulturella värden som skapar Danderyds identitet och karaktär ska bevaras och utvecklas. Estetiska och arkitektoniska värden ska ha hög prioritet vid planering och bygglovhandläggning av ny- och ombyggnad.
- Kulturmiljöhandbokens riktlinjer ska vara vägledande vid åtgärder inom riksintresseområde samt särskilt utpekade områden och byggnader.
- Större kulturhistoriskt värdefulla öppna landskapsrum bör hållas fria från bebyggelse så långt det är möjligt.
- Kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturvärdena. Om kulturvärdena hotas bör nya detaljplaner med bestämmelser till skydd för kulturvärdena utarbetas.
- För fornlämningar är dess placering i landskapet viktigt att utgå från och vid vissa fall kan större landskapsavsnitt behöva skyddas från exploatering i närheten av fornlämningen.
- När arbeten som berör fornlämningar genomförs ska samråd ske med Länsstyrelsen enligt tillståndspliktig verksamhet i kulturmiljölagen (1988:950).

6.2.6.1 Riksintresse kulturmiljövården

Inom de två områden av riksintresse för kulturmiljövården i kommunen, Djursholms och Stocksunds villastäder ställs särskilt höga krav på anpassning och hänsynstagande till kulturhistoriska värden. Riksintresseområdena utgörs av samlade helhetsmiljöer där de värden som ligger till grund för riksintresset särskilt ska beaktas. Landskapets läsbarhet, det vill säga möjligheterna att förstå och uppleva ett områdes riksintressanta kulturhistoriska sammanhang är centralt. Inom dessa områden ska stor hänsyn tas till såväl helhetsmiljön som de enskilda byggnadernas kulturhistoriska värden. Riksintresset kan påverkas av flera faktorer. Eventuell påverkan bedöms i samband med planerad

förändring i och i anslutning till ett område av riksintresse för kulturmiljövården. Krav på anpassning och varsamhet bedöms i bygglovsskedet.

Riktlinjer för planeringen:

- Förändringar inom riksintresseområde för kulturmiljöer ska utgå från länsstyrelsens fördjupade kunskapsunderlag.
- Inom riksintresseområden för kulturmiljöer ska inga övergripande förändringar i planmönstret göras då detta kan påverka upplevelsen av områdets helhet.
- Avstyckningar och ändringar av kvartersbilden inom riksintresseområden för kulturmiljöer ska undvikas då det kan påverka riksintressets värden.

6.2.6.2 Bebyggelse inom bevarandeområden

Andra kulturhistoriskt viktiga bevarandeområden inom kommunen hanteras i kulturmiljöhandboken där det motiveras varför de bör bevaras och vad som särskilt behöver tas hänsyn till inom det aktuella området.

Riktlinjer för planeringen:

- Förändringar inom övriga viktiga bevarandeområden ska utgå från de områdesspecifika och allmänna rekommendationer som presenteras i Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun.
- Inom de bevarandeområden som utpekas i kulturmiljöhandboken ställs särskilt höga krav på varsamhet och förvanskningsförbud vid ändring, exempelvis vid tillbyggnad eller ändring av material vid renovering, för att undvika att dessa områden förvanskas.

Bild ovan: Stockby gård i Stocksund - Fotograf Maria Djurskog.

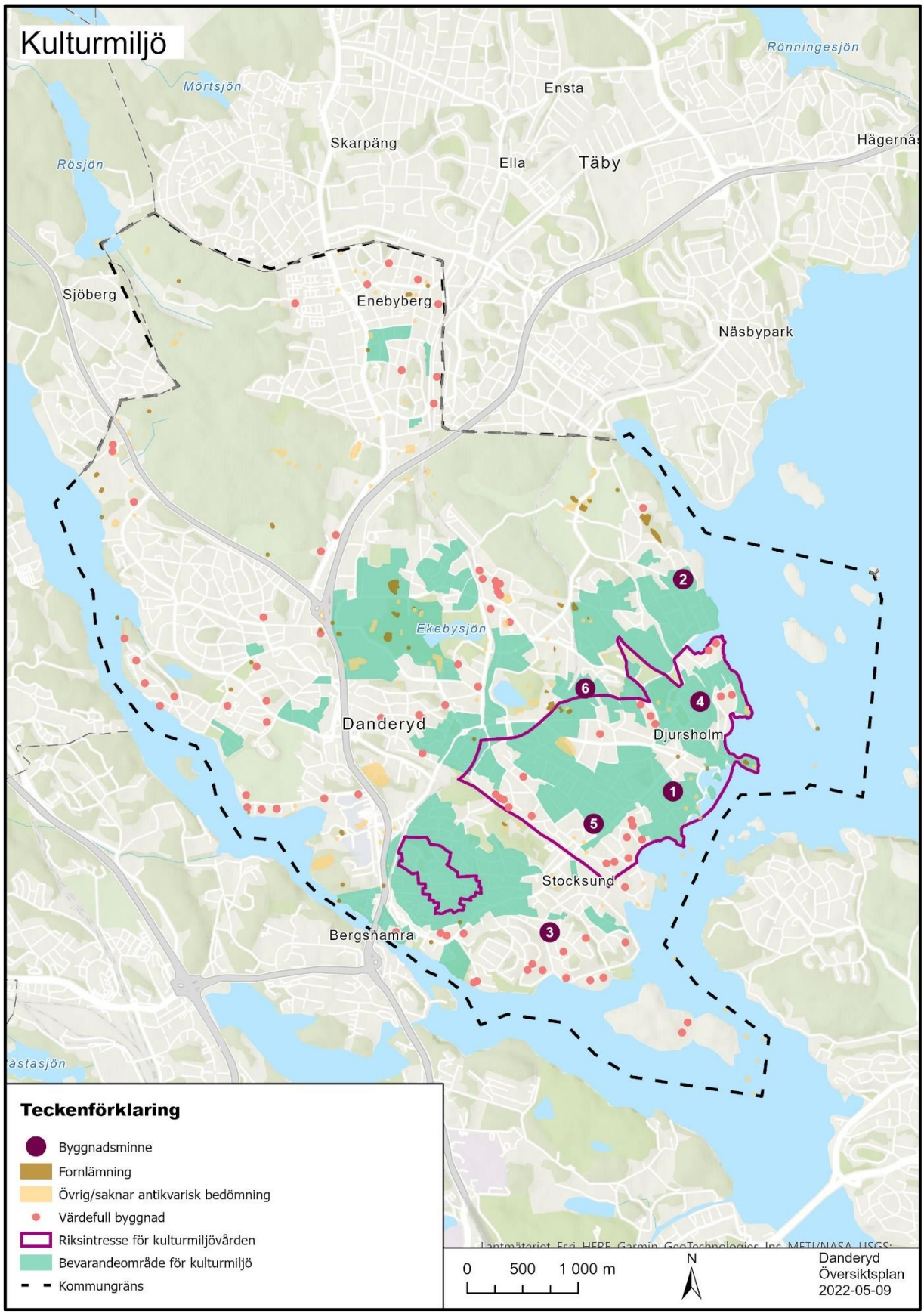

Bild ovan: Kartan visar riksintressen för kulturmiljövården, bevarandeområden, byggnadsminnen samt fornlämningar.

Bild ovan: Hur riktlinjer för kulturmiljö förhåller sig till globala hållbarhetsmålen och miljömålen.

Bild ovan: Enebybergs gård – Fotograf Maria Djurskog.

Översiktsplan

för Danderyds kommun
Kapitel 7. Genomförande och konsekvenser av planeringen

ANTAGEN 2022-05-11

Utsikt över Danderyd och Stocksund från Cedergrenska tornet - Fotograf Maria Djurskog

Innehållsförteckning

7. Genomförande och konsekvenser av planeringen 176
7.1. En kontinuerlig översiktsplanering 178
7.2. Hur kommunen ska arbeta med översiktsplanen 178
7.2.1. Sociala dimensionen 178
7.2.2. Ekonomiska dimensionen 178
7.2.3. Ekologiska dimensionen 178
7.3. Konsekvenser av planeringen - Hållbarhetsbedömning 179
7.3.1. Miljökonsekvenser 180
7.3.2. Sociala konsekvenser 182
7.3.3. Ekonomiska konsekvenser 184
7.3.4 Översiktsplanen och miljökvalitetsmålen 185

7. Genomförande och konsekvenser av planeringen

Genomförandet av översiktsplanen bygger på en kontinuerlig översiktsplanering som samordnar kommunens strategiska viljeinriktning och är kopplad till kommunens budget och verksamhetsplanering. Kommunens verktyg för att genomföra översiktsplanen är exempelvis genom efterföljande processer som detaljplaner, bygglov, förvaltning och tillsyn.

I översiktsplanen föreslås utvecklingsinriktningar och utredningsområden. Utvecklingsinriktningarna kan likställas med scenarier som påverkar möjligheterna, utformningen och omfattningen av utredningsområdena. Utvecklingsinriktningarna beror i vissa fall på andra aktörer än kommunen och dessa inverkar på exempelvis den framtida bostadsförsörjningen i kommunen genom att Trafikverket ansvarar för E18 och en eventuell tunnelförläggning av den samt Region Stockholm för en eventuell förlängning av tunnelbanan mot Täby. Genomförs inte utvecklingsinriktningarna kan detta ses som ett nollalternativ för översiktsplanen då den framtida utvecklingen främst kommer bestå av pågående detaljplaner.

Vidare utgör markägarförhållandet i kommunen en förutsättning för genomförandet. Kommunen har planmonopol men på privatägd mark är det markägaren som tillsammans med kommunen avgör när ett genomförande kan ske. I kartan för kommunägd mark redovisas kommunens markinnehav samt mark för de kommunala bolagen Djursholms AB och Studievägen fastighets AB.

Bild ovan: Stora Skraggen i månsken - Fotograf Jane Orgna - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

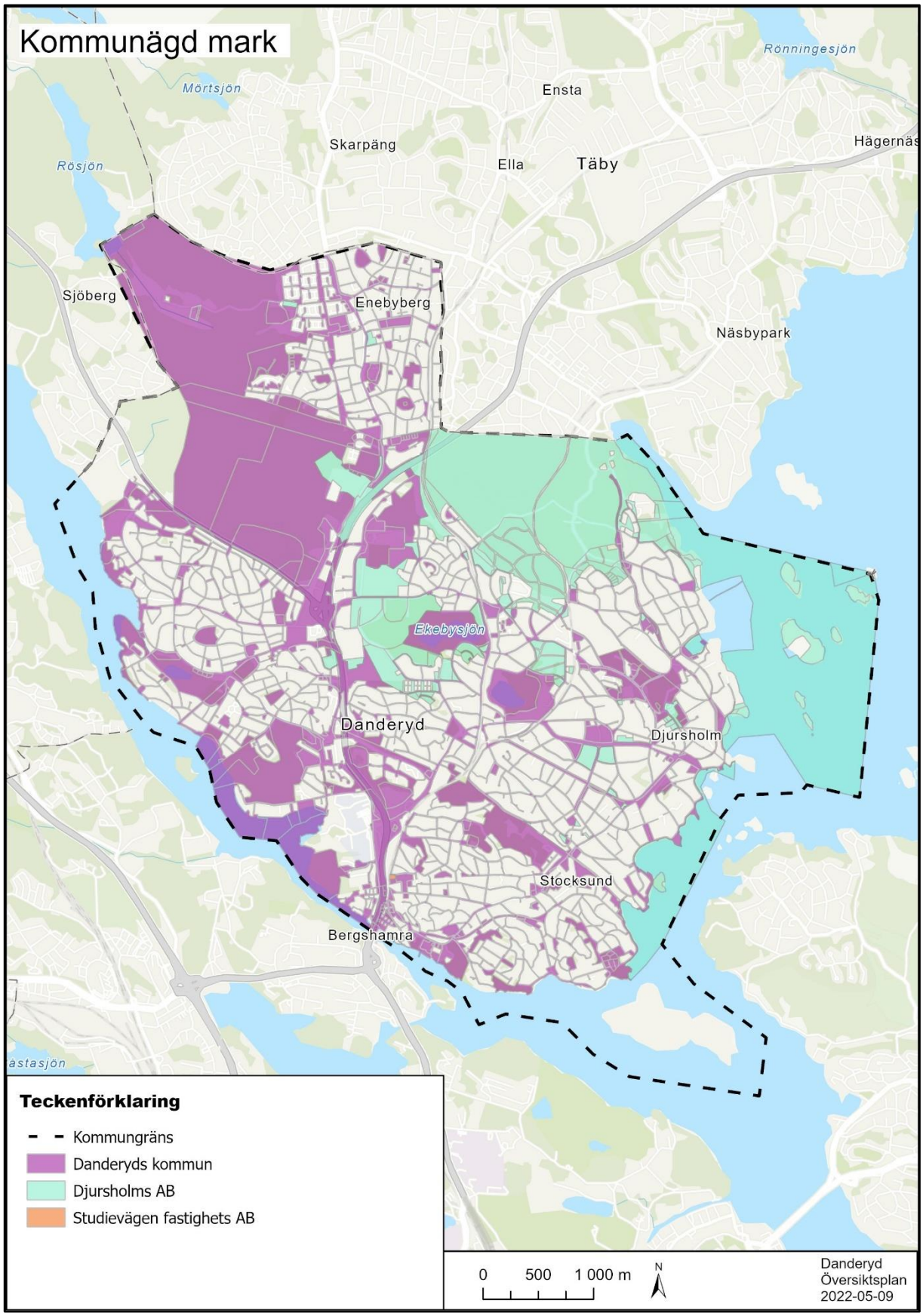

Bild ovan: Kartan visar kommunägd mark i Danderyds kommun.

7.1. En kontinuerlig översiktsplanering

Översiktsplanen bör uppdateras varje mandatperiod för att fortsättningsvis vara aktuell och förhålla sig till globala, nationella och regionala mål samt kommunens vision, strategier och övriga kommunala styrdokument då dessa kan förändras över tid. Vid behov är det möjligt att komplettera översiktsplanen genom fördjupningar av olika geografiska områden, eller tematiska tillägg för olika sektorsfrågor. Genom plan- och bygglagens krav på att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod kommer översiktsplaneringen bli aktiv och kontinuerlig.

7.2. Hur kommunen ska arbeta med översiktsplanen

I genomförandet av översiktsplanen ska kommunen beakta de olika dimensionerna av hållbar utveckling som den sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionen. Genom att samordna dessa dimensioner skapas en helhet för den bebyggda miljön kopplat till det rumsliga perspektivet. För att översiktsplanens genomförande ska vara hållbart är utmaningen att hitta en balans mellan dessa dimensioner.

7.2.1. Sociala dimensionen

Den sociala dimensionen innebär att alla människor ska ha lika villkor och erbjudas en livsmiljö för att tillgodogöra sig kunskap, utvecklas, ha en god hälsa och tillgång till service. Alla individer ska få sina rättigheter respekterade och ha möjlighet till goda livsvillkor genom demokratiska och transparenta processer för att kunna påverka och bestämma. Genom att arbeta med exempelvis demokrati, medborgarinflytande, trygghet, tillgänglighet, folkhälsa, mångfald, jämställdhet och barns rättigheter kan den sociala dimensionen beaktas.

7.2.2. Ekonomiska dimensionen

Den ekonomiska dimensionen innebär att skapa stabila och sunda ekonomiska förhållanden. Ekonomi är en förutsättning för välfärd och behövs för att exempelvis säkra människors jobb, försörjning och sociala trygghet. Ekonomisk tillväxt ska inte ske genom exempelvis en ökad miljöbelastning utan planeringen bör anpassas efter vad miljön och människors hälsa tål för att ta vara på mänskliga och materiella resurser.

7.2.3. Ekologiska dimensionen

Den ekologiska dimensionen ligger till grund för mänskligt liv och innebär att långsiktigt behålla och skydda ekosystemens funktioner samt att livsmiljön ska utvecklas utan att miljö och klimat tar skada. Det handlar exempelvis om att vårda naturresurser som den biologiska mångfalden och skapa goda förutsättningar för bland annat energi, rent vatten och rekreation.

Genom att beakta dimensionerna för hållbarhet tas hänsyn till den enskilde människans frihet för att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden med en god och långsiktig hållbar livsmiljö för människor i dagens samhälle och för kommande generationer.

Bild ovan: Kevinge strandpromenad - Fotograf Caroline Yilmaz - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

7.3. Konsekvenser av planeringen - Hållbarhetsbedömning

Nedan beskrivs hållbarhetsbedömningens samlade bedömning av planförslaget. Hela hållbarhetsbedömningen med miljökonsekvensbeskrivning finns att läsa på kommunens webbplats eller här.

För alla nya översiktsplaner ska en strategisk miljöbedömning genomföras. Syftet med en sådan bedömning är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Miljöbedömningen genomförs parallellt med, och integrerat i, planprocessen. Danderyds kommun har valt att utvidga bedömningen till att också inkludera sociala och ekonomiska konsekvenser. Detta avsnitt sammanfattar konsekvensbeskrivningen för Danderyds kommuns nya översiktsplan. Texten utgör en icke-teknisk sammanfattning av arbetet.

I planen definieras fyra målområden, med tillhörande målbilder och övergripande mål för hela kommunens framtida rumsliga utveckling och fysiska planering. Dessa ligger till grund för planens förslag på hur mark- och vattenområden ska utvecklas. Den nya översiktsplanen är i första hand inriktad på utveckling av ny eller ändrad bebyggelse inom 14 områden för vilka fördjupade utredningar ska klargöra behov och möjligheter till nybyggnation. I övrigt ska utvecklingen i redan byggda områden bidra till ett varierat utbud, samtidigt som kulturhistoriska, arkitektoniska, miljömässiga och friluftsrelaterade intressen bevaras och/eller utvecklas. Kommunen har inget uttalat mål för vilken befolkningsutveckling som planen ska möjliggöra.

Den exakta omfattningen av den föreslagna tillkommande bebyggelsen är inte beskriven. Sammantaget medger planen en relativt försiktig utveckling av kommunens markanvändning. Omfattningen av negativa miljökonsekvenser till följd av ändrad markanvändning bedöms generellt sett som liten.

Lokalisering av bebyggelse och verksamheter ska enligt plan- och bygglagen (PBL) vara lämplig utifrån beskaffenhet, läge och behov. Frågor kopplat till hälsa, säkerhet och risk ska vara centrala vid en sådan prövning. I planen föreslås ny bebyggelse möjliggöras i flera utredningsområden med jämförelsevis dåliga förutsättningar vad gäller exempelvis buller, luftkvalitet, markföroreningar och klimatrelaterade risker. Det är angeläget att dessa förutsättningar klarläggs i mer detalj och att det finns en öppenhet för att undanta områden från vidare utredning om de inte visar sig klara PBL:s lämplighetskrav.

Kommunens demografi är en förutsättning som utgör grund för kommunens planarbete. Kommunen gör bedömningen att det finns en risk att befolkningens sammansättning över tid kommer att påverka försörjningskvoten negativt och att ett överskott på till exempel skolor kommer att uppstå. Följer utvecklingen i kommunen den nya befolkningsprognosen från 2022 bedöms försörjningskvoten påverkas positivt, det är dock avhängigt att ny byggnation sker så som befolkningsprognosen bedömer fram till år 2037. Kommunalekonomin kan dessutom påverkas påtagligt. Planen hanterar inte denna fråga strategiskt – varken markanvändning eller planeringsriktlinjer är kopplade till och utformade för att möta framtidens demografi. Översiktsplanen skulle bättre kunna bidra till kommunens samlade utveckling med en tydligare koppling mellan demografi, hushållens sammansättning, och planering för bostadsutbud för olika typer av behov i olika kommundelar.

7.3.1. Miljökonsekvenser

Danderyds ambition är att ***sjöar och vattendrag*** ska vara ekologiskt hållbara och att variationsrika livsmiljöer ska ha goda livsförhållanden. Dagvattenhantering och påverkan på ytvatten lyfts fram som de stora

utmaningarna kopplat till kommunens vatten. Utifrån den begränsade exploatering som planen medger, kombinerat med de åtgärder för rening och fördröjning av dagvatten som beskrivs bedöms planen sammantaget innebära positiva konsekvenser för kommunens ytvatten och möjligheterna att nå miljökvalitetsnormerna. Planens hantering av grundvatten är inte lika omfattande och medför en risk för att viktiga frågor som rör kommunens grundvatten missas.

Danderyd har flera områden med höga ***naturvärden.*** Ett av de övergripande målen i planen är att kommunen ska ha en grön och hälsosam livsmiljö för alla. Nybyggande ska koncentreras till kollektivtrafiknära lägen och anpassas till Danderyds gröna stadslandskap. Ekologiskt känsliga områden ska värnas och den biologiska mångfalden stärkas. Översiktsplanen pekar ut kustlinjen, de större sammanhängande skogsområdena, ek-, ädellöv- och barrskogsmiljöer men även naturen i villa- och trädgårdsstaden med ett särskilt värde som ska värnas. De övergripande målen samt de åtgärder som presenteras i planen är ambitiösa. Viljeriktningen är att stärka naturvärden och ekologiska samband. Under respektive utredningsområde beskrivs hänsyn för efterföljande planering vilket är positivt. Konkreta riktlinjer eller krav knutna till de föreslagna utredningsområdena saknas dock. Planen medger sammantaget att en mycket liten del naturmark tas i anspråk. Varken grönstruktur eller biologiska mångfald bedöms påverkas i någon betydande utsträckning.

Planen har en hög ambitionsnivå för att tillvarata och bevara ***kulturhistoriska värden***. Historiska och kulturella värden som skapar identitet och karaktär ska bevaras och utvecklas. Översiktsplanens riktlinjer vägleder fortsatt planering och pekar ut att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska bevaras. Ny bebyggelse ska vid förtätning ta hänsyn till den befintliga byggda miljön och stor restriktivitet ska gälla vid förtätning och avstyckning inom villaområden. Planen innebär att en stor del av kommunens kulturhistoriska värden bevaras och det bedöms ge tillräcklig vägledning för att i efterföljande planering skydda och utveckla dessa värden.

Den nya översiktsplanen konsekvenser i termer av ***klimatpåverkan*** är svårbedömda. Bilens framkomlighet beskrivs som en fortsatt prioriterad fråga. Samtidigt presenteras flera inriktningar för att uppmuntra eller på annat sätt påverka invånarna mot mindre klimatpåverkande beslut i vardagen, framför allt kopplat till hållbara transporter. Åtgärder för att nå målet är bland annat att minska transporternas negativa klimatpåverkan samt att vid nybyggnation prioritera kollektivtrafiknära lägen med tillgång till goda gång- och cykelförhållanden.

MILJÖKONSEKVENSER			
7.1 MB	Vatten	↗	Planen speglar och anpassas till ett systematiskt och väl förankrat arbete med vattenfrågor. Det saknas dock riktlinjer kopplat till grundvatten. Den begränsade exploatering som planen medger, kombinerat med de åtgärder för rening och fördröjning av dagvatten som beskrivs, bedöms sammantaget innebära positiva konsekvenser för kommunens vatten.
7.2 MB	Natur	→	Planen medger att relativt lite naturmark tas i anspråk. Det finns en tydlig ambition att värna naturvärden och ekologiska samband. Hur hänsyn ska tas vid utvecklingen av enskilda geografiska områden framgår dock inte. Det medför att möjligheten att styra mot en positiv utveckling för biologisk mångfald inte nyttjas fullt ut, trots att planen har höga ambitioner.
7.3 MB	Bebyggelse, kulturmiljö och landskap	↗	Planen tar stor hänsyn till kommunens kulturhistoriska landskap och värden. Sammantaget bedöms översiktsplanen ge vägledning för hur kommunen avser tillgodose redovisade kulturhistoriska värden. Det framgår tydligt i planen att kulturhistoriska värden ska beaktas i planeringen.
7.4 MB	Klimatpåverkan	↗ ↘	Planen motverkar i sig inte omställningen till ett mindre klimatpåverkande samhälle. Det är positivt att den föreslagna utvecklingen primärt ska ske i kollektivtrafiknära områden. I planen saknas konkreta uppföljningsbara mål för kommunens klimatpåverkan, men hänvisning finns till andra styrdokument. Sammantaget bedöms planen medföra både små positiva och små negativa konsekvenser för kommunens klimatpåverkan.

Bild ovan: Samlad bedömning av miljökonsekvenser. Från hållbarhetsbedömningen.

7.3.2. Sociala konsekvenser

Buller och dålig ***luftkvalitet*** är allvarliga problem i många tätbebyggda miljöer med mycket trafik. En övergripande inriktning i planen är att luften i Danderyd ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Boendemiljöer, förskolor och skolors inne- och utomhusmiljö samt park- och rekreationsområden ska prioriteras vid bullerreducerande åtgärder. Planens inriktning med bebyggelseutveckling längs E18-stråket bedöms dock öka risken att människor utsätts för buller över riktvärden samt ohälsosamma luftföroreningar. Utformningen av en tillkommande bebyggelse kan påverka situationen på enskilda platser positivt. En tunnelförläggning av E18 skulle förbättra luftkvalitet och bullernivåer avsevärt längs hela korridoren lokalt.

Trygghet och trivsel är viktiga för människors välbefinnande och för kommunens attraktivitet. Planen har inriktningar bl.a. för att utveckla och bevara viktiga rekreationsstråk, säkerställa tillgång till lekplats inom 300 meter för nybyggda bostäder, samt att placering och utformning av ny bebyggelse sker så att det inte hindrar det rörliga friluftslivet utan istället bidrar till utvecklade rekreationsstråk. Det finns också riktlinjer för trygghet i utemiljön, men enskilda platser som idag är otrygga identifieras inte. Riktlinjer för tillgång till lekplatser för befintliga bostäder saknas även. Sammantaget bedöms planen bidra till att stötta en trygg och trivsam utveckling.

Planen har bedömts utifrån hur väl det möjliggör ett ***Hållbart vardagsliv och levande samhällen.*** Relevant riktlinje i planen är t.ex. att en variation av bostadsutbudet i alla kommundelar ska prioriteras för att underlätta

kvarboende i sin närmiljö. Hur behov av olika typer av bostäder ser ut i enskilda kommundelar klargörs dock inte. Att placera huvuddelen av ny bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen som planen lyfter bidrar till goda förutsättningar för ett hållbart vardagsliv. Det gör även satsningar på att stärka gång-och cykeltrafiken vilket gör det säkrare och attraktivare för fler att gå eller cykla till arbete, skola och andra målpunkter. Möjligheterna att, inom ramen för den fysiska planeringen, möta de demografiska utmaningarna tas inte tillvara. Detta påverkar möjligheterna att i enskilda områden långsiktigt bibehålla ett befolkningsunderlag som medger fortsatt hög tillgänglighet till service, förskolor, skolor och andra offentliga tjänster.

All planering bör bidra till ***inkludering och social sammanhållning***. Bebyggelsen i kommunen utgörs dels av ett centralt stråk med huvudsakligen högre bebyggelse med flerbostadshus, arbetsplatser och service, dels av en varierad småhusbebyggelse av trädgårdskaraktär med inslag av flerfamiljshus och lokala servicecentra. Översiktsplanen vill knyta samman kommunen med bättre förbindelser mellan kommundelarna. I varje kommundel ska det finnas goda möjligheter för olika slags idrotts- och motionsaktiviteter. Lokaliseringen av sådana målpunkter samt lokalisering av målpunkter som en större lekplats kan bidra till att knyta samman olika bostadsområden genom att gemensamma mötesplatser för boende inom olika kommundelar skapas. Skolor kan fungera på samma sätt. Sammantaget bedöms planen presentera ambitioner, mål och planeringsinriktningar som kan bidra till en utveckling mot en mer sammanhållen utveckling. En tydlighet i hur behoven ser ut i och mellan enskilda delområden och vilka insatser som rekommenderas skulle ge ökat stöd i den fortsatta planeringen.

Översiktsplanen uppmärksammar ett antal ***risker*** som är förknippade med områden föreslagna för vidare utredning. Det handlar om klimatrelaterade risker som ras, skred och översvämning vid skyfall, men också förorenad mark eller radon. Det är positivt att en riskkartläggning genomförts men det framgår inte av planen hur resultaten omhändertagits, hur riskerna ska mildras eller om kartläggningen på något vis påverkat valet av lokaliseringar. Det är även positivt att kommunen särskilt pekar ut områden för skyfallshantering i mark- och vattenanvändningskartan. I nuläget går det dock inte att bedöma hur allvarliga riskerna sammantaget är. Det är därför angeläget med tydliga och transparenta motiv till varför utredningsområden lokaliserats till platser där det finns identifierade risker.

SOCIALA KONSEKVENSER			
8.1 MB	Hälsa och livsmiljö	↘	Planen medger huvudsakligen utveckling i anslutning till stora trafikleder som E18 och väg 262. Det medför stora utmaningar kopplat till människors hälsa. Förtätning och ökad framkomlighet för vägtrafiken bidrar även till risk för försämrad luftkvalitet och bullersituation i enskilda områden. Trots tydliga beskrivningar om hur tillkommande bebyggelse kan verka för att mildra bullernivåerna i redan utsatta bostadsområden bedöms planen medföra måttliga negativa konsekvenser för människors hälsa.
8.2	Trygghet och trivsel	↗	Med riktlinjer som säkerställer bevarande av stora rekreationsområden, parker och idrottsanläggningar samt riktlinjer som vägleder hur trygga vägar och kopplingar kan skapas bedöms planen bidra till att stötta en trygg och trivsam utveckling. Sammantaget bedöms planen medföra små positiva konsekvenser.
8.3	Hållbart vardagsliv och levande samhällen	→ ↘	Kommun har utmaningar kopplat till demografi. Utmaningarna hanteras inte på ett tydligt sätt i översiktsplanen. Utan en tydlig strategi kopplad till kommunens befolkningsutveckling och ekonomiska förutsättningar påverkas möjligheterna att bibehålla och utveckla närservice på ett sätt som främjar ett hållbart vardagsliv och levande samhällen. Planen har ambitionen att utveckla en större blandning av bostäder inom kommunen, men klargör varken behov eller åtaganden. Planen motverkar inte en positiv utveckling, men hanterar inte kommande utmaningar.
8.4	Inkludering och social sammanhållning	→	Planen har ambitioner, mål och planeringsinriktningar som kan bidra till en utveckling mot en mer sammanhållen utveckling. Samtidigt lyfts endast vissa perspektiv kopplat till hur utvecklingen ska uppnås. Åtgärder kopplade till behov i enskilda stråk eller geografiska delområden saknas. Sammantaget bedöms planen bidra till en utveckling som varken medför positiva eller negativa konsekvenser.
8.5 MB	Riskförhållanden inklusive klimatanpassning	↗ ↘	Behovet av åtgärder för klimatanpassning uppmärksammas, det är positivt att kommunen pekar ut områden för skyfallshantering. Följs planens riktlinjer minskar klimatrelaterade risker påtagligt. Planen medger dock utveckling inom enskilda områden där flera samverkande riskfaktorer identifierats. Riskbilden är positiv för kommunen som helhet, men risker kvarstår i enskilda områden.

Bild ovan: Samlad bedömning av sociala konsekvenser. Från hållbarhetsbedömningen.

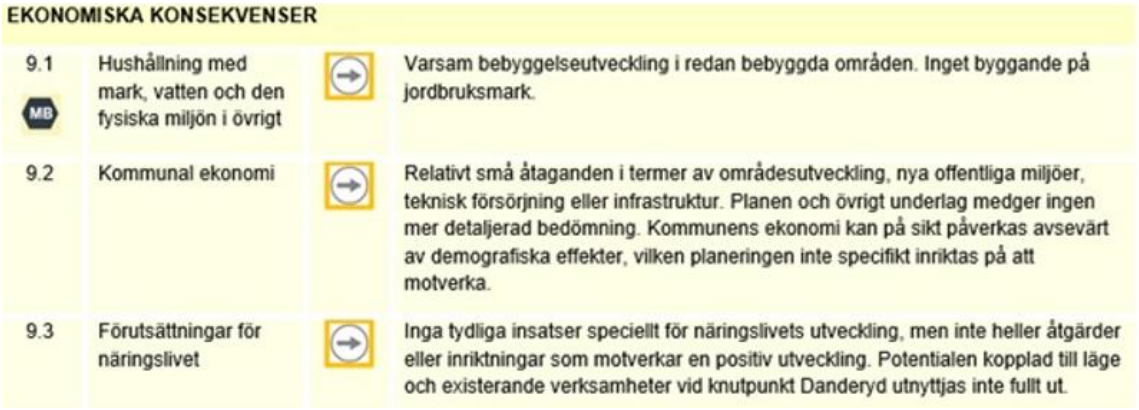
7.3.3. Ekonomiska konsekvenser

I termer av ***hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön*** har planen små konsekvenser. Ny bebyggelse planeras i första hand i områden intill E18 eller i anslutning till annan bebyggelse. Genom att bygga tätt i kollektivtrafiknära redan ianspråktagna områden bidrar planen till att hushålla med marken i den fysiska planeringen. Ingen jordbruksmark påverkas.

Planen innehåller förhållandevis få konkreta förslag som direkt påverkar den ***kommunala ekonomin***. Ingen större utveckling av nya bostadsområden pekas ut. Sådan utveckling kan annars vara förenad med stora kommunala kostnader för iordningställande av allmän platsmark, förbättring av gator och vägar samt komplettering av teknisk försörjning. Den demografiska utvecklingen kan däremot på sikt påverka kommunens ekonomi avsevärt.

Planen har relativt lite innehåll som direkt påverkar ***näringslivets förutsättningar*** i kommunen. Inget av de övergripande målen är inriktat på näringslivets behov, men inriktningen på tillgänglighet, attraktiva stadsmiljöer och goda kommunikationer gynnar nuvarande verksamheter i kommunen och kan bidra till att attrahera nya. Läget i regionen och tillgången på kvalificerad

arbetskraft borde ge goda förutsättningar för näringslivet också framöver. Planen skulle kunna lyfta fram de speciella lägesegenskaper som framför allt knutpunkt Danderyd och Danderyds sjukhus har, och sätta områdets möjliga utveckling i ett regionalt perspektiv.

EKONOMISKA KONSEKVENSER			
9.1 MB	Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt	→	Varsam bebyggelseutveckling i redan bebyggda områden. Inget byggande på jordbruksmark.
9.2	Kommunal ekonomi	→	Relativt små åtaganden i termer av områdesutveckling, nya offentliga miljöer, teknisk försörjning eller infrastruktur. Planen och övrigt underlag medger ingen mer detaljerad bedömning. Kommunens ekonomi kan på sikt påverkas avsevärt av demografiska effekter, vilken planeringen inte specifikt inriktas på att motverka.
9.3	Förutsättningar för näringslivet	→	Inga tydliga insatser speciellt för näringslivets utveckling, men inte heller åtgärder eller inriktningar som motverkar en positiv utveckling. Potentialen kopplad till läge och existerande verksamheter vid knutpunkt Danderyd utnyttjas inte fullt ut.

Bild ovan: Samlad bedömning av ekonomiska konsekvenser. Från hållbarhetsbedömningen.

7.3.4 Översiktsplanen och miljökvalitetsmålen

Det så kallade generationsmålet i den svenska miljöpolitiken är att ”…till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.” Arbetet tar stöd i 16 miljökvalitetsmål. Arbetet med att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet utgör grunden för den nationella miljöpolitiken. Miljökvalitetsmålen med preciseringar ska ge en långsiktig målbild för miljöarbetet och fungerar som vägledning för hela samhällets miljöarbete, såväl myndigheters, länsstyrelsers, kommuners som näringslivets och andra aktörers.

Av de 16 miljökvalitetsmålen bedöms tre inte vara relevanta för översiktsplanen, eftersom inriktningar samt föreslagen mark-och vattenanvändning bara i begränsad omfattning påverkar om målen nås, givet de preciseringar som finns. Dessa mål är: Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö och Storslagen fjällmiljö.

För resterande tretton miljökvalitetsmål görs nedan en bedömning av hur översiktsplanens genomförande påverkar möjligheterna att dessa ska kunna nås.

Miljökvalitetsmål	Bedömning	Motivering
Begränsad klimatpåverkan	→	Planen innehåller övergripande mål, inriktning och vägledning för att minska klimatpåverkan i enlighet med det nationella målet. Konkreta och uppföljningsbara mål finns i andra styrdokument och tas fram i efterföljande processer.
Frisk luft	↘	Planen pekar på behovet av att förbättra luftkvaliteten i Danderyd. Samtidigt prioriterar planen framkomlighet för vägtrafiken. Det motverkar målsättningen om att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.
Bara naturlig försumning	→	Påverkan sker främst genom kväveoxider från trafiken. Planen är inte tydligt inriktat på att minska biltrafiken även om ambitionen är att kommunens framtida trafikökning ska ske inom hållbara transportmedel som kollektivtrafik eller gång och cykel.
Giftfri miljö	↗	I planen ges flera exempel på hur kommunen ska arbeta för att minimera risken för spridning av giftiga ämnen. Kopplingar till dagvattenhantering, hantering och sanering av förorenad mark, och kravställning i upphandling av byggmaterial och entreprenader uppmärksammas, liksom risken för spridning av föroreningar till följd av ett förändrat klimat.
Ingen övergödning	↗	I planen hanterats vattenfrågorna systematiskt och med höga ambitioner. Hantering av dagvattenuppmärksammas i planen. Åtgärder i den byggda miljön föreslås och krav ställs på att dagvattenplan ska tas fram vid samtliga kommande planskeden.
God bebyggd miljö	↘ ↗	Många av miljömålets 10 preciseringar återfinns som planeringsinriktningar eller som underliggande motiv för ställningstaganden. Samtidigt föreslås bostäder byggas där det finns risk för ras och skred, risk för översvämning, förhöjda luftföroreningshalter samt höga bullernivåer. Planen har dock åtgärder för att i kommande planarbete hantera sådana de risker som kan uppstå. Utformningen av ny bebyggelse kan i svåra trafikmiljöer bidra positivt till lokala miljöförhållanden, t.ex. genom att ny bebyggelse fungerar som bullerskärm.
Ett rikt växt- och djurliv	→	Planen medger att en mycket liten del naturmark tas i anspråk vilket är positivt. Svaga gröna stråk pekas ut och en ambition att stärka dessa presenteras. Konkreta riktlinjer för hur naturvärden och samband ska värnas/utvecklas saknas dock. Ny bebyggelse intill E18 kan, utan hänsyn till grönstrukturen, ytterligare öka barriäreffekten mellan Rinkebyskogen och Altorpsskogen. Om åtgärder å andra sidan genomförs i samband med exploatering intill E18 kan i stället de ekologiska spridningssambanden stärkas.
Levande sjöar och vattendrag	↗	I planen hanterats vattenfrågorna systematiskt och med höga ambitioner. Det ges ett flertal exempel på hur kommunen ska arbeta för att förbättra vattenförhållandena i recipienterna.
Hav i balans	↗	I planen hanteras vattenfrågorna systematiskt och med höga ambitioner. Det ges ett flertal exempel på hur kommunen ska arbeta för att förbättra vattenförhållandena i recipienterna. Kusten ses som en tillgång i planeringen och naturreservaten Öarna i Stora Värtan bibehålls och värnas.
Grundvatten av god kvalitet	→	Planen saknar riktlinjer kopplat till grundvatten. De åtgärder som föreslås för fördröjning av vatten bedöms dock ha positiv effekt även för grundvatten. Förtätning utmed E18 leder sannolikt även till att förorenad mark saneras vilket minskar risken för föroreningar av grundvatten över tid.
Myllrande våtmarker	↗	Våtmarkers värden och funktioner uppmärksammas och översiktsplanen är tydligt om att de ska värnas. I planen beskrivs även att nya våtmarker ska anläggas där det i nuläget saknas.
Levande skogar	↗	Skogens värden och funktioner värnas i planen. Svaga stråk presenteras och en ambition att stärka de ekologiska sambanden finns. Ingen skogsmark tas i anspråk.
Ett rikt odlingslandskap	↘	Planen berör inte i någon större utsträckning odlingslandskapets kvaliteter.

Bild ovan: Bedömning av planförslagets bidrag till miljökvalitetsmålen. Från hållbarhetsbedömningen.